

Adoptioperheet

KAIKILLE, JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

3-4-2020

Kielen kehitys

Kielitietoinen
opetus hyödyttää
kaikkia

ADHD vai trauma- oireilua?

Diagnoosilla on väliä

TEEMA: KOULU

Miten adoptio näkyy luokkahuoneessa? **8** | Koulutermien ABC **15** | Kouluterveys-
kyselyn satoa **16** | Kouluvahvuudet esiin **19** | Luokkahuone vai oppimistori? **35**
Oppimisvaikeuksien kautta vahvuuteen **37** | Ihana, kamala yläkoulu **43**

TEEMA:

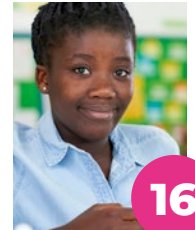
Koulu

8-48

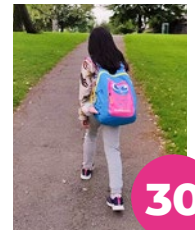
- 8 Miten adoptio näkyy luokkahuoneessa?
- 12 Muistilista ekaluokkalaisen vanhemmalle
- 13 Tuen kolme porrasta
- 15 Koulutermien ABC
- 16 Kouluterveyskyselyn satoa
- 19 Kouluvahvuudet esiin
- 20 Mikä kumman yhteisöllinen oppilashuolto?
- 22 Kieli solmussa
- 24 Omin sanoin: Minun suomeni
- 26 Steinerkoulussa kasvatetaan lasta kokonaisuutena
- 29 Maija-mummo: Tuulta siipien alle
- 30 Omin sanoin: Martha goes to school
- 32 Kouluruokailun näkymätön merkitys
- 34 Vieraskynä: Monimuotoiset perheet -verkoston johtava asiantuntija Anna Moring
- 35 Luokkahuone vai oppimistori?
- 37 Oppimisvaikeuksien kautta vahvuuteen
- 39 Omin sanoin: Taakka keveni itsetunnon tukemisella
- 40 Tarkkaavuushäiriö vai traumaoireilua?

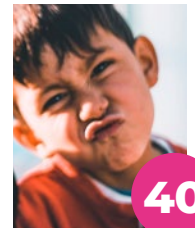
12

16

30

40

- 42 Vaarin kynästä
- 43 Ihana, kamala yläkoulu
- 45 Omin sanoin: "Yläkoulu onkin tosi cool!"
- 46 Juuret kolmessa kulttuurissa
- 48 Musiikkia kiitos!

VAKIOPALSTAT

- 3 Pääkirjoitus
- 5 Huipputyyppi
- 6 Odottajan palsta
- 7 Sanottua
-
- 50 Edunvalvonta
- 52 Luettua
- 54 Adoptoidun ajatuksia
- 56 6 faktaa adoptiosta

KUVAT David Ballew, Joanna Kosinska, Midas Hofstra, Austin Pachero / Unsplash

HALLITUS VUONNA 2020 | STYRELSEN ÅR 2020 Puheenjohtaja | ordförande **Pauliina Pulkkinen** [Helsinki] • Varapuheenjohtaja | viceordförande **Laura Paloposki** [Espoo] • Varsinaiset jäsenet | ordinarie medlemmar: **Saku Jokisalo** [Vantaa], **Joonas Lyytinen** [Helsinki], **Seija Mononen** [Helsinki], **Piia Vanhatalo** [Helsinki], **Leena Virtanen** [Helsinki] • Varajäsenet | suppleanter: **Tiina Kröger** [Hämeenlinna], **Sabina Söderlund-Myllyharju** [Espoo] **LISÄTIETOA | INFORMATION** Yhdistyksestä saa lisätietoa toimistolta 045 233 0430 tai toiminnanjohtaja Jenny Nymanilta puhelimitse 040 5384 652 sekä sähköpostitse toimisto@adoptioerheet.fi | Närmare uppgifter om föreningen toimisto@adoptioerheet.fi eller 040 5384 652 **POSTIA YHDISTYKSELLE | POST TILL FÖRENINGEN** Adoptioerheet ry, Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki tai toimisto@adoptioerheet.fi | Adoptivfamiljer rf, Fågelviksgatan 10, 00500 Helsingfors eller toimisto@adoptioerheet.fi **JÄSENLEHTI | MEDLEMSTIDNING | ISSN 1795-4967** Päätoimittaja | huvudredaktör **Jenny Nyman** • Toimituspäällikkö | redaktionschef **Päivi Suutari** • Toimitussihteeri | redaktionssekreterare **Veera Adolfsen** • Ulkoasu ja taitto | Layout **Alexi Jalonen** • Lehtiryhmä | tidningsgrupp: **Paola Elefante, Pia Eskelinen, Elias Helminen, Mikael Juva, Ulla Niemi-Pynttari, Pilvi Taipale, Lotta Ventelä, Minna Vihavainen, Hanna-Kaisa Virtanen** • Kansikuva | Omslag **Istockphoto** • Paino | tryckeri **Korsholms tryckeri** • Yhdistyksen jäsenlehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Painos 4 500 kpl | Föreningens medlemstidning utkommer fyra gånger om året. Upplaga 4 500 exemplar • Lainattaessa lähde mainittava. Ilmoittaja vastaa ilmoitusten sisällöstä. Ilmoituksissa lehden vastuu virheistä rajoittuu enintään ilmoituksen hintaan. Artikkeleissa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä.

Maailman paras peruskoulu

SUOMALAISTA peruskoulua on pitkään pidetty yhtenä maailman parhaimmista. Sen todistaa myös OECD-maiden teettämä Pisa-tutkimus, jossa suomalaiset paistattelevat kärkikahinoissa

vuodesta toiseen, vaikka tulokset ovatkin parhaista huippuvuosista tasaantuneet.

Suomalaisen peruskoulun vahvuutena on pidetty ennen kaikkea sitä, että se takaa jokaiselle yhdenvertaiset mahdollisuudet taustasta riippumatta. Erinomaisista oppimistuloksista huolimatta myös huolestuttavia signaaleja on havaittavissa. Oppilaiden väliset erot ovat kasvaneet, erot poikien ja tyttöjen lukutaidossa ovat OECD-maiden suurimmat ja perhetaustan vaikutus lukutaitoon lisääntyy.

Lisää haasteita peruskoululle on luvassa, kun väestörakenteen muutoksen ja koulupungistumisen myötä toisaalla luokkakoot kasvavat ja toisaalla pienenevät niin, että tasa-arvoisista mahdollisuuksista esimerkiksi kielten opetuksen ja digitalisaation osalta on vaikea pitää kiinni joka niemessä ja notkossa.

KUNTIEN TALOUS oli ahtaalla jo ennen koronapandemiaa, eikä nopeita helpotuksia tilanteeseen näy horisontissa. Kuntien tehtävät ovat kuitenkin merkittävästi muuttumassa. Tavattoman pitkäksi venyneestä valmistelusta huolimatta sote-uudistus

toteutuu ennemmin tai myöhemmin.

Kun sosiaali- ja terveystalouden palvelut siirtyvät tällöin kunnilta maakunnille, ylivoimaisesti tärkeimmäksi kuntien hoitamaksi tehtäväksi jäävät sivistyspalvelut. Se tarkoittaa sitä, että kouluista ja opetuksesta tulee kunnan tärkein investointikohde – tai suurin säästökohde.

Maailman paras peruskoulu tarvitsee maailman parhaimpien opettajien lisäksi maailman parhaat kuntapäätäjät. Kunnanvaltuustoissa, lautakunnissa ja kuntien omistamissa osakeyhtiöissä nimittäin päätetään esimerkiksi siitä, millaiset edellytykset kouluilla ja opettajilla on tukea jokaisen oppimista, miten kouluissa tarjotaan tehostettua tukea ja miten kouluruokailu on järjestetty.

Niinpä kunnanvaltuustoihin ja päättävälle paikoille tarvitaan ihmisiä, jotka ovat oman arkinsa parhaita asiantuntijoita. Jotka tietävät, mitä heidän lapsensa ja läheisensä tarvitsevat. Nimittäin teitä jokaista, jotka haluatte turvata lapsillenne maailman parhaan peruskoulun.

Nyt on hyvä ajankohta lähteä vaikuttamaan oman kunnan kouluasioihin ja kaikkiin muihinkin asioihin, sillä kaikki puolueet etsivät tällä hetkellä kuumeisesti ehdokkaita ensi kevään kuntavaaleihin. Kannustan lämpimästi lähtemään mukaan tekemään muutosta.

Jenny Nyman

Adoptioperheet ry:n toiminnanjohtaja

Maailman paras peruskoulu tarvitsee maailman parhaimpien opettajien lisäksi maailman parhaat kuntapäätäjät.

ADOPTIOPERHEET

KAIKILLE, JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

ADOPTIOPERHEET RY on adoption kokemusasiantuntija ja tuottaa tietoa, tarjoaa vertaistukea sekä tekee vaikuttamistyötä. Yhdistys on tarkoitettu niin kotimaan kuin kansainvälisen adoption kautta adoptoiduille lapsille, nuorille ja aikuisille kuin adoptioprosessia harkitseville tai siinä mukana oleville, sekä adoptoineille. Tuemme adoption koskettamia perheitä eri vaiheissa, otamme kantaa julkisuudessa käytävään adoptiokeskusteluun ja vaikutamme adoptioperheiden yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Olemme valtakunnallinen, adoptiopalvelunantajista riippumaton yhdistys, ja jäseniksemme voivat kuulua kaikki, jotka kannattavat yhdistyksen päämäärää. Yhdistyksellä on myös ulkosuomalaisia jäseniä. **ADOPTIVFAMILJER RF** är brukarexpert inom adoptionssektorn samt producerar både kunskap och information, erbjuder referensstöd och utför ett fortlöpande påverkningssarbete. Föreningen är riktad till såväl nationellt och internationellt adopterade barn, unga och vuxna som personer som redan bildat familj genom adoption, överväger att

adoptera eller redan har inlett adoptionsprocessen. Syftet med föreningen är att understödja adoptionens alla parter och föreningen deltar även aktivt i den offentliga debatten kring adoptionsärenden och eftersträvar att förbättra adoptivfamiljers sociala och samhälleliga ställning. Föreningen är oberoende av den auktoriserade och beslutsfattande adoptionstjänstorganen och alla som understödjer föreningens syfte och målsättningar är varmt välkomna att delta i verksamheten. Föreningen har även medlemmar som är bosatta utomlands.

Takaisin töihin

TEKSTI *Hanna-Kaisa Virtanen, Adoptioperheet ry:n vapaaehtoistoiminnan koordinaattori*

PALASIN ELOKUUN lopussa takaisin töihin kahden vuoden opintovapaiden jälkeen. On ollut kivaa palata työn touhuun ja hypätä vanhaan työtehtävään takaisin. Sydäntä on lämmittänyt huomata, miten moni vanha vapaaehtoinen on edelleen toiminnassa mukana. On myös ollut ihaana päästä tutustumaan minulle uusiin vapaaehtoisiiimme.

Kiinnostus yhdistyksenme sekä adoptioikäntän tapahtumiin ei tietenkään katkennut opiskellessani, vaan mielenkiinnolla seurasin kuulumisia takavaiemmalta. Eikä tainnut jäädä kertaan tai kahteen, kun keskustelin koulukaveriideni kanssa adoptioon liittyvistä asioista.

Liikunnanohjaaja-koulutuksessani (AMK) pääsin muun muassa järjestämään erilaisia liikuntatapahtumia sekä oppimaan kunto- ja terveystiikunnasta, johon liittyvät vahvasti motivaatio ja ihmisten hyvinvointi. Nämä uudet opit tukevat minua nykyisessä työssäni ja olen innoissani päästessäni toteuttamaan niitä.

On tärkeää saada opiskella alaa, joka kiinnostaa sekä tehdä työtä, joka motivoi. Itse olen ollut hurjan onnekas näiden osalta!

Lämmintä syksyn jatkoa ja ollaan yhteyksissä!

PINNALLA

Palstalla esitellään asioita, joista lehtiryhmän jäsenet parhaillaan intoilevat. Voit lähettää omia vinkkejäsi osoitteeseen lehti@adoptioperheet.fi

1

ETÄHALI, KOULUJEN HENKILÖKUNTA!

Korona-aika vaatii valtavasti niin koulujen henkilöstöltä, oppilailta kuin vanhemmilta. Turvallisuuden tunnetta koitetaan vahvistaa kouluarjessa monin eri keinoin. Suuret kiitokset teille, koulujen aikuiset, jotka pidätte yllä tuttuja koulurutiineja niin paljon kuin mahdollista!

THL on koonnut yhteen ohjeistuksen lasten, nuorten ja perheiden palveluista ja hyvinvoinnin ylläpitämisestä koronatilanteesta: bit.ly/34DHpRE.

2

KUN SISÄILMA ON ONGELMA

Liian moni koululainen kärsii koulurakennuksesta aiheutuvasta sisäilma-ongelusta. Jos lapsesi kuuluu tähän joukkoon, tutustu Hengitysliiton *Ratkaistaan yhdessä!* -hankkeen väljulkaisuun, joka löytyy Hengitysliiton nettisivuilta. Hyvä tapa pysyä kartalla koulun sisäilmatilanteesta on myös aktiivinen osallistuminen koti- ja kouluyhdistyksen toimintaan.

3

MAAILMAN SUURIN VANHEMPAINILTA TULEE TAAS!

Opetushallitus, Suomen Vanhempainliitto, OAJ, Kuntaliitto ja Yle Uutisluokka järjestävät jälleen maailman suurimman vanhempainillan suorana verkossa 12.11.2020 klo 18. Sitä odotellessa kannattaa seurata Yle Areenasta mainiota *Kuuleeko koulu?* -podcastia.

Kurkkaa vuoden 2021 leirien päivämäärät osoitteessa adoptioperheet.fi/leiritoiminta

”Asioita voi muuttaa ja parantaa”

Seija Mononen on kolmen Etelä-Afrikasta adoptoidun koululaisen äiti, joka toimii yhdistyksen hallituksessa toista vuotta.

Miten päädyit vapaaehtoiseksemme?

Pian ensimmäisen lapsen adoption jälkeen tutustuimme pieneen joukkoon adoptioperheitä. Vuosien varrella vertais-tuki on ollut vanhemmuuden tukena aivan korvaamatonta. Olen saanut adoptiopolulla ”edellä” olevilta apua ja neuvoja, ja samaa vaihetta elävien kanssa on voitu tarvittaessa tuulettaa tunteita. Yksi nykyisen hallituksen jäsenistä ehdotti minua hallitukseen, ja pienen miettimisen jälkeen oli helppo tulla mukaan.

Mitä olet oppinut vapaaehtoistyössä?

Asioita voi muuttaa ja parantaa sinnikkäällä ja pitkäjänteisellä vaikuttamistyöllä. Hyvämaineisen yhdistyksen edustajana päättäjiä pääsee myös tapaa-

maan. Yhdessä olemme enemmän! Ihmisten erilaiset kyvyt ja näkökulmat täydentävät yhdistystoiminnassa toisiaan, aivan kuten työelämässäkkin.

Mitä olet oppinut lastesi koulunkäyntiä seuratessa?

Vanhemman osallistumisella on iso merkitys lapsen koulunkäynnin onnistumisessa. Vanhemman pitää olla itse aktiivinen, jotta lapsi saisi tarvitsemansa tuen koulussa. Vaikka koululla periaatteessa on laaja kirjo erilaisia tukimuotoja käytettävissä, oman kokemukseni mukaan taitava ja lapselle sopiva opettaja on kuitenkin ratkaisevan tärkeä asia. Lapsi pystyy oppimaan ja ottamaan omat taitonsa täysimääräisesti käyttöön vain silloin, kun hän tuntee olonsa koulussa turvalliseksi.

Kuka: Seija Mononen **Missä:** Helsinki **Perhe:** Kolme Etelä-Afrikasta adoptoitua lasta, mies **Rooli:** Hallituksen jäsen **Miksi:** Hyvin toimivan yhdistyksen luottamustehtävässä on ilo olla. Tulevaisuudessa toivoisin, että aikuisilla adoptoiduilla olisi nykyistäkin isompi rooli toiminnassa. On mukavaa ajatella, että omat lapset kasvaessaan hyötyvät yhdistyksen toiminnan tuloksista ja kenties haluavat olla mukana itsekin.

AJANKOHTAISTA

Rasismia koulussa

EKALLA LUOKALLA tuli päivä, kun muistan kaikkien sivuttaneen minut leikeistä välitunnilla. Hämmästyneenä mietin, mikä oli muuttunut eilisestä. Lähestyin yhtä kavereistani ja kysyin: ”Miks mä en voi leikkii teijän kaa?” Vastaus: ”Koska sä oot erivärinen ku me.” Koko kehoni muuttui tunnottomaksi. En ollut koskaan hävennyt taustaani, mutta tuolloin minusta tuntui, että olisi pitänyt.

JOS KOET koulussa rasismia, älä pelkää puhua asiasta kotona. Vanhemmilla ei ai-

na ole ratkaisua ongelmiin, mutta heiltä saa apua ja tukea niiden selvittämisessä. Puhu opettajallesi, koulukuraattorille tai -psykologille ja avaa tuntemuksiasi näistä tilanteista.

Itse kerroin äidilleni, ja hänen aloitteestaan menimme koululle puhumaan opelle. Sen päivän jälkeen koin rasismia uudestaan vuosia myöhemmin, ja häpeä ei käynyt enää mielessäköän. Lähdin tilanteesta ylöpeänä mustana miehenä.

Mikael Juva

Lataa ilmaiseksi vanhemmille suunnattu Adoptoidun kokema rasismi -opas (2018):

adoptioerheet.fi/rasismiopas

Palstalla seurataan vuorotellen kahden perheen odotusta. **Sointu** odottaa toista lastaan, joka adoptoidaan kotimaasta. **Emilia** on aloittanut ensimmäisen adoptioprosessinsa, joka suuntautuu kansainväliseen adoptioon.

Oppipolun aarteita

OLEN NYKYISIN syvästi kiitollinen kahdesta adoptioprosessistamme. Molemmat prosessit ovat kasvattaneet meitä omalla tavallaan ja ovat osa mittamattoman arvokasta elämän oppipolkua. Opit ja oivallukset, joita olen saanut puolisoiltani ja lapseltani, ovat laajentaneet näkökenttääni ja rikastuttaneet elämäni valtavasti.

Kokemuksistamme rakentuu vahva me-henkisyys, joka kantaa väsymyksen hetkinä. Verrattuna elämään ennen adoptioprosesseja arvomme ovat nyt kirkastuneet.

Olen oppinut, ettei elämää voi hallita, vaan se on otettava vastaan lahjana, mitä ikinä se eteemme tuo. Olen oppinut, miten suuri lahja jokainen pieni ihminen tänne syntyessään on.

Olen oppinut luottamaan elämän kantavuuteen ja johdatukseen. Olen oppinut arvostamaan ihmisten elämän karikoita ja niistä syntyvää kasvua. Olen oppinut sietämään kaikenlaisia tunteita niin itsensä kuin toisissa.

OLEN OPPINUT juurten merkityksen – niin omien, mieheni kuin lapseni biologisten juurien. Olen myös oppinut, että kaikki lapsen saama rakkaus ja välittäminen on suurta rikkautta. Sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien yhteyden vaaliminen kantaa ja vahvistaa lastani, niin uskon.

Olen oppinut valtavasti lapsen kehityksestä, kasvuista, kiintymyssuhteesta ja niihin vaikuttavista häiriötekijöistä. Vanhemmuus on avannut silmäni ihmi-

sen inhimillisyydelle. Myös armollisuus itseä ja omia vanhempia kohtaan on ollut iso oppi. Olen oppinut niin valtavasti, että en alkutaipaleella mitenkään olisi voinut tätä kaikkea nähdä.

Lapsettomuushoitujen ja ensimmäisen adoptioprosessin loputtoman pitkältä tuntuneen odotuksen päätyttyä tunnen käyneeni elämän korkeakouluun jo pitkänkin oppimäärän. Silti olen joka hetki uuden oppimisen äärellä. Ja se on ihanaa!

ESIKOISEMME TULLESSA työskentelin luokassa, jossa olimme jo aiemmin saaneet seurata edellisen opettajan vauvavatsan kasvua ja äitiyslomalle jääntiä sekä ihastella myöhemmin vauvaakin. Nyt sama ryhmä sai kuulla ja nähdä perheellistymisen onnea myös adoptioprosessin kautta ja ihastella lastamme myöhemmin työpaikallani käydessämme.

Lasten kanssa syntyi paljon hyvää keskustelua adoptiosta. Ensimmäisten kysymysten joukossa oli kysymys: ”Aiotteko kertoa hänelle, että hänet on adoptoitu?” Vastasin, että ilman muuta kerromme, ja saimme keskustella luottamuksen rakentumisen ja rehellisyydenkin teemoista.

Koen, että avoimuus ja sitä kautta luottamus on aivan välttämätöntä, jotta lapsemme saisivat mahdollisuuden oppia elämän suurimpia ja merkityksellisimpiä asioita. Sellaisia ovat esimerkiksi ihmisten samanarvoisuus ja toinen toisemme kunnioittaminen aina elämän alusta sen loppuun saakka.

Sointu

Olen oppinut sietämään kaikenlaisia tunteita niin itsessäni kuin toisissa.

KUVITUS Freepik

SANOTTUA

"Minulle koulu on ollut aina todella haastavaa, ja samalla on ollut ihanaa, kun minut on hyväksytty tällaisena kuin olen."

Adoptoitu nuori **Julia**, 20 v.

"Se pallottelu, jota me kauhean mielellään harrastamme, että kenen syytä tämä on, johtaa siihen, että kenenkään ei tarvitse tehdä mitään."

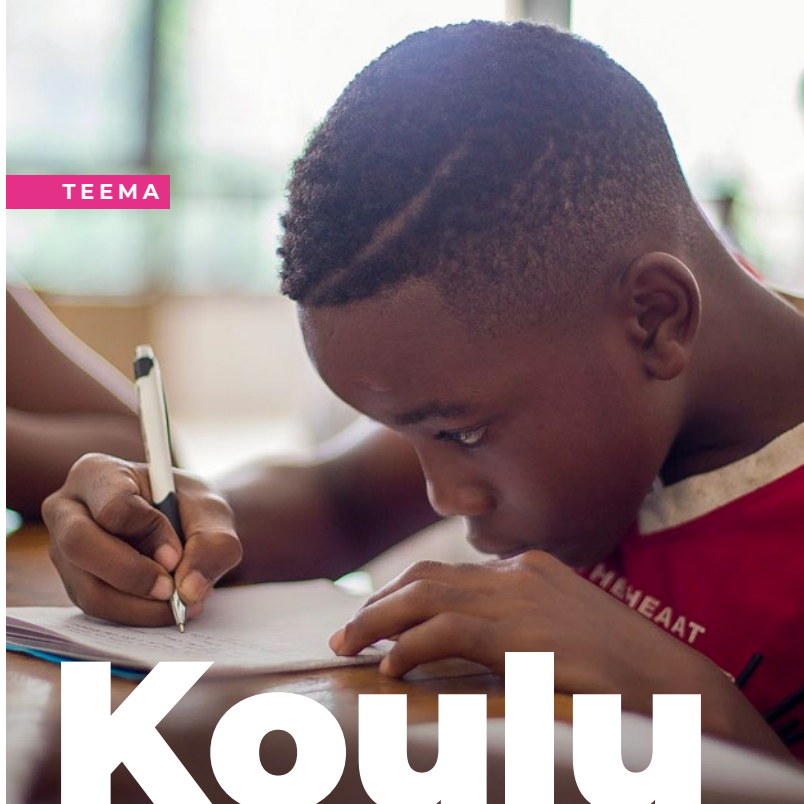
Psykologian emeritaprofessori **Liisa Keltikangas-Järvinen** Ylen kouluväkivaltaa koskevassa artikkelissa 28.9.2020

"Kuka tahansa voi tietää. Tarkoitus on ymmärtää."

Fyysikko **Albert Einstein** (1879–1955)

TEEMA

Koulu

Tämän kouluteemaisen lehden sisältö on rakennettu lukijoiden toiveita kuunnellen ja adoptiotaustan vaikutuksia pohtien. TEKSTI **Päivi Suutari**

KOULUISSA ON tärkeää lisätä adoptiotietämystä sekä ymmärtää kiintymystrauman vaikutusta oppimiseen ja koulu-yhteisössä toimimiseen. Taustan ei kuitenkaan saa antaa määrittää lasta: adoptio ei ole leima saati diagnoosi. Tärkein koulussa tarvittava tuki onkin usein sensitiivisyys, sillä jokainen adoptiotarina on yksilöllinen. Tässä lehdessä esittelemme tuhansista tarinoista muutamia.

Inarilaisten **Mubemihkkalín, Sofían** ja **Laurín** perheissä puhaltavat kolmen kulttuurin tuulet (s. 46). Heidän koulussaan opetusta voi saada kolmella eri kielellä. Uuteen kieleen ja kulttuuriin voi päästä sisälle myös harvinaisemmalla kouluvalinnalla, kuten ranskalais-suomalaista koulua käyvä **Priya Härkönen** kertoo (s. 54). Saamme terveiset myös Vaasan Rudolf Steiner -koulusta (s. 26) ja kurkistamme steinerilaiseen opiskelukulttuuriin. Oman perheensä kieli- ja kulttuurisekoituksesta meille puolestaan kertoo **Carole Kurovski** sivulla 30.

85 % lehtikyselymme vastanneista toivoi tähän koulunumeroon traumataustaa käsitteleviä artikkeleita, ja nyt vastaamme tähän toiveeseen. Nuorisopsykiatrian erikoislääkäri ja psykoterapeutti **Nina Pyökäri** avaa meille tarkkaavuushäiriön ja traumaoireilun eroja (s. 40). Puntaroimme kouluterveyskyselyn tuloksia kehityksellisen trauman näkökulmasta (s. 16), mietimme luovien oppiaineiden merkitystä (s. 48) ja pohdimme kouluruokailutilanteita (s. 32). Mukana ovat myös aina tärkeät ja ajankohtaiset teemat: adoptoidun kielen kehitys (s. 22) ja yhdenvertaisuus (s. 34).

Tämä lehti on syntynyt osallisuuden periaattein. Lämmin kiitos kaikille kyselyihimme vastanneille, haastatteluja antaneille ja kirjoitustyöhön osallistuneille!

Parhaimmillaan koulu tarjoaa adoptoidulle lapselle tietojen ja taitojen lisäksi tärkeän yhteisön ja monenlaista kannustusta. Koulun ja kodin yhteistyö helpottaa koulutaipaleen sujumista. KOOSTANUT *Lotta Ventelä* KUVAT *Jess Bailey, Kelli Tungay / Unsplash*

Miten adoptio näkyy luokkahuoneessa?

Suurin osa adoptoiduista tutkitusti pärjää ja voi hyvin. Tutkimuksista on kuitenkin löydettävissä pieni huonosti voivien adoptoitujen lasten ja nuorten ryhmä, jolle kertyy monenlaisia haasteita. Riskitekijöitä ei vielä tunneta tarpeeksi, jotta niihin osattaisiin puuttua paremmin ja tukea perheitä riittävästi. Apua tarvitsevien perheiden tunnistaminen, oikeanlaisen avun antaminen ja tiedon lisääminen adoptoitujen ja adoptioperheiden tarpeista ovatkin jatkuvia haasteita.

Adoptioprosessin aikana adoptiovanhemmat ovat oppineet tekemään yhteistyötä erilaisten ammattilaisten kanssa, ja he ovat yleensä valmiita avoimeen keskusteluun myös koulun kanssa. Adoptoidut lapset ovat kauan kaivattuja ja odotettuja, joten heidän hyvinvointiinsa ja koulunkäyntiinsä halutaan panostaa.

Riittävällä kielitaidolla on merkitystä myös lapsen sosiaalisten suhteiden kannalta.

Erityisen tärkeää koulun ja kodin välinen yhteistyö on, jos adoptoidulla on traumausta, ongelmia tunteiden säätelyssä tai oppimisvaikeuksia.

Milloin lapsi on valmis kouluun?

Aiemmat elämänvaiheet ja esimerkiksi biologisen äidin raskaudenaikainen päihteenkäyttö voivat aiheuttaa lapselle sellaisia ongelmia, joiden vuoksi on paikallaan arvioida lapsen kouluvalmiutta tavallista tarkemmin ja tarvittaessa lykätä koulunaloitusta tai aloittaa koulutaival erityisjärjestelyin. Adoptiovanhemmat ovat usein lapsensa parhaita asiantuntijoita. Myös varhaiskasvattajan näkemyksiä lapsen valmiuksista on hyvä kuulla.

Erityisesti kansainvälisessä adoptiossa lapset tulevat kotiin usein taaperoina, leikki-ikäisinä tai vielä vanhempina. Uuteen perheeseen sopeutuminen on suuri elämänmuutos lapselle, jolla on taustallaan puutteellisen hoivan kokemuksia laitoksessa.

On tavallista, että lapsella on vahvempia ja heikompia osa-alueita. Etenkin kansainvälisesti adoptoidulla nämä erot voivat olla selvästi tavallista suuremmat. Esimerkiksi lapsen kognitiivinen kehitys voi olla 6-vuotiaan luokkaa, sosiaalinen kehitys 8-vuotiaan tasolla ja tunne-elämän hallinta 3-vuotiaan tasolla. Adoptoidun mahdollisuudet harjoittaa eri osa-alueita ovat olleet heikommalla kuin perheeseen syntyneellä lapsella.

Valtaosa adoptoiduistakin on koulukypsiä sinä vuonna, kun he täyttävät seitsemän vuotta. Adoptiovanhemmat kuitenkin tasapainoilevat lapsen mahdollisten erityistarpeiden ja näennäisesti hyvän pärjäämisen välillä – joskus on vaikea tietää, missä tarkalleen mennään.

Erilaisia esiopetukseen ja koulun aloitukseen liittyviä ratkaisuja mietittäessä on hyvä puntaroida optimaalisten tukitoimien ja toisaalta tutun ja turvallisen ympäristön vaikutusta lapsen kehitykseen ja oppimiseen. Sopeutuminen uuteen vie aina energiaa.

Kaverisuhteita ja kielen kehitystä syytä seurata

Adoptoitu voi tarvita tukea erityisesti kaverisuhteissa. Esimerkiksi laitostaustainen lapsi on voinut kehittää pärjätäkseen toimintatapoja, jotka eivät toimi suomalaisessa peruskoulussa. Joukosta joutuu helposti ulkopuolelle, jos ei osaa lukea muita lapsia eikä ole omaksunut samoja sääntöjä.

Ulkopuolisuuden tunne ja yksinäisyys ovat –

kin adoptoitujen ryhmässä yleisempiä kuin muilla samanikäisillä. Adoptoidut kokevat kiusaamisen ja ryhmästä eristämisen taustansa vuoksi vielä voimakkaammin kuin turvallisissa oloissa eläneet, sillä se aktivoi heidän hylkäämiskokemuksensa.

Myös kansainvälisesti adoptoitujen lasten kielen kehitystä on syytä arvioida. Kielitaidon ei tarvitse olla äidinkielenä koulukieltään puhuvan lapsen tasolla, mutta hyvin heikolla tai epätasaisella kielitaidolla voi olla liian haasteellista pysytellä muiden mukana yleisopetuksessa. Riittävällä kielitaidolla on merkitystä myös sosiaalisten suhteiden kannalta. Vuoro-vaikutustaidot kuitenkin paranevat meillä kaikilla harjoituksen myötä.

Joskus niin sanottu ”reikäjuustokieli” saattaa paljastua vasta ylemmillä luokilla, kun opiskellaan reaaliaineita. Termillä tarkoitetaan näennäisesti hyvää kielitaitoa, jossa sanavarasto riittää arjessa, mutta lapsi ei ymmärräkään abstraktimpia asioita eikä hallitse käsitteitä. Koulussa voidaan olettaa, että lapsi on ollut jo niin kauan Suomessa, ettei kielen kanssa pitäisi enää olla ongelmia. Kielellistä tukea tarvittaisiin, mutta kukaan ei oikein ymmärrä, mihin huonot tulokset opinnoissa perustuvat.

Kun koulu alkaa

Koulun aloitus on suuri siirtymä paitsi lapselle itselleen, myös vanhemmille. Adoptiovanhempia saattaa huolestuttaa, ymmärtääkö koulu lapsen mahdollisia erityistarpeita ja löytyykö koulusta tarvittaessa moniammatillista tukea. Vanhemmat ovat todennäköisesti halukkaita keskustelemaan lapsestaan ja koulunkäynnistä opettajan kanssa.

Vanhemmat toivovatkin opettajalta usein ennen kaikkea valmiutta kuunnella ja halua ratkaista asioita yhteistyössä lapsen parhaaksi. Opettaja voi kertoa, miten kotona voidaan tukea lapsen oppimista, kaverisuhteita ja koulussa viihtymistä.

Adoptoitu lapsi osaa usein peitellä hyvin esimerkiksi kielellisiä hankaluuksiaan, sillä hänellä on vahva tahto osata ja olla taitava. Opettaja saattaa joskus ihmetellä vanhempien huolta hienosti pärjäävästä lapsestaan, sillä adoptoitu saattaa ”romahtaa” ja oireilla vasta kotona rankan koulupäivän jälkeen.

Aikaisempien kokemustensa vuoksi lapsi ei osaa välttämättä ilmaista tarpeitaan, ja hän voi siten olla vaikeasti luettavissa. Varhaislapsuudessaan puutteellista hoivaa saaneet adoptoidut lapset eivät esimerkiksi välttämättä itke loukatessaan itsensä tai kerro olevansa nälkäisiä. Adoptiovanhemmat rakentavatkin tietoisesti vuorovaikutusta, luottamusta ja uutta turvallista kiintymyssuhdetta, joskus vuosien ajan. ►►

Miten puhua adoptiosta koulussa?

Sanavalinnoilla on väliä:

adoptiovanhempia on vain omia lapsia ja oikeita vanhempia. Lue lisää sanojen voimasta tämän lehden takakannesta.

Kunnioita perheen asettamia yksityisyyden rajoja ja

ole herkkänä sen suhteen, miten paljon lapsi itse haluaa adoptiosta puhuttavan. Voit ohjata keskustelua yleisesti adoptioon, ei juuri sinun oppilaasi tarinaan.

Kannattaa miettiä tehtävänäntoja

sitien, että ne huomioivat perheiden moninaisuuden. Adoptoidulle hankalia tehtäviä voivat olla esimerkiksi sukupuuprojektit, vauvakuvat, lapsuuden tarinat ja ensimmäiset sanat.

Voit varoittaa adoptiovanhempia etukäteen, jos tiedossa on jokin mahdollisesti sensitiivinen koulutehtävä, kuten sukupuun piirtäminen.

Ikätasoiset lastenkirjat ovat hyviä välineitä

adoptiovanhempien käsittelyyn luokan tai vaikka jo päiväkotiryhmän kanssa. Löydät listan adoptioteeman käsittelevistä lastenkirjoista Adoptiovanhempien ry:n nettisivuilta osoitteesta adoptiovanhempien.fi/lastenkirjoja/

Kun puhut erilaisista perheistä,

mainitse yhtenä esimerkkinä adoptiovanhempia. Näin se käsitteenä normalisoituu.

Jotkut vanhemmat tulevat mielellään puhumaan adoptiosta luokalle.

Jotkut adoptioiperheiden kasvatustavoista voivat vaikuttaa kummallisilta. Adoptiovanhempi saattaa jättää huomauttamatta ruuan rohuamisesta, koska tietää, ettei ravintoa ole lapsen menneisyydessä välttämättä ollut riittävästi saatavilla eikä lapsi vielä ole sisäistänyt, että enää ei tarvitse pelätä nälkää. Adoptiovanhempi ei ehkä anna lapsen lainata tavaroitaan kavereille, koska lapsi on vasta oppimassa, että hänellä on jotain aivan ikiomaan.

Ajan myötä lapselta toki edellytetään samanlaista käytöstä kuin suomalaisessa yhteiskunnassa yleensä. Adoptioidulla on kuitenkin usein enemmän kirittävää, joten häneltä ei voi odottaa samanlaista suoriutumista kuin perheeseen syntyneiltä luokkatovereilta.

Tukitoimia tarpeen mukaan

Adoptiovanhemmuudesta puhutaan usein ”terapeuttisena vanhemmuutena”, jonka tarkoituksena on antaa lapselle korjaavia kokemuksia. Usein jo aikuisten pyrkimyksellä nähdyksi asia lapsen näkökulmasta on iso merkitys.

Jos opettaja pyytää neuvoja vanhemmilta, se ei ole ammattitaidottomuutta vaan luottamusta herättävää yhteistyötä. Vanhempien antamat vinkit voivat olla apuna opetustyössä luokkaan sovellettuina.

Adoptiolapsen tarvitsemat tukitoimet voivat olla erilaisia kuin mihin koulussa yleensä on totuttu. Suomessa arvostetaan kovasti pärjäämistä ja itsenäisyyttä, mutta nämä eivät ole aina adoptoidulle lapselle tavoiteltavia ominaisuuksia. Hänen pitää saada ensin kokemus siitä, että hänellä on joku, johon tukeutua ja joka pitää hänestä huolta.

Vanhempien huoli tuen riittävydestä ei ole turha, kun tiedämme miten tiukassa resurssit nykyään kouluissa ovat. On olemassa adoption ammattilaisia, esimerkiksi adoptio-neuvonnan antanut taho, jolta voi pyytää tukea, jos oma arviosi opettajana ei tunnu painavan riittävästi tuen myöntämiseksi. Ajoissa annetulla tuella on lapselle iso merkitys, ja sillä voidaan ehkäistä haasteiden muuttumista suuremmiksi tulevaisuudessa. ●

Lähteenä käytetty Adoptioiperheiden vuonna 2012 julkaistua kouluopasta sekä sivustoja bc.adoption.com, childwelfare.gov ja ifstudies.org.

Yksityisyys kunniaan!

Kansainvälisesti adoptoitujen perheissä adoptiota on usein ulkoisista syistä pakko kommentoida myös perheen ulkopuolisille, kotimaan perheissä ei välttämättä. Kaikki lapsen taustaa koskevat yksityiskohdat eivät kuitenkaan kuulu muille ihmisille, ja on vanhempien tehtävä suojella lapsen ja nuoren yksityisyyttä.

Vanhemmat neuvovat lapsiaan taustaa koskeviin kysymyksiin ja uteluihin vastaamisessa esimerkiksi harjoittelemalla valmiita mallivastauksia yhdessä lapsen kanssa. On hyvä kertoa myös opettajalle, miten lasta on neuvottu kertomaan adoptiosta ja mitä kaikkea tietoa lapsen taustasta voi jakaa. Näin opettaja voi auttaa lasta tilanteissa, joissa hänen taustastaan kysellään, kun vanhempi ei ole paikalla.

Apua itsesätelyyn

Traumaoireilu saattaa näkyä luokassa esimerkiksi huomion tarpeena tai keskittymiskyvyn ongelmina. Pienistä muutoksista voi olla lapselle iso apu. Usein vanhemmat voivat auttaa ratkaisujen keksimisessä.

LAPSEN KATKONAINEN kiintymyssuhdehistoria ja hylkäämisen aiheuttama traumatausta saattavat joskus näkyä turhautumisena, kiukutteluna tai keskittymiskyvyn puutteena. Kiintymyssuhdehäiriö sekoitetaan helposti ADHD:hen, vaikka kyse onkin aivan muusta. (Lisää tietoa traumaoireilun ja tarkkaavuushäiriöoireilun erottamisesta löydät nuorisopsykiatrian erikoislääkäri **Nina Pyökärin** artikkelista tämän lehden sivulta 40.)

Kiintymystrauman vuoksi lapselta ei voi vaatia liian varhain itsenäistä toimintaa, etenkin vieraassa ympäristössä ja vieraiden ihmisten parissa. Kun häiriökäyttäytyminen osataan yhdistää traumaan, osataan paremmin auttaa lasta. Vaikka oppilas myöhemmin saisikin neuropsykologisen diagnoosin, ei traumataustaa ymmärtävästä lähestymistavasta ole ainakaan vahinkoa.

Opettajan kannattaa olla tuntosarvet koholla, jos oppilas tuntuu olevan

Vaikka jokin tilanne ei sinun mielestäsi olisi vakava, se voi olla sitä lapselle.

omassa maailmassaan tai häneen on vaikeaa saada kontaktia. Kotiin kannattaa olla yhteydessä matalalla kynnyksellä ja hoitaa lapsen asioita yhteistyössä vanhempien kanssa. Vanhemmat voivat tunnistaa samoja ilmiöitä lapsen käyttäytymisessä ja kertoa, mikä kotona toimii ongelmatilanteissa. Usein ratkai-

su voi olla jokin hyvin pieni asia.

Varsinkin alakoulun luokanopettaja on usein oppilaalle hyvin tärkeä aikuinen. Adoptoitu voi kokea, että hänen hyvinvointinsa riippuu käsillä olevan aikuisen huomiosta, ja niinpä hänen saattaa olla vaikea jakaa opettajan huomiota muiden lasten kanssa tai odottaa vuoroaan. Lapsi kestää paremmin aikuisen huomion kohdistumisen muualle, kun hän tuntee kuuluvansa ryhmään.

Lapsen käytöksen juurisyiden jäljille pääseminen saattaa vaatia salapoliisin taitoja, mutta usein vanhemmat voivat auttaa tässä työssä. Esimerkiksi kotona tapahtuneet muutokset – kuten toisen vanhemman työmatka – saattavat joskus heijastua myös lapsen toimintaan luokkahuoneessa.

Lapsen ymmärtämistä auttaa sen tiedostaminen, että traumataustainen lapsi saattaa murehtia jatkuvasti, mitä hänelle seuraavaksi tapahtuu. Pitkään jatkunut stressi voi kulminoitua johonkin näennäiseen pikkuseikkaan. Vaikka jokin tilanne ei sinun mielestäsi olisi vakava, se voi olla sitä lapselle.

Pystyt auttamaan lasta keskittymällä siihen, mitä näet – surua, vihaa tai huolta. Voit myös kysyä lapselta suoraan, mikä auttaisi häntä edes vähän. Myös säännölliset taut, joista on kerrottu etukäteen, voivat auttaa itsesätelyssä. Lapsi voi esimerkiksi jaksaa työskennellä 20 minuuttia, jos hän tietää saavansa levähtää ennen seuraavaa tehtävää.

KUVA Istockphoto

Kohti turvallisempaa koulukokemusta

TURVALLINEN ILMAPIIRI on oppimisen perusta, ja siitä hyötyvät kaikenlaisissa perheissä elävät lapset. Lapsen täytyy tuntea olevansa tärkeä ja kokea, että hän saa apua sitä tarvitessaan.

On aikuisten vastuulla löytää lapselle parhaat ratkaisut ja rakentaa hänelle turvallinen oppimisympäristö. Huomiota kannattaa kiinnittää esimerkiksi siihen, missä lapsi on hyvä, mihin hän tarvitsee tukea ja miten hän suhtautuu vieraisiin tilanteisiin.

Vahvuuksiin ja positiiviseen keskittymiseen rohkaisevat kokeilemaan ja yrittämään uudestaan virheistä huolimatta. Päivän on-

nistumisia voi kirjata vaikkapa keuhvihkoon tai johonkin muuhun konkreettiseen muotoon, kuten tarrataululle. Adoptoidun lapsen turvallisuuden tunnetta vahvistaa myös se, jos häntä tervehditään aamulla iloisesti, vaikka edellinen päivä olisikin ollut hankala.

Kun päivässä on rutiineja, toistoa ja struktuuria, odotusten mukaisesti toimiminen on lapsille helpompaa. Joillekin adoptoiduille lapsille siirtymät ovat erityisen hankalia, ja niitä voi ennakoida esimerkiksi seinällä olevan kuvallisen päiväjärjestyksen avulla.

Myös kauempana tulevaisuudessa

häämöttävien muutosten ennakointi hyvissä ajoin vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta. Usein adoptoiduille koululaisille on erityisen tärkeää tietää etukäteen, koska opettaja on ensi vuonna, mitä erikoista tapahtuu ensi viikolla tai mitä tehdään luokkaretkellä.

Jos sanalliset ohjeet eivät mene läpi, voi kokeilla huomion saamiseksi jotain sensorista ärsykettä, kuten kevyttä kosketusta olkaan tai kellon kiliämistä. Adoptoitua lasta ei tule rankaista jättämällä hänet yksin ryhmän ulkopuolelle, koska taustalla on hylkäämisen kokemus.

Koulun aloitus on suuri mullistus ennen kaikkea lapsellesi, mutta myös sinulle vanhempana. Koulussa opitaan paitsi lukemaan ja laskemaan, myös paljon sosiaalisia taitoja. Kokosimme hyväksi havaittuja käytäntöjä koulun aloituksen tueksi.

Muistilista ekaluokkalaisen vanhemmalle

VALMISTAUDU jo etukäteen koulun alkuun yhdessä lapsesi kanssa. Kävelkää koulumatka useampaan kertaan ja tutustukaa koulun ympäristöön. Jos mahdollista, käykää myös tapaamassa opettajaa ja katsomassa luokkahuonetta.

ALOITTAMINEN vie energiaa ja voimia. Koulu on lapselle vaativampi ympäristö kuin päivähoito, mikä todennäköisesti näkyy lapsessasi kotona. Varaudu siihen ja anna aikaa sopeutumiselle.

Vanhemman **LYHYEMPI TYÖAIKA TAI ETÄTYÖ** voi pehmentää lapsen siirtymää kouluun, jos tällainen vaihtoehto on mahdollinen. Jotkut onnekkait koululaiset saavat isovanhempiensa hoivaa ja saattoapua. Kannattaa harkita myös tuttua päivähoitopaikkaa tai perhepäivähoitoa iltapäiväkerhon sijaan, jos sosiaalinen kanssakäyminen ottaa alkuvaiheessa voimille.

OPASTA OPETTAJAA adoptiosanastossa (vaikkapa tämän lehden takakannen avulla). Sopikaa opettajan kanssa siitä, millä lailla adoptiosta puhutaan ja missä menevät lapsen yksityisyyden rajat. Voit myös viedä kouluun sopivia lastenkirjoja, tarjoutua puhumaan luokalle adoptiosta tai tarjota muuta sopivaa materiaalia.

Lapsella tulee olla **KIELI, JOLLA KERTOJA ADOPTIOSTA ITSE**. Anna lapselle välineitä vastata uteluihin ja kysymyksiin. Voit antaa lapselle valmiita mallivastauksia, vaikkapa: ”Minut on adoptoitu Etelä-Afrikasta, kun olin 10 kuukautta vanha. Puhutaan siitä toinen kerta enemmän.” Voit- te harjoitella kysymyksiin vastaamista kuvitelluissa tilanteissa.

Anna lapselle välineitä vastata hänen taustaansa koskeviin uteluihin ja kysymyksiin.

Anna opettajalle **RIITTÄVÄSTI TIETOA** lapsestasi, jotta hän voi suunnitella ja arvioida mahdollisen lisätuen tarpeen ja resurssien määrän. Henkilökunnalla on vaitiolovelvollisuus. Kun puhut opettajan kanssa adoptiosta, opettaja tietää, miten hän voi puhua aiheesta ja on valmistautuneempi, kun luokkatoverit kysyvät aiheesta.

OPETTAJA ON AMMATTILAINEN, jonka tehtävä on löytää ratkaisuja yhdessä vanhempien ja tarvittaessa muiden ammattilaisten kanssa. Voit kuitenkin luottaa omaan arviointikykyysi ja pitää lapsesi puolia: kukaan muu ei tunne lasta yhtä hyvin kuin vanhemmat.

KEHU lastasi usein ja vilpittömästi. Koulun aloitus on lapsille jännittävää aikaa, ja kehut ja kannustus tulevat tarpeeseen! Konkreettiset ja yksityiskohtaiset kehut on usein helpointa ottaa vastaan.

Peruskoululaisilla on lakisääteinen oikeus riittävään oppimisen ja koulunkäynnin tukeen niin kauan ja sen tasoisena kuin on tarpeen. Tuki jaetaan kolmeen eri tasoon. Mitä kolmiportaisen tuen malli oikeastaan tarkoittaa?

TEKSTI *Lotta Ventelä* KUVA *Tetbirt Salim / Unsplash*

Tuen kolme porrasta

Suomessa kaikilla oppilailla on perusopetuslain mukaan oikeus saada ”riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan”. Oppilaan on saatava tukea heti, kun tarve havaitaan. Tuen järjestämisestä vastaa opetuksen järjestäjä eli asuinkunta.

Kolmiportainen tuki on nimensä mukaisesti jaettu kolmeen tasoon: yleiseen, tehostettuun ja erityiseen. Oppilas voi kerrallaan saada vain yhden tason tukitoimia. Hämmentävää kolmijaossa on, että kaikilla tuen tasoilla voidaan käyttää samoja menetelmiä. Eri tukimuodot kuitenkin korostuvat eri tasoilla.

Esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminta kuuluvat 1. ja 2. luokalla yleisen tuen muotoihin, mutta jos niitä tarvitaan myös 9. luokalla, puhutaan jo erityisen tuen tukimuodosta. Oppimissuunnitelma on mahdollista tehdä jo yleisen tuen vaiheessa, mutta tehostetun tuen tasolla se on lakisääteinen. Kokoaikainen erityisopetus kuuluu ainoastaan erityisen tuen oppilaille.

Tukea pitää lain mukaan antaa niin kauan ja sen tasoisena kuin on tarpeen. Kun oppilaan tuen tarve muuttuu, myös tukea vähennetään tai vahvistetaan. Kodin ja koulun yhteistyö on arvokasta, jotta lapsen tuen tarve huomataan riittävän ajoissa ja voidaan yhdessä miettiä sopivaa toteutustapaa. Tärkeää on myös eri asteiden välinen tiedonkulkua, jotta tukitoimet jatkuvat tarvittaessa varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen.

Mitä tuki voi olla?

Tuen käytännön toteutus vaihtelee, koska missään ei määritellä riittävää tukea. Kunta päättää erityisopetuksen toteuttamisesta. Esimerkiksi mahdollisuutta osa-aikaiseen erityisopetukseen tai ►►

opiskeluun pienryhmässä ei ole aina tarjolla riittävästi.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ peräänkuuluttaa muutosta, jossa koulutuksen tarjoaja saisi rahoitusta tosiasiallisesti tarjotun tuen mukaisesti. Vanhempien kannattaa tutkia, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa todetaan erityisopetuksen järjestämisestä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeetus, opetuksen eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, opetusryhmien joustava muuntelu, tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet. Lisäksi kouluissa tarjotaan kouluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja.

Tuen eri tasot

Yleinen tuki kuuluu kaikille oppilaille, ja sitä tarjoaa oma opettaja. Se voi olla esimerkiksi tukea läksyjen merkkämisessä tai satunnaista tukiopeutusta. Yleisen tuen toimenpiteet eivät tarvitse päätöksiä tai kartoituksia, vaan luokanopettaja tai aineenopettaja eriyttää opetusta itsenäisesti tarpeen mukaan.

Jos oppilaalla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä, on hänellä oikeus osa-aikaiseen erityisopetuksen muun opetuksen ohessa. Tähän tarvitaan jo toisen ammattilaisen apua, sillä erityisopetusta saa antaa vain erityisopettaja tai aineopettaja, jolla on erityisopetuspätevyys. Laaja-alaiseen erityisopetukseen osallistuminen on koulun sisäisen opetusjärjestely, eikä siihen tarvita hallinnollista päätöstä. Huoltajia pitää tuki tiedottaa asiasta.

Tehostettu tuki on säännöllistä, suunnitelmallista tukiopeutusta tai osa-aikaista erityisopetusta. Myös yleisen tuen aikana toteutettuja tukitoimia voidaan jatkaa. Tehostettuun tukeen siirrytään, jos oppilas tarvitsee tukea jatkuvasti tai useammassa muodossa. Tässä vaiheessa mukaan tulee enemmän ammattilaisia.

Luokanopettaja tekee kirjallisen *pedagogisen arvon*, jossa kuvataan huoltajia kuullen lapsen oppimisen ja kasvun kokonaistilanne, oppilaan sama yleinen tuki ja opettajan suositus tarvittavista tukimuodoista. Pedagogisen arvon perusteella moniammatil-

Tukea pitää lain mukaan antaa niin kauan ja sen tasoisena kuin on tarpeen.

linen ryhmä tekee päätöksen tehostettuun tukeen siirtymisestä ja sen muodoista. Myös tämän suunnitelman tulee olla kirjallinen, ja sitä pitää tarkastella säännöllisesti. Oppilas saa myös oman *oppimissuunnitelman*, jota täydennetään tarvittaessa.

Erityinen tuki puolestaan muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Siihen siirrytään yleensä silloin, kun yleinen tai tehostettu tuki ei ole ollut riittävä. Joskus päätös voidaan tehdä myös ilman alempien tukitasojen kokeilua, jos oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksen viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai vastaavan syyn vuoksi voida järjestää muuten. Tällöin tarvitaan psykologin tai lääkärin arvio asiasta. ●

Oppimisen tuen neuvontapuhelin 0295 332 900 palvelee koulujen lukuvuoden aikana arkisin klo 9–15. Neuvontapuhelin on tarkoitettu koulun ammattilaisille ja lasten huoltajille, ja se tarjoaa ohjausta oppimisen tukeen liittyvissä kysymyksissä.

Erityisen tuen paperityöt

Pedagoginen selvitys on kokonaisvaltaisen selonteko oppilaan sen hetkisestä oppimisesta ja koulunkäynnistä, ja se tehdään joka kerta, kun arvioidaan erityisen tuen alkamista, jatkamista tai lopettamista. Sen pohjana on usein aikaisemmin laadittu pedagoginen arvio.

Pedagoginen selvitys on osa erityisen tuen hakemusta. Lapsen tai nuoren opettajat kirjaavat selvitykseen pedagogiset perustelut erityisen tuen tarpeesta. Selvityksessä laaditaan oppilaan yksilölliset tavoitteet oppimiseen. Ellei se riitä, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Lisäksi kerrotaan, miten oppilasta on aiemmin tuettu. Myös oppilasta itseään ja vanhempia kuullaan, ja heidänkin näkemyksensä kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Joskus selvityksen täydennykseksi tarvitaan lisäksi psykologinen tai lääketieteellinen asiantuntijalausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Selvityksen perusteella oppilalle tehdään erityistä tukea koskeva **hallintopäätös**.

Erityisen tuen oppilalle laaditaan **HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma**, johon annettava tuki kirjataan. Tämä tehdään lukuvuosittain. Suunnitelmaan kirjattua erityisopetusta voi antaa vain erityisluokanopettaja tai aineenopettaja, jolla on erityisopettajan kelpoisuus. Niillä tunneilla tai aineissa, joissa oppilas voi osallistua yleisopetuksen ryhmään, opettajana voi olla myös luokanopettaja. HOJKS on velvoittava ja valituskelpoinen asiakirja, johon kirjatut tukitoimet kunnan tulee järjestää.

Koulun aloitus tai yläkouluun siirtyminen tuovat mukanaan koko joukon termejä, käsitteitä ja lyhenteitä. Tässä poimintoja termiviidakosta ja vinkkejä lisätiedon lähteille. KOONNUT Päivi Suutari

Koulutermien ABC

A **ALKUOPETUS** on 1. ja 2. vuosiluokan opetusta.

H **HOJKS** liittyy erityiseen tukeen. Se on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka laaditaan oppilaalle erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi. Ainakin vuosittain päivitettävä HOJKS kuvaa, miten opetus ja oppilaan tarvitsema tuki järjestetään.

I **ILMIÖPOHJAINEN OPPIMINEN** perustuu todellisen maailman ilmiöihin, joita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja mahdollisimman aidossa kontekstissa oppiainerajat ylittäen. Termiä ei käytetä opetussuunnitelman perusteissa, mutta siitä puhutaan monissa paikallisissa opetussuunnitelmissa.

I **INKLUUSIO** tarkoittaa sitä, että jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus käydä omaa lähikouluun riippumatta siitä, onko hänellä jokin vamma, sairaus tai oppimisvaikeus. Onnistunut inkluusio edellyttää riittäviä resursseja, jotta kaikkien oppilaiden tarpeisiin voidaan vastata.

J **JOPO**-luokilla tarkoitetaan joustavan perusopetuksen pienryhmiä yläkouluissa. Toiminta on tarkoitettu nuorille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta tai uhka syrjäytyä. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti, ja siinä korostetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

K **KOLMIPORTAINEN TUKI** muodostuu yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tasoista. Lue lisää sivuilta 13 ja 14.

M **MOK** tarkoittaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia eli oppiainerajat ylittäviä opiskelujaksoja, joissa hyödynnetään paikallisuutta ja oppilaita kiinnostavia teemoja.

O **OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET** on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka pohjalta laaditaan paikalliset opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat voimassa olevaan opetuslainsäädäntöön.

O **OPPILASHUOLTO** on oppilaan oppimisen, osallisuuden, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yksilökohtaisena että ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lue lisää s. 20–21.

P **PEDAGOGINEN ARVIO** laaditaan tehostetun tuen aloittamisen yhteydessä. Siinä kuvataan mm. oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista sekä kirjataan arvio siitä, millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta jatkossa tuetaan.

P **PEDAGOGINEN SELVITYS** laaditaan ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Siinä mm. selvitetään oppilaan oppimisen eteneminen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena. Selvitys tehdään oppilaan opetuksesta vastaavien opettajien ja oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä.

S **S2** eli suomi toisena kielenä ja kirjallisuus on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärästä. Lue lisää s. 22–26.

S **SAMANAIKAISOPETUS** tarkoittaa opetustilannetta, jossa kaksi tai useampi opettaja työskentelee yhtä aikaa saman opetusryhmän kanssa. Esimerkiksi osa-aikaista erityisopetusta voidaan järjestää samanaikaisopetuksena.

T **TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAT** ovat lakisääteisiä suunnitelmia, jotka on laadittava maamme jokaisessa koulutusta järjestävässä oppilaitoksessa. Ne voivat olla yksi yhdistetty tai kaksi erillistä suunnitelmaa, tai sisältyä esimerkiksi opetussuunnitelmaan.

T **TET** on työelämään tutustumisjakso 7.–9. luokkien oppilaille.

V **VALMISTAVA OPETUS** on perusopetukseen valmistavaa ryhmämuotoista opetusta. Se on suunnattu kuu-sivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille.

Lähteet ja lisää sanastoa:

- https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/09/Koulukielen-sanasto_2016.pdf
- <https://www.monialaiset.fi/termit-haltuun>

Lainsäädäntöä (ks. finlex.fi):

- perusopetuslaki
- oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
- yhdenvertaisuuslaki

Tutustu myös näihin:

- perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- paikalliset opetussuunnitelmat
- yhdenvertaisuus.fi

Kouluterveyskyselyn satoa

Valtaosa 8.- ja 9.-luokkalaisista adoptoiduista lapsista ja nuorista voi uusimman kouluterveyskyselyn mukaan hyvin. Adoptoidut kokevat kuitenkin edelleen muita nuoria selvästi yleisemmin esimerkiksi ahdistuneisuutta, yksinäisyyttä ja kiusaamista. TEKSTI Päivi Suutari KUVAT Midas Hofstra / Unsplash

Koulun merkitys lapsen ja nuoren hyvinvoinnille on suuri. Kouluyhteisön keskiössä on se, miten siellä rakennetaan yhteisöön kuulumista ja turvakokemusta. Mitä enemmän lapsi ja nuori kokee olevansa turvassa, sitä paremmin hän voi”, toteaa kehityksen ja kasvatuksen erikoispsykologi PsL, Theraplay®- ja DDP®-kouluttaja **Pirjo Tuovila**, joka on tuonut Suomeen kiintymyssuhdetraumojen hoitoon kehitetyn DDP®-menetelmän eli vuorovaikutteisen kehityspsykoterapian. Pyysimme Tuovilaa pohtimaan kanssamme Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyn tuloksia.

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä adoptoitujen nuorten hyvinvointia tarkasteltiin pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa usein käytetyn **Erik Allardtin** hyvinvointiteorian pohjalta. Hyvinvointia lähestyttiin kyselyssä kolmen ulottuvuuden kautta, jotka olivat elintaso, sosiaaliset suhteet ja psykososiaalinen hyvinvointi sekä itsensä toteuttaminen. Lisäksi tarkasteltiin adoptoitujen 8.- ja 9.-luokkalaisten nuorten elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia vuoden 2017 kyselyyn nähden.

Kokemukset terveydentilasta

Adoptoidut nuoret kokevat ei-adoptoituja yleisemmin terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. 34 prosenttia vastaajista kertoi, että heillä on

lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma. Ei-adoptoiduista näin vastasi 21 prosenttia. Adoptoiduilla oli myös verrokkiryhmää enemmän haasteita terveellisten elämäntapojen noudattamisessa, ja he käyttivät etenkin tupakkatuotteita muita yleisemmin.

Adoptoidut kertoivat selvästi muita useammin kärsivänsä ahdistuneisuudesta. Ei-adoptoiduista 13 % vastasi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Suomessa syntyneistä adoptoiduista näin vastasi 27 ja ulkomailla syntyneistä 30 prosenttia.

”Ajatus siitä, että minut jätettiin, kun en ollut rakastettava ja riittävän hyvä, voi jäädä ikään kuin yhdeksi lapsen perustunteeksi.”

”Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Traumaustaisen adoptoidun häpeäkokemukset voivat olla massiivisia ja itsetunto heikko. Myös kykenemättömyys luottaa muihin voi olla syvällä. Nuori voi joutua kiusatuksi eikä pysty puolustautumaan siltä”, Tuovila kuvailee.

Tuovilan mukaan monella adoptoidulla on sisäänrakennettuna ulkopuolisuuden ja jätetyksi tuleminen tunne.

”Ajatus siitä, että minut jätettiin, kun en ollut rakastettava ja riittävän hyvä, voi jäädä ikään kuin yhdeksi lapsen perustunteeksi.”

Haasteita sosiaalisissa suhteissa

Noin joka neljäs adoptoitu 8.- tai 9.-luokkalainen tunsikin kyselyn mukaan itsensä yksinäiseksi. Sama määrä kertoi, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Ei-adoptoiduista vastaajista näin sanoi harvempi kuin joka kymmenes.

Reilu neljännes adoptoiduista vastasi olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa. Määrä oli sama sekä Suomessa että ulkomailla syntyneiden adoptoitujen keskuudessa. Muista nuorista näin vastasi 5 %.

”Ilman ystäviä oleminen on vahvasti yhteydessä kiusaamiseen”, Tuovila muistuttaa. Hänen mukaansa traumaustaisilla lapsilla kyse voi joskus olla myös kiusatuksi tulemisen kokemuksesta. ”Ei ole tavatonta, että traumaustainen nuori tulkitsee väärin muiden eleitä ja ilmeitä. Hän voi olla emotionaalisesti yliherkkä ja ajatella mustavalkoisesti, jolloin kavereiden heittäminen läppä ja herja voi tuntua helpommin todelta.”

Tämän kertoessaan Tuovila painottaa, että tarkoitus ei ole vähätellä kiusaamista, jota varmasti tapahtuu ja joka on aina väärin. Hän kuvailee asiaa negatiivisena kehänä, joka tulee traumaustaista nuorta vastaan joka puolella. ”Nuoren voi olla vaikea päästä mukaan

luokkakavereiden rentoon oloon, kun ajatukset kulkevat kehää siinä, olenko riittävä ja kelpaanko.”

Yksinäisyys ja sosiaalisten suhteiden haasteet heijastuvat myös koulunkäyntiin: ne voivat edesauttaa lintsaamista ja aiheuttaa uupumusasteista väsymystä. Osallisuuden tunne heikentyy. Joka

neljäs ulkomailla ja noin joka viides Suomessa syntynyt adoptoitu vastasi kyselyssä, ettei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Ei-adoptoiduista näin koki 12 %.

Avoimeksi jääviä kysymyksiä

Noin joka viides adoptoitu nuori kertoi

FAKTA

Kouluterveyskysely

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2019 toisen kerran siten, että siinä kysyttiin, onko vastaaja adoptoitu. Ensimmäisen kerran adoptoitujen nuorten hyvinvoinnista saatiin väestötason tietoa kaksi vuotta aiemmin tehdyssä kyselyssä.
- Uusimpaan kyselyyn vastasi 288 Suomessa syntynyttä ja 445 ulkomailla syntynyttä 8.- ja 9.-luokkalaista nuorta, jotka kertoivat olevansa adoptoituja. Mukana oli sekä perheen sisäisesti että syntymäperheensä ulkopuolelle adoptoitujen vastauksia. Suomessa syntyneistä adoptoiduista vastaajista noin 70 % oli poikia. Ulkomailla syntyneistä adoptoiduista poikia oli 45 ja tyttöjä 55 prosenttia.
- "Ulkomailla syntynyt" ei välttämättä tarkoita kansainvälisesti adoptoitua, vaan vastaajien joukossa voi olla myös esimerkiksi ulkomailla maan sisäisesti adoptoituja ja myöhemmin Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten perheiden lapsia.
- Kaikkiaan kyselyyn vastasi yli 250 000 perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvää lasta, perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvää nuorta ja lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 1. ja 2. vuotta opiskelevaa nuorta.
- Adoptoitujen nuorten hyvinvointi ja elintavat: Kouluterveyskysely 2019 -tutkimustivistelmä on luettavissa osoitteessa <https://www.julkari.fi/handle/10024/140208>

kyselyssä, että hänen äitinsä korkein koulutus oli perusaste. Yli kolmannes adoptoiduista taas koki perheensä taloudellisen tilanteen olevan kohtalainen tai sitä huonompi.

Tulokset herättävät hämmennystä, sillä adoptioluvan saaminen edellyttää vakaata taloudellista toimeentuloa, ja joillakin adoption lähtömaillakin on tiukat tulorajat adoptionhakijoille. Korkeaa koulutusta arvostetaan kaikkialla. Onko mahdollista, että osa ▶▶

vastaajista ajatteli biologista perhettään näihin kysymyksiin vastatessaan?

Kysymyksiä synnyttävät myös vastaajien asumisjärjestelyt. Noin joka kolmas Suomessa syntyneistä ja joka neljäs ulkomailla syntyneistä adoptoiduista vastaajista valitsi vaihtoehdon ”ei asu vanhempien kanssa”. Ei-adoptoiduista näin vastasi 2 %.

Koska kyse on alle 16-vuotiaista nuorista, ei yksin asuminen ole kovin todennäköistä. Yksi syy erikoisiin vastauksiin voi olla vastausvaihtoehtojen monisyisessä tulkinnessa ja adoptoitujen vertailuryhmää suuremmissa toimintarajoitteiden määrässä. Esimerkiksi keskittymisvaikeudet ovat voineet vaikuttaa annettuihin vastauksiin. Vai vastasiko osa jälleen ajatellen biologisia vanhempiaan?

Tuovila esittää yhdeksi syyksi sijoituksia. Adoptoituja nuoria on hänen kokemuksensa mukaan sijoitettuna kodin ulkopuolelle aika paljon, vaikka tilat ja ei liene olemassa. ”Osalla lapsista tunne-elämän vaurioituneisuus on niin suurta, että erityinenkään vanhemmuus ei sitä välttämättä korjaa. Myös adoptoituja nuoria päätyy asumaan laitoksiin. Yksinään se ei tietenkään tuota korkeaa lukua selitä.”

Tuovila huomauttaa, että ei-adoptoitujenkin vastauksissa on paljon pohdittavaa. ”Miksi ylipäätään neljäsosa nuorista ei ole tyytyväisiä elämäänsä?”

Suurin osa adoptoiduista voi hyvin

On tärkeää saada säännöllisesti tietoa adoptoitujen lasten ja nuorten hyvinvoinnin kokemuksista. Kyselystä esiin nousevia haasteita ei saa lakaista maton alle.

On kuitenkin varottava yleistämistä ja muistettava, että valtaosa kyselyyn vastanneista adoptoiduista nuorista kokee voivansa hyvin. Heillä on ystäviä, he harrastavat jotakin viikoittain ja ovat tyytyväisiä elämäänsä. 84 prosenttia adoptoiduista koki, ettei oppimisympäristön ilmapiirissä ole ongelmia.

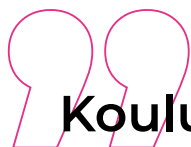
Heikommin voivia nuoria ja heidän

vanhempiaan kohtaan Tuovila peräänkuuluttaa ymmärrystä ja armollisuutta. ”Traumataustaiset nuoret ovat kokeneet varhaisvaiheissaan kovia, minkä vuoksi heidän adoptiovanhempiansakin ovat ajautuneet valtaviin haasteiden keskelle. On turha osoittaa sormella ketään, vaan sen sijaan pitäisi miettiä apukeinoja.”

Tuovila huomauttaa, että ei-adoptoitujenkin vastauksissa on paljon pohdittavaa. ”Miksi ylipäätään neljäsosa nuorista ei ole tyytyväisiä elämäänsä? Miksi useampi kuin joka neljäs vastasi, että on kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten taholta henkistä väkivaltaa vuoden aikana?”

Varhain itsenäistämisen kulttuurimme ei saa Tuovilalta kiitosta. Pienetkin koululaiset joutuvat olemaan iltapäiviä yksin vain kännykkä seuranaan. Riittävän kypsäksi arvioitu yli 10-vuotias lapsi voi itse päättää siitäkin, annetaanko tietoa hänen saamastaan terveydenhoidosta vanhemman nähtäväksi.

”On harhaa, että nuoren pitäisi olla itsenäinen mahdollisimman varhain. Sen sijaan pitäisi tukea vanhemmuutta vahvemmin ja pidemmälle – niin adoptio- kuin biologisissakin perheissä. Se saattaisi parantaa kaikkien nuorten kyselytuloksia.” ●

Koulunkäynnistä sanottua

KUN EI OLE ITSE näkemässä toimintaa, vaikea sanoa, mistä syrjäytyminen tai ulkopuolelle jättäminen johtuu: ihonväristä, muusta ulkonäöstä, käytöksestä... Eri toimijat kertovat eri asioita.”

USKON, ETTÄ MEIDÄN adoptiolapsemme ei ole ainoa, jonka haasteena on keskittymisen ja itseohjautuvuuden pulmat, vaikka mitään ei ole virallisesti diagnosoitukaan.”

ERITYISESTI TOIVON lisää tietoa opettajille traumataustan ja kiintymyssuhdehäiriön vaikutuksista koulullaisen turvallisuuden tunteen kehittymiseen ja kouluarkeen.”

MONIKULTTUURISUUS ON voimavara ja vahvuus, jos koulussa osataan käyttää sitä oikein.”

OPETTAJIEN OLISI HYVÄ tietää ja olla her-

källä korvalla sen suhteen, että vaikka lapsi näyttää koulussa toimivan moitteetomasti ja skarpisti, hän saattaa olla koulupäivän kuormittavuuden takia jaksamisen ääri rajoilla, mikä purkautuu yleensä kotona.”

LAPSELLA ON itseohjautuvuuden ja keskittymisen haasteita. Hänellä on ymmärtävä ja kokenut opettaja, joka lähestyy asioita positiivisuuden kautta ja kannustaa ja kehuu lasta pienimmistäkin onnistumisista.”

ERITYISESTI TOIVON, ettei adoptiolasta rinnastettaisi maahanmuuttajiin. Ettei esim. laiteta kaikkia erinäköisiä edustamaan jonkin tietyn maan kulttuuria jossakin ta- pahtumassa, vaikka lapsen vanhemmat ovat suomalaisia. Lapsi ei tunne synnyinmaansa kulttuuria samalla tavalla kuin jos vanhemmatkin ovat lähtöisin sieltä.”

MYÖS OMASTA lapsesta voi tulla kiusaaja, koska kukaan ei halua olla sen kiusatun asemassa, kun nokkimisjärjestyksessä taistellaan. Mieluummin kiusaaja kuin kiusattu.”

TOIVON OPETTAJIEN näkevän, että ”kiltillään” lapsella voi olla ongelmia. Kaveritaitojen tukemista kaivattaisiin paljon.”

HATUNNOSTO LAPSEN opettajille, että tuen ja avun peräänkuuluttamiseen on vastattu pelkästään positiivisesti – kaikista paineista huolimatta. Opetuksesta ei ole enää yhtään varaa ”säästää”, päinvastoin.”

Kommentit ovat otteita Adoptioperheet ry:n adoptiovanhemmille kesällä 2020 tekemästä koulunkäyntikyselystä.

Pyysimme vanhempia listaamaan lastensa kouluvahvuuksia, joita löytyi roppakaupalla. Vastausten yleisin adjektiivi oli sinnikkyys.

TOTEUTUS Päivi Suutari KUVITUS Anna Kantanen

Kouluvahvuudet esiin

LAPSENI ON

... luova ja positiivinen.
... sosiaalinen ja pidetty kavერი.
... avulias, empaattinen ja sinnikäs.
... iloinen ja hyvämuistinen.
... nopea oppimaan, hakemaan tietoa ja soveltamaan sitä.
... sitkeä tekijä.
... visuaalinen ja huumorintajuinen.
... utelias, innostunut, kiinnostunut uusista asioista, rohkea, aktiivinen ja sisukas.
... tunnollinen, suvaitsevainen, liikunnallinen ja heikompia puolustava.
... hyvä keskittymään.
... motivoitunut ja vastuuntuntoinen.
... innostunut, rohkea ja halukas oppimaan uutta.
... matemaattisesti lahjakas, esiintymistaitoinen ja yhteistyökykyinen.

"OIKEALLA TUELLA lapsen itsevarmuus ja opiskeluinnotus ovat kasvaneet. Lapsi yrittää parhaansa eikä anna periksi."

"LAPSELLA ON kielellisiä vahvuuksia, äidinkielessä ei taustasta huolimatta ole koskaan ollut ongelmia. Liikunta ja musiikki ovat mieluisia."

"VAIKKA VÄLILLÄ on ollut vaikeita aikoja, lapsi on kaikesta huolimatta melkein aina optimistinen. Olemme oppineet, että lapsen omaan arviointikykyyn kannattaa luottaa. Hänen omat ratkaisunsa koulun suhteen (esim. koulun vaihtaminen lapsen omasta aloitteesta, tietyn oppiaineen tai harrastuksen aloittaminen tai lopettaminen) ovat osoittautuneet hyviksi ratkaisuksiksi. Vaikka lapsi on joissakin asioissa ikätasoaan pienemmän lapsen tasolla, toisissa asioissa hän on hämmästyttävän kypsä."

"LAPSI ON sosiaalisesti taitava, joten hänellä on paljon kavereita. Hän on

"Olemme oppineet, että lapsen omaan arviointikykyyn kannattaa luottaa."

sporttinen, musikaalinen ja oppii uudet asiat helposti. Suomen kielen taito on erinomainen: lapsi luki ekaluokalla Kalevalan (lukudiplomikirja) alle kuukaudessa. Hän esittää paljon kysymyksiä ja on kiinnostunut kaikesta."

"LAPSI OPPII helposti asioita. Ekstroverttina hän haluaa olla paljon kontaktissa muiden kanssa. Hänestä on löytynyt yllättäviä piirteitä, on mm. juontanut jotain ja halunnut esilaulajaksi, vaikka yleensä ei halua olla esillä."

"HÄN ON kavereidensa seurassa suosittu, ystäväystyy helposti, ottaa kontaktia uusiin nuoriin nopeasti ja on empaattinen. Häntä on kiitelty mm. suhtautumisesta toisiin protu- ja adoptioleireillä. Hän tekee huolellisesti työnsä, kun niihin alkaa ja kun keskittyy, pitää tekemisestään."

"LAPSI TEKEE tehtävät tosissaan. Hän on lahjakas matemaattisesti ja arvostaa oikeudenmukaisuutta."

"LAPSI ON kognitiivisesti ikätasoaan edellä. On innostunut ja nauttii kavereiden seurasta. Haluaa olla hyvä lapsi ja vastata odotuksiin. Toisaalta tämä on haaste, koska lapsen tarvitsevuutta ei tunnusteta pärjäämisen ja taitavuuden takaa."

"MAAILMAN FIKSUIN ja avulias kavერი koulussa - sai hymypatsaankin! Nyt kun on hyvä opettaja, niin kotielämäkin on rauhoittunut huomattavasti. Eli oikeanlaisessa ohjauksessa oppii kyllä ja pystyy rentoutumaan ja olemaan enemmän oma itsensä."

"LAPSI PITÄÄ koulunkäynnistä. Hän on sosiaalinen ja tykkää kuulua laumaan, vaikka kiintyy hitaasti. Asetuttuaan pystyy keskittymään tekemiseen hyvin. Tykkää tutkimisesta ja tekemisestä - varsinkin yhdessä tekemisestä. Hän on kielellisesti lahjakas eikä epäröi pyytää apua." ●

Yksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain päätarkoituksista on edistää koko koulu-yhteisön hyvinvointia. Lain mukaan oppilashuollon painopiste on ennaltaehkäisevässä yhteisöllisessä työssä. Kysyimme kouluarjen asiantuntijalta, mistä siinä on kyse. Meille vastasi **Miila Anttila**, joka työskentelee viidettätoista lukuvuotta koulukuraattorina Keravalla. TOTEUTUS Päivi Suutari KUVA Pauliina Anttila Photography

Mikä kumman yhteisöllinen oppilashuolto?

1 Työskentelet 1.–10. -luokkalaisten kanssa kahdella eri koululla. Mitä yhteisöllinen oppilashuolto tarkoittaa työpaikallasi?

Yhteisöllisen työn tarkoitus on lisätä hyvinvointia koulussa. Kouluissa, joissa itse työskentelen, oppilaita ja huoltajia on osallistettu yhteisöllisen hyvinvointityön merkityksen pohtimiseen ja ajoittain myös toteuttamiseen. Oppilas- ja huoltajaedustus on aina paikalla koulujen yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisissa, joita pidetään noin kerran kuussa.

Tapaamisissa on mietitty vaikka pa sitä, millaista välituntitoimintaa koulussa järjestäisimme. Joskus esimerkiksi oppilaat ovat itse tuottaneet välituntitoimintaa toisille oppilaille. Kouluissamme on myös järjestetty niin sanottuja kodin ja koulun päiviä, jolloin huoltajat ovat tervetulleita seuraamaan koulupäivän kulkua.

Koen tärkeäksi ajatuksen siitä, että yhteisöllinen oppilashuoltotyö on osa koulujemme toimintakulttuuria. Sen toteuttaminen kuuluu kaikille koulun aikuisille.

2 Miten yhteisöllinen oppilashuolto näkyy oman työsi arjessa?

Yhteisöllinen oppilashuolto näkyy koulukuraattorin arjessani esimerkiksi ryhmämuotoisessa toiminnassa, jota toteutan usein jonkun työparin kanssa. Ryhmät voivat olla koko luokan kokoisia

tai sitten jonkin teeman ympärille kootuja pienempiä ryhmiä.

Työrauha-asiat ja luokan me-hengen nostattaminen ovat esimerkkejä teemoista, joita saatamme työstää koko luokan kanssa. Pienemmissä ryhmissä teemana voi olla tunnetaidot, itsetunto tai vaikka stressinhallinta. Ryhmät kootaan eri luokista. Esimerkiksi yläkoulun oppilaille ryhmiä markkinoidaan Wilman kautta, ja ryhmiin osallistuminen on aina täysin vapaaehtoista, kuten oppilashuollon palvelut muutoinkin. Tosin nyt korona-aikana emme saa järjestää toimintaa, jossa eri opiskeluryhmien oppilaat sekoittuvat keskenään.

Kokonaisuudessaan koulukuraattori pyrkii yhtenä koulun aikuisena vaikuttamaan siihen, että kaikilla olisi koulussa mahdollisimman hyvä olla.

”Kun yhteisö voi hyvin, myös yksilöt voivat paremmin. Kouluun kiinnittymisen on helpompaa, jos lapsi tai nuori voi mahdollisimman kokonaisvaltaisesti hyvin.”

Koulukuraattori **Miila Anttila**

3 Millaisena näet yhteisöllisen oppilashuollon merkityksen kouluyhteisölle?

Yhteisön hyvinvoinnin kannalta sillä on iso merkitys. Ajattelen, että yhteinä tavoitteena yhteisölliselle työlle on turvata kaikille mukava ja turvallinen koulupäivä.

Kun yhteisö voi hyvin, myös yksilöt voivat paremmin. Kouluun kiinnittyminen ja säännöllinen koulunkäynti on helpompaa, jos lapsi tai nuori voi mahdollisimman kokonaisvaltaisesti hyvin.

4 Miten oppilaiden osallisuuden kokemusta voidaan mielestäsi lisätä kouluarjessa?

Toivon, että oppilaita otettaisiin entistä enemmän mukaan yhteisiin pohdintoihin. Usein oppilailta itseltään tulee mahtavia ideoita siihen, miten he eri asioita toteuttaisivat. He osaavat sanallistaa ajatuksiaan arjesta ja konkretisoida niitä erittäin hyvin.

Toisella koululla, jossa työskentelen, pyrimme tänä vuonna kutsumaan jokaiselta luokalta 3–4 oppilasta tapamiseen opiskeluhuollon henkilöstön ja rehtoreiden kanssa. Tarkoitus on saada kuuluviin oppilaiden näkemys esimerkiksi oman luokan ilmapiiristä.

Kerran kuukaudessa koululla on myös monialaisen yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokoontuminen. Tuossa ryhmässä on aina mukana sekä oppilasetä huoltajaedustus. Ryhmän tavoit-

teena on muun muassa pohtia ja etsiä tarvittaessa ratkaisukeinoja erilaisiin myönteisiin ja kielteisiin ilmiöihin, joita koulussamme on noussut esiin.

5 Millaiset teemat puhuttavat oppilaita juuri nyt?

Monenlaiset asiat. Usein ala- ja yläkoululaisia mietityttävät hieman erilaiset teemat, mutta yhtäläisyyksiä niistäkin toki löytyy. Kaveriasiat ja omaan mielialaan liittyvät seikat ovat usein esillä tukitapaamisissani.

6 Näkykö korona-aika oppilaiden tuen tarpeessa tai yleisessä ilmapiirissä?

Etäkoulun jälkeen joidenkin oppilaiden kouluun palaaminen on saattanut vaikeutua, ja siksi koulun monialaiset tukipalvelut ovat aktivoituneet. Itse korona ei tunnu tällä hetkellä lapsia tai nuoria suuresti pohdituttavan. Toki voi olla yksittäisiä oppilaita, jotka haluavat siitä jonkun kanssa jutella. Arjessa vallitseva tilanne näkyy konkreettisimmin jatkuvana käsien pesuna ja ruokailutilanteiden käytänteiden muutoksina.

7 Mikä tekee työstäsi mielekästä?

Ihmiset. On ihanaa, kun kaikki päivät ovat pääsääntöisesti erilaisia ja saan kohdata päivän aikana mahtavia erilaisia ihmisiä erilaisten asioiden tiimoilta. Kouluilla, joissa itse työskentelen, on huippuammattilaisia töissä, mikä lisää myös omaa työhyvinvointiani.

8 Mikä työssäsi on yllättänyt sinut?

Yhteistyön voima. En kykenisi tekemään työtäni ilman yhteisöä, jossa saan työskennellä. Tarkoitin yhteisöllä niin aikuisia kuin myös lapsia ja nuoria. Yhteistyön tekemisen kannalta jokainen osanen on tärkeä.

9 Jos saisit kouluun taikasauvan, mitä loihittisit sillä?

Ainakin lisää aikuisia. Koen, että monilla lapsilla ja nuorilla on eri syistä kova aikuisen nälkä. Olisi tärkeää, että kaikki lapset ja nuoret kokisivat tullessaan jokaisen koulupäivän aikana

aidosti kohdatuksi.

Keravalla tämä tarve on nähty ja olemmekin saaneet kouluille niin saannotujen lakisääteisten palveluiden lisäksi koulujen perheohjaajia sekä psykiatrisia sairaanhoitajia. Heidän lisäksi yläkouluilla toimii hankerahoituksella hyvinvointiagentteja, jotka tekevät koulunuorisotyötä.

10 Millaisia terveisiä lähettät adoptiovanhemmille ja adoptoiduille?

Haluan toivottaa valoa ja iloa syksyn tummuviin päiviin! Muistakaa kysyä läheisiltänne aidosti, mitä heille kuuluu. Vallitsevassa tilanteessa olemme kaikki uuden edessä, ja se aiheuttaa hämmennystä ja joskus pelkoakin. On tärkeää, että olemme läsnä toinen toisellemme. ●

Kieliongelmat mutkistavat joskus kansainvälisesti adoptoitujen lasten koulutaivalta. Arjen hyvä suullinen kielitaito saattaa peittää alleen sen, että kieli tuottaa koulussa hankaluuksia, sanoo puheterapeutti ja erityisopettaja Leena Kaivosoja. Miten tunnistaa kielen kehityksen ongelmat ja auttaa lasta eteenpäin? TEKSTI *Veera Adolfsen* KUVA *Eddie Kopp / Unsplash*

Kieli solmussa

Kun lapsi adoptoidaan ulkomailta Suomeen, yleensä myös hänen kieliympäristönsä mullistuu. Syntymäkielen tilalle tulee uusi kotikieli, jota voidaan kutsua myös adoptiokieleksi. Adoption jälkeen kieli lähtee tavallisesti kehittymään vauhdilla, ja puhetta alkaa tulla pian, ellei lasta ole adoptoitu vauvaiässä.

”Jos äänneiden kanssa on ongelmia tai sanavarasto ei kasva nopeasti, vanhempien ei tarvitse huolestua. Tärkeintä on, että kommunikointi lähtee käyntiin ja lapsi yrittää puhua uutta kieltä”, sanoo puheterapeutti, erityisopettaja **Leena Kaivosoja**.

Kaivosoja kiinnostui maahanmuuttajien kielen kehityksestä 1990-luvun alussa, kun hän oli rakentamassa päiväkoteihin suomen kielen opetuksen mallia maahanmuuttajataustaisille lapsille. Adoptiotutkimukseen hän alkoi perehtyä, kun tuli itse äidiksi kansainvälisen adoption kautta. Kaivosoja on työskennellyt pitkään myös adoptioperheiden parissa, etenkin puheterapeutina.

”Jos lapsen kieli ei vaihdu ollenkaan tai hän ei hakeudu kontaktiin, kannattaa hakea apua kuukausien sisällä kotiintulosta”, Kaivosoja sanoo. Ensimmäiseksi kannattaa soittaa kotikunnan puheterapeutille, joka voi ottaa lapsen kielen kehityksen seurantaan ja tarjota vinkkejä kielen tukemiseen.

Hvya syntymäkielen taito voi helpottaa kielenvaihtoa

Adoptoitujen lasten kielen kehityksestä

ei voi Kaivosojan mukaan tehdä yleistyksiä. Osa omaksuu uuden kielen ilman ongelmia ja pärjää koulussa hienosti, toisilla taas on isompia tai pienempiä haasteita.

Kaivosojan mukaan tutkimusnäyttö kielen kehityksen riskitekijöistä on hieman ristiriitaista. Isompana adoptoiduilla lapsilla kouluvaikeudet ovat kuitenkin tavallisempia. Mitä pidempään lapsi on ollut laitoshoidossa, sitä todennäköisemmin erilaisissa kognitiivisissa toiminnoissa ilmenee ongelmia. Toisaalta turvalliseen perheeseen pääsemisellä on korjaava vaikutus.

”Sosiaalisen kielitaidon perusteella ei voi ennustaa kouluselviytymistä.”

Leena Kaivosoja,
puheterapeutti ja erityisopettaja

Jos viisi- tai kuusivuotias on ennen adoptiota kehittänyt hyvän syntymäkielen taidon, hänellä on jo paljon ymmärrystä kielen rakenteista ja siitä, mitä kielellä voi tehdä. Tämä voi Kaivosojan mukaan tehdä kielenvaihdosta helpompaa.

Sosiaalinen kielitaito voi hämätä

Kielenvaihtajien kielitaidon voi jaotella sosiaaliseen ja akateemiseen kielitaitoon, jotka Kaivosojan mukaan kehitty-

vät melko irrallaan toisistaan. Sosiaalisesti kielitaitoinen osaa jutella arjessa sujuvasti erilaisista tilanteeseen liittyvistä asioista. Akateeminen kielitaito taas pitää sisällään seuraavia asioita: sanavaraston laajuus, synonyymien ja vaikeiden lauserakenteiden hallinta sekä kyky ratkaista ongelmia sujuvasti ainoastaan kielen varassa.

”Hyvä sosiaalinen kielitaito hämää helposti niin, että vanhemmat tai opettajat voivat jopa sanoa, että lapsi osaa täydellisesti suomea. Sosiaalisen kielitaidon perusteella ei kuitenkaan voi ennustaa kouluselviytymistä.”

Jos kieli tuottaa adoptoidulle lapselle ongelmia, se ilmenee Kaivosojan mukaan tyypillisesti akateemisissa kielitaidossa. Pulmat voivat paljastua koulun alkaessa, 3. luokalla tekstien vaatavuustason kasvaessa tai vasta yläkouluun siirtyessä.

Kielitietoinen opetus hyödyttää kaikkia

On jopa todennäköistä, että kansainvälisesti adoptoidun suomen kielen kehitys on päiväkodissa muita jäljessä – lapsihan on aloittanut kielen oppimisen muita myöhemmin. Kielen kehitys voi olla täysin kesken, mutta esikoulu ja koulunkäynti voivat silti onnistua hyvin, Leena Kaivosoja sanoo. On kuitenkin hyvä tunnistaa mahdolliset kuntoutusta vaativat haasteet ajoissa.

”Jos pari vuotta kotona olleen 5-vuotiaan puhe vaikka kuulostaa normaalilta 3-vuotiaan puheelta, ei ole syytä huoleen. Mutta jos kieleen ilmestyy selvästi

Kun tunnin sisältöön valmistaudutaan myös sanaston tasolla, kaikkien lasten on helpompi orientoitua oppimiseen.

poikkeavia piirteitä tai lapsi ei ymmärrä peruslauseita, kannattaa soittaa puheterapeutille”, Kaivosoja sanoo.

Todennäköisesti lapsi itse ajattelee ymmärtäneensä asian, vaikka ei ymmärtäisikään. Jos epäily lapsen kielitaidosta herää, onkin hyvä idea pyytää

lasta selittämään kerrottu tai luettu asia omin sanoin.

”Joskus kysyin monta vuotta Suomessa olleilta yläkoululaisilta, ymmärsivätkö he, mitä kotitaloustunnilla käytetyssä reseptissä sanotaan. He olivat sitä mieltä, että joo. Kun sitten kysyin, mitä tarkoittaa ruuan hauduttaminen, kaikki arvelivat, että kattila pitää haudata kuoppaan”, Kaivosoja havainnollistaa.

Erityisesti adoptoidut hyötyvät Kaivosojan mukaan kielitietoisesta opetuksesta. Käytännössä sitä voi toteuttaa vaikkapa siten, että opettaja aloittaa oppitunnin selittämällä tunnin aiheena olevat käsitteet Junior Alias -tyylisesti. Kun tunnin sisältöön valmistaudutaan

myös sanaston tasolla, kaikkien lasten on helpompi orientoitua oppimiseen.

”Kielitietoinen opetus on hyvä tapa tukea kielen oppimista. Se tukee hyvin sanaston ja kielellisen päättelyn kehittymistä.”

Apua kuntoutuksesta ja S2-opetuksesta

Jos kielen kehitys tuottaa haasteita, lapsi voi hyötyä myös kielen kuntoutuksesta. Tarvittaessa tutkimuksiin ja kuntoutukseen saa lähetteen kouluterveystieteidenhuollosta. Kielellisessä kuntoutuksessa on Kaivosojan mukaan usein mukana puheterapeutti, toisinaan myös neuropsykologi.

”Puheterapeutti voi katsoa tarkemmin, mistä kielellisissä hankaluuksissa on kyse, ja teettää siihen sopivia harjoituksia. Kyse voi olla vaikka ymmärtämisen vaikeuksista, jos esimerkiksi sanavarasto on suppea, tai nimeämisen pulmista, joita voidaan ratkoa harjoittelemalla sanaston järjestämistä.”

Jos taustaltaan monikielisen lapsen suomen kieli ei kaikilla osa-alueilla ole luokka-asteen mukainen, lapsella on oikeus S2-oppimäärän suorittamiseen äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineissa. S2-oppimäärää suorittavaa lasta arvioidaan oppiaineissa oppimäärän mukaisilla arviointiperusteilla.

”S2-oppimäärä on siis myös kansainvälisesti adoptoidulle mahdollinen. Se on toisinaan hyvä vaihtoehto, jonka olemassaolo on hyvä pitää mielessä.”

Usein S2-oppilaat opiskelevat jatkuvasti samassa ryhmässä muiden kanssa, mutta opetusta eriytetään tarpeen mukaan eri keinoin. Oppilas voi saada esimerkiksi lisäaikaa kokeiden tekemiseen tai ääneen luettuja oppimateriaaleja kirjallisten tueksi. ●

Lukuvinkki kielitietoisesta opetuksesta:

→ Ilona Kuukka & Katriina Rapatti: Yhteistä kieltä luomassa – Suomea opetteleva opetusryhmässän. Opetushallitus, 2009.

Kansainvälisesti adoptoitujen lasten kieli ei aina kehity koulun vaatimaa vauhtia. **Mari Saarinen** ja **Hannu Koivisto** peräänkuuluttavat varhaista ja riittävää tukea, kun lapsen kielen kehityksessä on ongelmia.

Minun suomi

Vuonna 2012 perheeseemme muutti Thaimaasta lähes 5-vuotias iloinen ja reipas **Konsta**-poika. Konsta oli – ja on edelleen – luonteeltaan erittäin sosiaalinen ja kaipasi heti tultuaan kovasti muiden lasten seuraan. Kunnan valmentavaan ryhmään emme päässeet, mutta seurakunnan järjestämästä kerhosta tuli Konstalle viikoittainen ilonaihe ja myös tärkeä kielen kehittymisen paikka. Ikätoverien pariin pääsy sai myös monen muun asian loksautamaan paikoilleen.

Melko pian tulikin jo päiväkotiin siirtymisen aika. Päiväkodissa kaikki sujui hyvin, mutta toivoimme esiopetuksen alun siirtoa vuodella eteenpäin, koska Konstan kielitaito oli edelleen kovin heikko. Esiopetuksen siirto ei ollut mahdollista, joten siirryimme eseriin normaalisti muiden samanikäisten kanssa. Olisimme kovasti toivoneet myös koulun aloituksen lykkäämistä, mutta siihen emme saaneet tukea.

Konsta pääsi aloittamaan varsinaisen koulutaipaleensa pienessä koulussa alkuopettajan ohjaamana. Opettaja ehti tukemaan häntä henkilökohtaisesti, ja keskustelimme kielen kehittymisen haasteista useampaankin otteeseen.

Tukitoimia etsimässä

Kolmas luokka käytiin jo isommassa koulussa, mikä toi mukanaan uusia haasteita: asiat vaikeutuivat, ja myös koulukiusaaminen tuli tutuksi. Lapsi selvisi silti hämmästyttävän urheasti koulupäivistä niin kielellisten kuin muidenkin haasteiden keskellä.

Kielen kehitys vaikutti meistä vanhemmista edelleen hitaalta, eikä koulussa ollut tarjota erillistä S2-opetusta. Luokassa tapahtuva S2-tuki ei tuntunut olevan riittävää, emmekä päässeet erityisen tuen piiriin, mistä syystä turvauduimme yksityiseen S2-opetukseen. Ratkaisu ei ole oikein, mutta se osoittautui meille erinomaiseksi vaihtoehdoksi.

Konstalla todettiin yksityisesti teetetyissä neuro-

psykologisissa tutkimuksissa myös muita kielellisen kehittymisen haasteita, kuten lukihäiriö. Niidenkin vuoksi tuelle olisi ollut tarvetta. Kielen kehittymisen yksilölliset haasteet ja huono kielitaito ovat vaikeasti tunnistettava yhdistelmä, ja kävimme aiheen tiimoilta monia hyviä keskusteluja neuropsykologien kanssa.

Maallikkona on vaikea arvioida, tarvitseeko lapsi esimerkiksi tehostettua/erityistä tukea, hyvin suunniteltua ja toteutettua S2-opetusta vai näitä molempia. Nähdäksemme näitä ongelmia ei voi ratkaista muutoin kuin hyvällä kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä.

S2-opetuksen monet kasvot

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääristä. Sillä on omat tavoitteensa, sisältönsä ja arviointikriteerinsä. S2-opetuksen järjestämistavat vaihtelevat paikkakunnittain ja kouluittain, mikä voi olla tietoa etsiville perheille hämmentävää. Asioista kannattaa kysellä esimerkiksi adoptiovanhempien Facebook-ryhmissä.

S2-oppimäärän mukaisesti voi opiskella oppilas, jolla on monikielinen tausta. Tähän ryhmään kuuluvat myös adoptiolapset, joiden suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Monille adoptiovanhemmille on kuitenkin kerrottu, ettei S2-opetusta voisi saada. Näin ei ole, vaan kannattaa vaatia kielellinen tuki, joka lapselle kuuluu koko opiskelun ajan, vaikka erilliseen valtionavustuksen mahdollistama kuuden vuoden koulussaoloaika ylittyisikin.

Meillä lapsen suomen kielen taidossa ilmeni sellaisia puutteita, jotka vaikuttavat päivittäiseen vuorovaihtukseen erityisesti koulussa. Kielitaito ei riittänyt ns. normaalin äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun, ja kaikki asiat tuntuivat liian vaikeilta. Olemme miettineet, että tilannetta voi olla joskus vaikea koulussakin tunnistaa, sillä adoptiolapsi – ja kuka tahansa kielen oppija – on aika hyvä huijaamaan: kun luokassa

Selkokielen käyttö hyödyttää kaikkia.

kysytään, että ymmärsitkö, hän vastaa taatusti kyllä.

S2-opetusta voidaan järjestää esimerkiksi erillisessä S2-ryhmässä tai oman luokan mukana. Sitä antavat S2-opettajat, alaluokilla myös luokanopettaja. Meillä S2-opetus oli sisällytetty muuhun opetukseen, eli erillisiä ryhmiä ei ollut. Opetuksen eriyttäminen voi kuitenkin muodostua melkoiseksi tehtäväksi, kun tuettavia oppilaitakin on monenlaisia. Käytännössä opettaja voi eriyttää esimerkiksi oppiaineksen syvyyttä ja laajuutta sekä ottaa käyttöön erilaisia työtapoja ja -menetelmiä.

Apua selkokielestä

S2-oppilaan vanhemman kannattaa olla itsekin aktiivinen ja selvittää, onko esimerkiksi käytössä olevista oppimateriaalista olemassa S2-versioita. Usein oppimateriaaleista on nykyään äänikirjaversioita, jotka helpottavat oppittavan asian kertaamista. Kustantajien oppimateriaaleihin liittyy usein myös pelejä, jotka auttavat esimerkiksi kielten sanojen tai kielioppirakenteiden muistamisessa.

Joskus myös ihan yksinkertaisista asioista, kuten eturivissä istumisesta, voi olla lapselle merkittävää hyötyä. S2-oppilas voi saada lisää aikaa kokeessa, ja koekysymysten selkokielistäminen ja kysymisen mahdollistaminen auttavat paljon. Vanhempien kannattaa tutustua paikalliseen opetussuunnitelman sisältöön ja

utkia, miten S2-oppilaat on siinä huomioitu.

Varsinkin kotona huomasimme, kuinka hyvä työkalu onkaan selkokieli. Selkokielen käyttö hyödyttää kaikkia, ja se auttaa myös meitä aikuisia ymmärtämään, kuinka vaikeasti saatamme puhua ja ilmaista asioita. Selkokielen käyttö on luontainen osa kielitietoista opetusta, ja sitä voi soveltaa kaikkiin oppiaineisiin.

Meidän perheellemme lapsen koulutaival on ollut raskas. Pääsääntöisesti kaikki tieto on pitänyt etsiä itse, ja omia näkemyksiä on pitänyt perustella usein ja perusteellisesti. Olisi tärkeää, että kielen oppimisen tuki alkaisi tarpeeksi ajoissa ja olisi riittävää. Jos lapsen kieli ei kehity, seuraa lukuisia muita ongelmia, kuten kiusaamista ja epäselvyyksiä siitä, miksi lapsi toimii kuten toimii.

Adoptiolapsen kielen kehittymisen ja oppimisen ongelmia, taustaa ja käytösmalleja olisi hyvä tunnistaa myös kouluissa. Tukea ja käytännön vinkkejä on kuitenkin saatavilla. Erityiskiitokset omalla koulutai-paleellamme ansaitsevat LT, dosentti ja erikoislääkäri **Helena Lapinleimu**, opetusneuvos **Katri Kuukka** ja kaikki meille läheiset adoptioperheverkostot. Osaava ja empaattinen tukiverkosto on myös adoptoidulle lapselle ensiarvoisen tärkeä.

Mari Saarinen ja Hannu Koivisto

Eri puolilla Suomea toimii yhteensä 24 steinerkouluu. Yhdeksässä on mahdollista käydä koko peruskoulu ja lukio.

Steinerkoulussa kasvatetaan lasta kokonaisuutena

Steinerkouluissa keskitytään lapsen kasvattamiseen omatoimiseksi ja itsenäiseksi ihmiseksi tekemällä ja kokeilemalla erilaisia asioita. Oppimisesta halutaan tehdä kiinnostava ja luova tapahtuma. TEKSTI Paula Törnroos KUVAT Satu Aaltonen

Steinerkoulu eroaa muista kouluista ennen kaikkea pedagogiikaltaan. Steineropetuksessa esimerkiksi luotetaan mielikuvien voimaan, ja alaluokilla lähes kaikki asiat opetetaan tai esitetään mielikuvan kautta. Mielikuvien luomisen kyky nähdään pohjana luovalle, itsenäiselle

ja käytännölliselle ajattelulle.

Myös rytmillä on steinerpedagogiikassa keskeinen merkitys. Sen lisäksi, että lapsen kehitystä tuetaan lapsen yksilöllisissä rytmissä ja ikävaiheen mukaisesti, on kaikella tapahtumisella oma rytminsä. Rytmillä on sitä suurempi merkitys, mitä pienemmästä lapsesta on kyse.

”Ajattelin, että lapsen erilainen tausta osataan ottaa steinerkoulussa paremmin huomioon, koska lasten erilaiset temperamentit ovat muutenkin osa pedagogiikkaa.”

Taide ja käsillä tekeminen ovat steineropetuksessa olennaisessa roolissa. Monien erilaisten taitojen oppiminen laajentaa lapsen minäkuvaa.

STEINERKOULUSSA huomioidaan yksittäisen oppitunnin, koulupäivän, jakson ja kouluvuoden rytmit. Opetuksessa tavoitteena on tasapaino kuuntelemisen ja osallistumisen, keskittymisen ja rentoutumisen, henkisen ja fyysisen työn, liikkeen ja levon sekä katsomisen ja tekemisen välillä.

Steineropettajat käyttävät työkaluna myös temperamenttijaottelua. Sen perusidea on kehittää ja hyödyntää lapsen vallitsevan temperamentin positiivisia mahdollisuuksia. Oppilaiden luonteenomaiset reagoitavat jaotellaan neljäksi temperamenttityypiksi. Steinerpedagogiikassa ajatellaan, että useimmat lapset edustavat painottuneesti jotain näistä.

”Adoptiotausta vaikutti [kouluvalintaan], koska ajattelimme, että erinäköinen lapsi ei ehkä joutuisi niin silmätiukuksi. Meihin teki vaikutuksen pyrkimys nähdä lapsen yksilöllisyys ja oma aikataulu herkkyyksikaulille, kasvulle ja kehitykselle.”

Itse tehtyjä työvihkoja ja oppimista jaksoissa

Steinerpedagogiikassa nähdään tärkeänä, että oppilas työstää opitun aineksen myös kirjalliseen muotoon – kuvin ja

sanoin. Näin edistetään omatoimisuutta ja luodaan henkilökohtainen suhde käsiteltyyn asiaan. Oppilaat halutaan saada tekemään asioita oppimisprosessissaan. Valmis työvihko on näkyvä osa oppimisprosessia.

Kirjallisuutta käytetään steinerkouluissa lisämateriaalina sekä erilaisten esitelmien ja ryhmätöiden tekemisessä. Oppikirjoja käytetään harkinnan mukaan joissakin aineissa joillakin luokkasteilla.

”Valitsin koulun sen takia, että lapsi saa olla kauemmin lapsi. Tykkään siitä, että koulussa tehdään paljon käsillä eikä vain tietokoneella. Siellä opitaan myös käyttämään kynää.”

KOULULAISEN päivä alkaa yleensä jaksoaineen kaksoistunnilla. 3–6 viikon jaksoissa opetetaan esimerkiksi äidinkieltä, historiaa ja luonnontieteitä. Jakson jälkeen aine jää lepäämään, kunnes se nostetaan uudelleen esille. Sellaisia aineita, joiden katsotaan vaativan säännöllistä harjoittelua – kuten vieraita kieliä, musiikkia ja liikuntaa – opiskellaan viikkotunneilla.

Monipuolinen ihmiskäsitys

Steinerkoulussa alkuopetus on päällisin puolin verkkaista. Tärkeimpänä pide-

tään koululaisten sosiaalisten taitojen kehitystä. Tavallisten kouluaineiden lisäksi steinerkoulussa on oma oppiaineita, kuten eurytmia ja muotopiirustus. Oppilailta on luokanopettaja 8. luokkaan asti, ja hän opettaa alakoulussa suurimman osan aineista. Yläluokilla aineita opettavat yhä enemmän aineenopettajat.

Steinerkoulujen opetussuunnitelmat on laadittu Opetushallituksen valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kouluissa on huomattavan vähän valinnaisuutta. Ratkaisu perustuu ajatukseen ihmisen monipuolisuudesta – tekemällä, kokeilemalla ja opiskelemalla monia erilaisia asioita ja taitoja laajennetaan lapsen ja nuoren minäkuvaa. Asiat, jotka eivät heti tunnu kutsuvilta, saattavat muuttua sellaisiksi aiheeseen paremmin tutustuttaessa.

”Tyttöemme on saanut olla juuri sellainen herkkä persoona kuin hän on. Yhtenä vuonna tyttö meni usein kouluun ja luokkakuvaankin kukkaseppele päässään, eikä kukaan pitänyt sitä mitenkään ihmeellisenä.”

STEINERKOULUJA koskee valtakunnallinen valtioneuvoston asetuksella säädetty tuntijako. Siinä on säädetty eri oppiaineiden vähimmäistuntimäärät. ►►

Steinerkoulussa työestetään opittavia asioita usein käsin piirtämällä ja kirjoittamalla.

Paikallisesti voidaan päättää valinnais-ten aineiden toteutuksesta ja minimin ylittävistä tunteista. Steinerkouluissa tuntimäärät ovatkin ylimääräisten op-piaineiden vuoksi usein hieman korke-ampia kuin peruskouluissa.

Jatkuvaa palautetta ja itsearviointia

Oppilaat ja opiskelijat saavat opetta-jiltaan sanallisen arvioinnin. Luku-vuositodistus kokoa lukuvuoden asiat yhteen asiakirjaan. Ensimmäisenä kolmena vuotena lapsi saa lisäksi opet-tajaltaan runon, joka kertoo vertausku-vallisessa muodossa hänestä itsestään.

Numeroarviointi tulee vuodesta 2021 alkaen sanallisen arvioinnin rinnalle jo 4. luokalla. Ylemmillä luokilla mahdol-listen sanallisten lausuntojen kannus-tava sävy muuttuu toteavammaksi ja itsearvioinnin rooli korostuu.

"Tykkään siitä, että Vaasan Rudolf Steiner -koulu on pieni, ja yhteistä tekemistä on myös muiden vanhempien kanssa."

STEINERKOULUSSA oppilas saa jatku-vasti sanallista palautetta opettajilta pitkin kouluvuotta. Myös kannustavan

vertaispalautteen antamista harjoitel-laan. Itsearvioinnin harjoittelu aloite-taan oman oppimisen ja onnistumis-ten havainnointina. Vuosien kuluessa opitaan arvioimaan omaa toimintaa aina tarkemmin. Vuosittain käydään arviointikeskustelut oppilaiden ja huoltajien kanssa, jolloin tieto oppilaan koulunkäynnistä kulkee kodin ja koulun välillä. ●

"Steiner-pedagogiikka on omanlaistaan, ja siihen kan-nattaa perehtyä, ettei tule yllätyksiä. On tärkeää, että myös vanhempi luottaa siihen, kuinka opetus toteutetaan. Koen, että molempien lastem-me itsetunto on saanut vahvis-tusta ja heillä on myönteinen asenne itseensä, oppimiseen ja kouluun."

Sitaatit ovat kolmelta adoptiovanhem-malta, joiden lapset käyvät Vaasan Ru-dolf Steiner -koulu.

Lähde:
→ <https://peda.net/steinerkasvatus>

FAKTA

Steinerkoulut Suomessa

SUOMESSA TOIMII 24 steinerkoulu, joista yhdeksän antaa myös lukio-opetusta.

Suomen steinerkouluissa on noin 5 000 oppilasta ja steinerpäiväkodeissa ja -esiopetuksessa noin tuhat lasta.

Steinerkouluun voi ilmoittautua koska tahansa, ja oppilaat otetaan ensimmäi-selle luokalle yleensä ilmoittautumisjär-jestyksessä. Steinerpäiväkoteihin otetaan pääasiassa yli 3-vuotiaita lapsia.

Myöhemmässäkin vaiheessa, esimer-kiksi yläkouluun tai lukioon siirtyessä, on vielä mahdollista vaihtaa steinerkou-luun vapaiden paikkojen puitteissa.

Steinerkoulut ovat yksityisen ope-tuksenjärjestäjän ylläpitämiä kouluja, jotka saavat valtiolta oppilaskohtaisen valtionosuuden. Vain muutamat kunnat tukevat yksityisen opetuksenjärjestäjän kouluja samoin kuin kunnallisia kouluja. Vanhempien taloudellinen tuki, kannatussyhdistyksen varainhankinta ja jäsen-maksut ovat siis välttämättömiä koulujen toiminnalle.

Steinerkoulut kokoavat vapaaehtoi-sia tukimaksuja oppilaiden vanhemmilta. Kuukausittaiset tukimaksut vaihtelevat kouluittain 25–125 euron välillä.

MAIJA-MUMMO

Maija Nyman (synt. 1946) on kahden Afrikasta adoptoidun ja neljän biologisen lapsenlapsen mummo, kolmen pojan äiti, kirjailija, kolumnisti, sairaanhoitaja ja luennoitsija. Kolumnissaan Maija-mummo käsittelee elämän haasteita ja yllätyksiä, arjen kauneutta ja kipua.

KUVA Hannu Nyman

Tuulta siipien alle

Kun antaa ihailevaa ja kannustavaa palautetta nuoren ajatuksista, voi havaita tämän katseen kirkastuvan.

ISTUN TURUN KONSERTTISALIN katsomossa. Eletään 1960-lukua, ja menossa on operetti *Kreivitär Maritza*. Olen lumoutunut ja näen itseni lavalla unelma-ammattissa. Musiikinopettajakin kehotti menemään konservatorioon, mutta vanhempani eivät olleet sellaisesta moksiskaan. Työläisen tytön tulee opiskella maisteriksi.

Maisteriksi opiskelua sitten yritin, vaihdoin sairaanhoitajakouluun, koin lyhyen työrupeaman TYKSin teholla ja sitten löysin itseni työstä opiskelijoiden parissa. Ei huono polku, antoisa ja monipuolinen, mutta jos-sain sisimmässäni elää yhä Maritza.

MITÄ OLISI TAPAHTUNUT, jos unelmiani olisi tuettu jo varhain? Olisiniko yhtään onnellisempi, kuka tietää. Kokemuksestani kuitenkin opin ymmärtämään lapsen ja nuoren kannustamisen ja rohkaisun merkityksen.

Nuoren unelmat voivat kuulostaa utopistisilta. Voi olla houkuttelevaa vastata niihin sarkastisesti kovien tosiasioiden pohjalta. Tai vähätellen: ”Ei sinusta mitään tule, ota nyt järki käteen, ihan mahdotonta sinunlaisellesi, katso peiliin...” Olen tavannut ihmisiä, joiden mieleen kasvattaja on jo lapsuudessa liimannut leiman: ei siitä kuitenkaan mitään tule! Tuli kyllä jotain mutkien kautta, mutta jäi alamittaisuuden tunne lopuksi ikää.

Uskon ehdottomasti rohkaisun, kiitoksen ja kannustuksen voimaan. Jos koululainen haluaa mennä opiskelemaan Harvardin yliopistoon, tehtäväni on olla innostunut ja

unelmoida hänen kanssaan. ”Siitä vaan”, ”hyvä ajatus” tai ”anna palaa” nostaa lapsen itsetuntoa paljon enemmän kuin järkisyyt ja realismi.

Miksi leikata orastavat siivet heti alkuunsa? Miksi lapselle pitää sanella elämän kovia tosiasioita heti alkumetreilla? Miksi aikuisen on joskus vaikea hyväksyä nuoren elämää suuremmat unelmat? Ehkä juuri siksi, ettei saanut itse unelmoida tai haaveilta leikattiin siivet saman tien?

KUN ADOPTOITU lapsi miettii tulevaa uraansa, kenties oman syntymämaansa vaikuttajana, on mielestäni arvokasta olla hänen unelmiensa rinnalla. Vanhemmat, isovanhemmat tai opettajat eivät voi tietää ennakkoon, mitä lapsesta tulee. Emme voi nähdä sitä polkua, jolle hänet on asetettu. Voimme kyllä olla sulkemassa ovia ja ikkunoita omilla sanoillamme, leikata sekä siivet että estää juurien kasvamista vahvaan maaperään.

Kun antaa ihailevaa ja kannustavaa palautetta nuoren ajatuksista, voi havaita tämän katseen kirkastuvan ja selkärangan suorittuvan mittaansa. Siitä alkaa omien siipien kasvu, ja voi vain rukoilla, että elämän tuulet tulevat kuljettavat nuoren omalle paikalleen.

Jos siivet välillä väsyvät, on oikeutettua palata kotiin lepäämään. Välillä voi palata juurille voidakseen taas lentää eteenpäin.

Hyvää lentosäätä,
Maija-mummo

We are the **Kurowski** family - **Carole, Paul** and **Martha**. Paul and I are both from the UK and Martha is originally from China, now a British citizen. Five years ago marked a huge life change for us all: we formed a new family unit and moved halfway around the world to settle down in Helsinki.

Martha goes to school

In 2015, after several years living in China, we decided to move to Finland. At the same time we adopted Martha from China when she was two and a half years old.

We are so incredibly lucky to have this beautiful, kind, smart and funny little girl as our daughter. I can't believe that Martha's almost eight years old already, and has just started 2nd grade at school. It's amazing to see her grow and develop day by day. In this article, I'll share with you our journey with school for Martha and why we made the choices that we did.

After spending the first year post adoption at home, Martha joined an international English-speaking daycare. Our first priority education-wise was English language acquisition (as it's our home language) as well as socialisation. Her English language skills had developed really well with Mum and Dad. Now we wanted to expose her to an English learning environment where she would interact with other English speakers, kids and adults, for extended periods. Her confidence with using English and her social skills came on in leaps and bounds.

After two very happy years at the international daycare, we made the decision to switch to Finnish daycare for her preschool year. This decision went hand-in-hand with our choice of school for Martha. Rather than an international school, we decided on the local Finnish school.

We had committed to making Helsinki our home, and wanted Martha to integrate into Finnish life and culture as much as possible. Attending the local school would mean making friends who lived nearby, becoming bilingual in English and Finnish, and being able to

walk to school (less than 10 minutes walk from home). Not to mention that Finland's education system is world renowned!

Finding her Finnish voice

Our goal for preschool was for Martha to learn Finnish before starting school. We felt fully supported in our decision by the teachers and Helsinki City. She received extra one-on-one time with the teachers and her classmates ("children at play are the best teachers"). A Finnish as a second language advisor regularly visited the daycare, and we had regular meetings together with her teacher and the advisor.

We recognised Martha's pattern of listening but not talking for the first few months. She was given the space to develop at her own pace. And then slowly but surely she started to speak and eventually found her Finnish voice.

Martha started school in August 2019. We have been truly impressed by the level of support afforded to us by the Finnish education system. It pays a great deal of attention to the individual support needs of each child. There are three levels of support available - general, enhanced, and special. During the 1st grade, Martha received a general level of support for Finnish language and was allowed to develop at her own pace. Each week, she attended Finnish as a second language class, as well as extra tuition from her class teacher, all within her school day. She also attends English Club each week which is offered by Helsinki City to support her home language.

Another aspect of the education system that I think is fantastic is the emphasis on play and creativity. The school day is short at just four hours. Outside of this,

Our goal for preschool was for Martha to learn Finnish before starting school.

PHOTOS SUPPLIED BY Carole Kurowski

We have committed to making Helsinki our home and want Martha to integrate into Finnish life as much as possible.

She's making new friends, becoming more independent and confident. We couldn't be more proud of her.

there is free-of-charge wrap-around care in the form of morning and afternoon clubs. At the clubs, children take part in various activities such as nature, crafts, games, as well as free play. It allows children to develop as citizens, developing their social skills and soft skills.

From the classroom to Google Classrooms

Martha's first year at school coincided with the COVID-19 pandemic. Schools were shut down for two months and we quickly shifted to distance learning. My admiration for teachers only grew during this time! Each morning the daily schedule, tasks and videos recorded by her teacher, were uploaded to Google Classrooms.

Of course, distance learning does not come naturally to a seven year old, so I took on the teacher role. There were good days and bad days! Predictably, I was not the best Finnish teacher! So Martha had twice weekly video calls with her class teacher which helped hugely. Looking back, despite the challenges, it was actually really

nice to spend so much time with Martha. It was especially interesting to have an insight into her classroom, and watch how she is learning and progressing.

Martha's settled into school life really well. We know that she may get comments from other children about her being adopted or looking different from her family. So far this hasn't come up, but we're mindful of this. We openly talk with Martha about her background and know that we can talk with her teacher should the need arise. At the end of 1st grade, her teacher reported that she made really great progress!

This autumn, she started 2nd grade. Her support needs are being reassessed, and an individual plan is being developed in collaboration with the school, Martha and us, her parents. She's making new friends, becoming more independent and confident. We couldn't be more proud of her.

Carole Kurowski

Kouluruokailun näkymätön merkitys

Kouluympäristö voi saada lapsen tai nuoren kipuilemaan syömistään tai kehosuhdettaan, mutta koulu voi myös auttaa ratkomaan ongelmia. Adoptoiduille kehopositiivinen ja terveen joustavasti ruokaan suhtautuva ympäristö on erityisen tärkeä. TEKSTI Päivi Suutari KUVA Hans Braxmeier / Pixabay

Kouluruokailu on paljon muutakin kuin energiansaannin turvaamista, sillä se on tärkeä myös sosiaalisena tilanteena. Ruokailu voi olla jännittävä hetki niille oppilaille, joille muutkin strukturoimattomat vaiheet koulupäivässä vaativat ponnistelua. Otetaanko minut mukaan, löydänkö paikkani ruokalassa? Osaanko osallistua keskusteluun?

”Kouluruokailuun liittyy yhdessä syöminen, yhteisen leivän murtaminen”, toteaa terveydenhoitaja, työnohjaaja (STOry) ja adoptioäiti **Sanna Mäkipää**. Jos oppilas tulee suljetuksi pois muiden joukosta tai ruokasuhteen liittyä pulmia, voi kouluruokailu jäädä väliin. Ruuan väliin jättämisen syy ei läheskään aina ole se, ettei päivän ruoka miellytä.

Syömishäiriöliitto SYLI ry:n asiantuntija **Katri Mikkilän** mukaan on syytä huolestua, jos koulusta tulee viestiä, ettei lapsi tai nuori syö siellä. Silloin olisi hyvä kysyä lapselta, mistä on kyse.

Puuttuminen ei Mikkilän mukaan koskaan pahenna tilannetta, vaan huolen herääminen on syytä sanallistaa. ”Puheeksi ottamista ei tule keskittää syömiseen tai mahdollisiin muutoksiin kehossa, vaan siihen mitä nuorelle kuuluu ja miten hän voi.”

Kehopositiivisuudesta kokonaishyväksyntään

Etenkin murrosiässä kehon muutok-

set nostavat aiempaa vahvemmin esille adoptoidun nuoren etnistä geneettistä perimää. Nuoren pituuskasvu ja kehon kypsyminen eivät välttämättä tapahdu samassa tahdissa luokkakavereiden kanssa. Myös ulkonäköero omiin perheenjäseniin voi korostua entisestään. Jäänkö näin lyhyeksi? Miksi kehoni on tällainen?

Sanna Mäkipään mukaan erityisesti tässä vaiheessa tarvitaan herkkyyttä ja kehopositiivisuutta. ”Oma keho voi olla nuorelle silmätikkumainen ominaisuus – välttämättä ei edes ulkopuolisille, mutta nuorelle itselleen. Nuoresta tuntuu, että kaikki katsovat häntä hänen kehonsa kautta. Vallalla oleva ulkonäkökeskeinen selfie-kulttuuri lisää paineita olla juuri tietynlainen.”

Pienikin negatiivinen huomautus voi saada adoptoidun nuoren miettimään paitsi kehoaan, myös omaa menneisyyttään ja biologisia vanhempiaan. Välitunnilla heitetty letkautus voi nostaa kipeästi esiin faktan, ettei nuori tiedä mistä on ulkonäkönsä perinyt. ”Keho

”Tärkeintä on nuoren hyväksyminen kokonaisvaltaisesti, ja kehopositiivisuus on osa sitä.”

Sanna Mäkipää

on väylä omaan historiaan”, Mäkipää kiteyttää.

Mäkipään mukaan adoptoitujen lasten ja nuorten hyväksyminen heidän kaikkine ulkoisine ja sisäisine ominaisuuksineen on vielä astetta tärkeämpää kuin perheeseen syntyneiden lasten, vaikka toki se on tärkeää kaikille. ”Tärkeintä on nuoren hyväksyminen kokonaisvaltaisesti, ja kehopositiivisuus on osa sitä.”

Kehon ja mielen yhteys

Jokaisesta yksittäisestä tavanomaisen syömisestä poikkeamasta ei ole tarpeen huolestua. Mikkilän mukaan esimerkiksi stressi- tai lohtusyöminen on loogista ja ymmärrettävää.

”Mutta jos syöminen on toistuva tai ainoa keino säädellä omia tunteita ja oloa, tulee syömisestä tai syömättömyydestä selviytymiskeino psyykkisen olon kanssa. Syömisellä tai syömättömyydellä aiheutettu fyysinen paha olo on usein tuttu ja helpommin käsiteltävä kuin psyykinen paha olo.”

Syömiseen liittyvät haasteet eivät ole laitostaustaisilla adoptiopilapsilla mitenkään poikkeuksellisia. Varhaisvaiheissaan moni lapsi on kamppailut jopa hengestään, koska ei ole saanut tarpeeksi ruokaa. Syöttämisestä on usein puuttunut emotionaalinen tyydytys.

”Mekaaninen syöttäminen lastenkodissa voi jättää jälkiä, ja turvattomuus saattaa näkyä jatkossakin erilaisina syömiseen liittyvinä vaikeuksina”, Mik-

kilä sanoo. Heti perään hän kuitenkin korostaa, että rankatkaan menneisyyden tapahtumat eivät viitoita tulevaisuuden polkua.

”Kukaan ei pysty muuttamaan adoptoidun nuoren taustaa, mutta jokainen voi vaikuttaa siihen, millaista ruoka- ja kehopuhetta meillä yleisesti pidetään yllä. Traumatausta lisää syömishäiriöriskiä, mutta syömishäiriöön sairastuu myös ihmisiä, joilla on ollut onnellinen lapsuus ja kaikki asiat kunnossa.”

Joustavuus kunniaan

Yläkoululaisille etenkin kouluterveydenhoitaja ja terveystiedon opettaja ovat tärkeässä roolissa ravitsemukseen ja oman kehon hyväksymiseen liittyvissä asioissa. Terveystiedon tunneilla puhutaan painoindekseistä ja opetetaan lautasmalli. Sekä Mikkilän että Mäki-

pään mukaan liikutaan herkällä alueilla.

Hyväksyntää hakeva nuori saattaa ottaa myös lautasmallin suorituksena ja noudattaa sitä liian kirjaimellisesti, jolloin joustavuuden näkökulma katoaa. Mikkilä kaipaakin värien tuomista mustavalkoiseen ravitsemusviestintään. Ääripäistä ja ehdottomuudesta luopuminen rakentavat tervettä ruokasuhdetta.

Esimerkkinä ääripäästä Mikkilä mainitsee laihdutusysteriseen kulttuuriin liittyvän herkkujen täydellisen demonisoinnin. ”Meillä on luonnostaan miehilyvätarve ruoan suhteen, pelkästään ravintoaineiden määrän täyttyminen ei ole se juttu”, Mikkilä muistuttaa.

Kohtaamisen pyhä kolminaisuus

Mäkipään mukaan kouluterveydenhoitajan työssä keskiössä ovat ihmisen lähestymisen keinot. Miten lähestyä

Hei, alakoulun henkilökunta!

VALTAOSA ADOPTOIDUISTA lapsista nauttii kouluruokailusta aivan samoin kuin kaikki muutkin, mutta tiedoksesi kuitenkin, että...

- **OSALLA ON** taustallaan kokemuksia pakkosyötöstä lastenkodissa. Kiireessä syöminen voi siksi aiheuttaa erityistä stressiä ja esimerkiksi tukehtumisen pelkoa etenkin pienille koululaisille.
- **OSA LAPSISTA** on kokenut ravinnon puutetta ennen adoptiota. Lapsi on saattanut ahmia tai varastoida ruokaa kätköihin pelätessään, ettei sitä kohta enää saa. Oman syömismäärän arvioimisessa voi siksi olla haasteita vielä koulupolun alkuvaiheissakin.
- **JOS LAPSI** on adoptoitu ulkomailta isompana leikki-ikäisenä tai kouluiässä, voi ruokavalion muutokseen tottuminen viedä oman aikansa. Toivottavasti hän saa koulussakin tutustua uusiin makuihin rauhassa ja uteliaasti, ilman pakkoa syödä lautastaan tyhjäksi.
- **RUOKAILUUN LÄHTEMISEN** kaltaiset siirtymätilanteet ovat usein hetkiä, jolloin pieni adoptoitu koululainen tarvitsee tavanomaista enemmän psyykkistä kannattelua. Mahtavaa, jos pystyt syrjäsilmillä varmistamaan myös sen, että lapsi pääsee muiden kanssa yhteiseen pöytään.
- **ADOPTIOVANHEMMAT** arvostavat yleensä kovasti sitä, että kerrot matalalla kynnyksellä, jos jokin asia herättää kysymyksiä tai huolta. Tietenkin myös kaikki ilonaiheet saa mielellään jakaa!

vastaanotolle tulevaa oppilasta niin, ettei hän mene heti lukkoon ja ryntää puolustuskannalle?

Mäkipää suosittelee pyhäksi kolminaisuudeksi nimittämäänsä työkalupakkia. Siihen kuuluvat havaintokyky ja havaintohalu. Toiseksi tarvitaan taustatietoa. Kolmas kohtaamisen työkalu on utelias ja kysyvä lähestyminen. Näistä yhdessä muodostuu ymmärrys.

”Aikuisen ei pidä olettaa asioita ennakoon, vaan kysyä ja kuunnella mitä lapsi tai nuori kertoo. Kyse on kohtaamisen taidosta. Kysymys ’Miltä susta tuntuu olla sun kehossa?’ voi yllättäen avata hedelmällisen keskustelun.” ●

Vieraskynä

Kirjoittaja Anna Moring on Monimuotoiset perheet -verkoston johtava asiantuntija

Voiko koulussa olla nollatoleranssi rasismille?

lisi raflaavaa aloittaa teksti siteeraamalla rasistisia tai homofobisia haukkumasanoina. En kuitenkaan tee niin, sillä niitä on toisteltu aivan riittävästi, eikä kenenkään niitä joskus osakseen saaneen tarvitse kuulla niitä ainakaan minun kynästäni. Tällä tekstillä haluan rohkaista kaikkia kantamaan kortensa kekoon, jotta kenenkään ei tarvitsisi kuulla tällaisia sanoja tulevaisuudessakaan, ainakaan omassa kouluympäristössään.

Koulun turvallisuus kaikille oppilaille on erityisen tärkeää. Kouluaika on aivan keskeinen ajanjakso lapsen ja nuoren itsetunnon ja omanarvontunnon kehittymisen kannalta. Jokainen meistä muistaa, millaista koulussa oli – oliko itse kiusattujen joukossa, kiusaaja vai sitä suurta enemmistöä, joka ei uskaltanut puuttua näkemäänsä epätasa-arvoon, koska pelkäsi joutuvansa silmätikuksi. Vai olitko juuri sinä se, joka menit väliin ja puolustit kaveria, kun huomasit epäreilua käytöstä?

Koulussa tapahtuvaan rasistiseen tai muihin syrjintään puuttuminen on opettajien, oppilashuollon ja rehtorien tehtävä. Jokaisen koulun aikuisen kontolle kuuluu varmistaa, että koulu on turvallinen ja syrjimätön ympäristö. Tehtävä on kuitenkin yllättävän haastava käytännössä toteutettavaksi.

Esimerkiksi homottelu, rasistinen nimittely tai vammaisiin ihmisiin viittaavien sanojen käyttäminen haukkumasanoina on edelleen koulussa arkipäivää. Joskus vaikuttaa siltä, että asiointi on hyväksytty faktana, johon ei ole mahdollista aikuistenkaan vaikuttaa. Se ei kuitenkaan ole totta.

Nollatoleranssi esimerkiksi rasismille tai jotakin ihmisryhmää halventavien haukkumasanoinen käytölle on mahdollinen. Avaimet siihen ovat järjestelmällinen huonoon käytökseen puuttuminen ja asioiden auki puhuminen.

YHDENVERTAISUUDEN ja tasa-arvon edistämiseen on joukko hyviä työvälineitä, ja yksi niistä on usein parjattu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma. Yleinen mielikuva näistä suunnitelmista on, että ne tehdään pakolla lakisääteisesti, jätetään pöytälaatikkoon lojumaan ja jatketaan business as usual. Toisin olisi kuitenkin mahdollista toimia.

Jos yhdenvertaisuussuunnitelmaa käytetään oikein, sen avulla pystytään puuttamaan koulussa tapahtuvaan syrjintään ja eriarvoisuuteen tehokkaasti. Jo suunnitelman laatiminen auttaa tunnistamaan rakenteellisen syrjinnän kohtia. Rakenteellista syrjintää ovat esimerkiksi tilanteet, joissa pojat saavat tyttöjä helpommin huomautuksia tai joissa kielitaito vaikuttaa epäoikeudenmukaisella tavalla arviointiin.

Käytännön toiminnallinen suunnitelma puolestaan antaa jokaiselle koulun aikuiselle selkärangan, johon nojata, kun hän puuttuu esimerkiksi rasistiseen nimittelyyn ja haukkumiseen.

SYRJINNÄN NOLLATOLERANSSIN tulee olla rehtorin kansliasta jokaisen oppilaan omalle pulpetille asti ulottuva periaate. Sen käytännön toteuttamisen tavat kannattaa miettiä yhdessä isolla porukalla. Ei siis niin, että nimetään kolme opettajaa tiimiin miettimään muiden puolesta ja sitten haudataan heidän mietteensä koulun strategian toisen kappaleen viimeiseen virkkeeseen.

Kun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusprosessista tehdään koko koulun ilmiöoppimisen aihe, voi tuloksena olla yllättävästi oppimisympäristö, jossa jokaisen on turvallista olla oma itsensä. Tai ainakin aiempaa turvallisempaa.

Tämän turvallisuuden edistäminen on jokaisen koulussa työskentelevän lapsen, nuoren ja aikuisen tehtävä. Kiitos, että teet oman osasi!

KUVA Heikki Tuuli

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen on joukko hyviä työvälineitä.

P.S. Hyvä opas koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun löytyy Opetushallituksen sivuilta: <https://bit.ly/3ihdrb4>

Luokkahuone vai oppimistori?

Perinteisistä luokkatiloista on alettu siirtyä avoimien tilojen malliin, jotta opetustilat vastaavat paremmin uuden opetussuunnitelman vaatimuksiin. Erilaisissa ympäristöissä on omat ongelmansa ja vahvuutensa.

TEKSTI *Erja E.* KUVA *Neonbrand, CDC / Unsplash*

Millaiset tilat tulevat mieleesi, kun ajattelet koulua? Perinteisesti oppilaat ovat opiskelleet ryhmän tai oppiaineen mukaisissa opetushuoneissa eli luokissa, joita on käytävien varrella pitkässä rivissä.

Uusissa avoimien tilojen mallin mukaisissa opetustiloissa ei ole juurikaan käytäviä eikä luokkahuoneita, vaan kaikki tilat ovat yhdisteltävissä toisiinsa.

Opetusta voidaan antaa esimerkiksi oppimistoreilla, joiden yhteydessä on ryhmien eriyttämiseen sopivia tiloja.

Opetustilat voivat myös olla yhdistelmä suljettuja luokkahuoneita sekä avoimia oppimisympäristöjä. Tällaisessa sekamallissa tilojen muuntelu voi tapahtua esimerkiksi siirrettävillä seinillä.

Hyvät ja huonot puolet

Uudessa opetussuunnitelmassa paino-

tetaan yhdessä tekemistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Sen tavoitteena on myös mahdollistaa fyysinen aktiivisuus oppimistilanteissa.

Perinteisissä luokkahuoneissa eli suljetuissa tiloissa oppilaiden voi olla helpompaa keskittyä opetukseen, kun ärsykyttä on vähemmän. Toisaalta uuden opetussuunnitelman mukainen fyysisen aktiivisuuden toteuttaminen voi suljetussa tilassa olla haastavaa ►►

ja aiheuttaa melutason kohoamista. Oppilaiden jakaminen pienempiin ryhmiin voi myös olla hankalaa, jos käytössä ei ole muita tiloja, joihin ryhmiä voisi hajauttaa.

Avoimilla opetustiloilla helpotetaan yhdessä tekemistä ja säästetään mahdollisesti kiinteistökustannuksissa, kun tarvittava neliömäärä pienenee. Tiloja on huomattavasti kätevämpää muunnella kuin perinteisessä luokkahuonemallissa, ja pienryhmien hajauttaminen on helpompaa.

Jos akustiikan hallinta ja tilojen raajausmahdollisuudet eivät ole kunnossa, voi avoin oppimisympäristö kuitenkin aiheuttaa hälinää ja näköärsykyitä. Tällöin opetukseen keskittyminen vaikeutuu.

Ulkonakin voi oppia

Uusi opetussuunnitelma kannustaa myös erilaisiin oppimismalleihin. Yksi esimerkki sellaisen kehittämisestä on Suomen ympäristöopisto SYKLIn vuonna 2016–18 toteuttama, Liikkuva koulu -ohjelman verkostoon kuuluva *Ulko-*

Unelmatilanteessa opetustilat antavat jotain jokaiselle ja luovat kaikille yhtäläiset mahdollisuudet hyvään oppimiseen.

luokka – liikuntaa ja oppimista lähiluonnossa –hanke.

Hankkeessa syntyi esimerkiksi *Loikkaa ulkoluokkaan* -opas, jossa annetaan neuvoja ulkona opettamiseen, ja leikkikortteja, joissa esitellään 32 opettavasta leikkiä ulko-opetukseen. Ilmaiseksi ladattavilla materiaaleilla halutaan madaltaa kynnystä ulkona opettamisen aloittamiseen.

Unelmatilanteessa opetustilat antavat jotain jokaiselle ja luovat kaikille yhtäläiset mahdollisuudet hyvään oppimiseen. Sekä perinteisillä luokkahuoneilla että avomallin oppimisympäristöillä on omat hyvät ja huonot puolensa.

Voisiko opetustilojen sekamalli yhdistellä erilaisten oppimisympäristöjen parhaat puolet? Jos opetusta siirretään lisäksi ulkotiloihin aina kun siihen on mahdollisuus, tarjotaan samalla kaikille oppilaille mahdollisuus tutustua luontoon entistä paremmin. ●

Loikkaa ulkoluokkaan -oppaan voi ladata liikkuvakoulu.fi -sivustolta.

Apua, taas projekti!

Turvattomissa oloissa kasvaneelle lapselle struktuuri on erityisen tärkeää. Adoptiolapsen tausta voi näkyä erityisesti projekteissa ja muissa sellaisissa oppimistilanteissa, joissa opetuksen tavalliset raamit hajoavat ja itseohjautuvuus korostuu.

TEKSTI Päivi Suutari

J o alakoulussa tehdään laajoja projekteja, joissa oppilaan tulee itsenäisesti aikatauluttaa ison kokonaisuuden työstäminen ja hakea omatoimisesti tietoa internetistä. Osa lapsista solahtaa projektityöskentelyyn helposti, mutta kaikilta se ei onnistu.

Musiikki-, Theraplay®- ja DDP®-vuorovaikutusterapeutti **Kirsi Tuomella** riittää ymmärrystä pienille koululaisille, jotka kokevat, etteivät he selviydy itsenäisistä projekteista.

"Lapsen pitää olla todella koostunut, jotta hän pystyisi itse rytmittämään projekteja. Mitä turvattomampi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee turvaa ja ennakoitavuutta: tuttua luokkaa ja luokkatovereita. Moni ahdistuu ja kokee, että projekti pitää saada heti valmiiksi. Osa luovuttaa ja lyö saman tien hanskat tiskiin."

Monella lastenkodissa kasvaneella lapsella on lähtökohteisesti vahvoja kokemuksia siitä, ettei hän ole saanut aikuisen apua sitä tarvitessaan. Projekteissa hänet jätetään taas kerran ilman aikuista olemaan itsekseen, mikä Tuomen mukaan vahvistaa aiempia kokemuksia. *No niin, tällöinen taas pläjähäti. En osaa yksin, en ehdi ajoissa.*

Ei siis ole ihme, jos adoptiolapsi ei pysty struktuurien rikkoutuessa ottamaan vastuuta ja toimimaan itseohjautuvasti. Jos projekteista tulee koko perheen peikko, kannattaa ottaa yhteyttä opettajaan. Yhdessä löydetään varmasti keinoja projektityöskentelyn helpottamiseksi.

"Selkeä ohjeistus ja rytmitys eli projektin paloittelu pienempiin osiin auttavat kaikkia, mutta erityisesti traumatautaisia lapsia", Tuomi kertoo.

Lapsen on myös tärkeä tietää mitä häneltä odotetaan ja millainen lopputuloks on riittävän hyvä. Suorituksillaan hyväksyntää hakevalle lapselle projekti voi muuten käydä liian ahdistavaksi.

Lisäksi on muistettava, että kaikista aikuisistakaan ei ole projektityöntekijöiksi. "Miksi siis jokaisen pienen koululaisen tulisi siihen pystyä?" Tuomi hämmästelee.

Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. Tuttu yhtälö pätee myös oppimisvaikeuksissa, joiden taustalla vaikuttaa tavallisesti useampi osatekijä. Oikeanlaisen kuntoutuksen ja yksilöllisen oppimissuunnitelman avulla lapsen koulutie helpottuu huomattavasti, ja samalla kasvaa itseluottamus.

TEKSTI *Ulla Niemi-Pynttari* KUVA *Crissy Jarvis / Unsplash*

Oppimisvaikeuksien kautta vahvuuteen

Nykäisin oppimisvaikeudet huomataan ja niihin haetaan apua aiempaa helpommin. Seulontatestejä järjestetään kouluikäisille entistä useammin, ja testien tarkkuus on lisääntynyt.

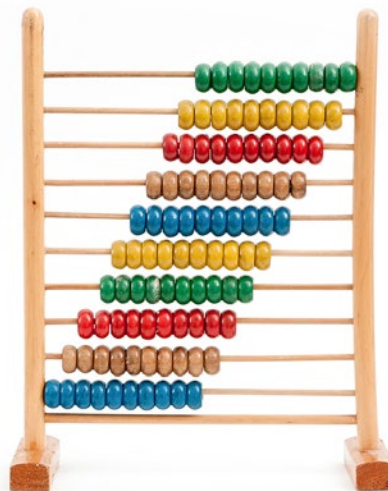
Eriasteisia oppimisvaikeuksia on todettu noin 5–20 prosentilla suomalaisista. Yleisin oppimisvaikeus on lukemiskyvyn häiriö eli dysleksia, jota esiintyy noin joka kymmenennellä lapsella.

Lukihäiriöstä puhutaan, kun lapsella on häiriötä sekä lukemisessa että kirjoittamisessa. Jos lapsella on vaikeuksia hahmottaa matematiikan sanallisia tehtäviä ja lukujonoja, voi olla kyse laskemiskyvyn häiriöstä eli dyskalkuliasta, joka usein yhdistyy lukihäiriöön tai muihin kielellisiin erityishäiriöihin.

Poikkeamat aktiivisuudessa, tarkkaavaisuudessa, toiminnanohjauksessa ja sosiaalisessa hahmottamisessa vaikeuttavat oppimista. Motoriset häiriöt ja psyykkiset oireet ovat yleisiä lapsilla, joilla on oppimisvaikeuksia. Oireet esiintyvät usein yhdessä, ja yksi häiriö saattaa altistaa toiselle. Arjesta tulee hankalaa, kun esimerkiksi kyky tulkita muiden käytöstä tai hallita omaa toimintaa on puutteellinen.

Asiantuntijat avuksi

Kun epäily oppimisvaikeuksista herää, on syytä hakea apua viivyttelämästä. Oma opettaja, erityisopettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja ja koulupsykologi ovat auttajien listalla. Joskus

yhteisymmärrys koulun ja kodin välillä takkuaa, vaikka terveydenhuoltolaki velvoittaa koulua tarjoamaan apua erityisen tuen tarpeen tunnistamiseen.

Koulun ohella voi kääntyä myös perusterveydenhuollon tai esimerkiksi perheneuvolan puoleen. Jonot saattavat olla pitkiä, ja paikkakuntien välillä voi olla eroja siinä, kuinka nopeasti apua saa. Apua voi hakea myös yksityiseltä sektorilta, jolloin avuntarpeen arviointi voi edetä nopeastikin.

”Tietoa oppimisvaikeuksista löytyy runsaasti, mutta se on hajallaan. Myös byrokratia on turhan pirstaloitunut”, toteaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja asiantuntija, kouluttaja ja Lapsi oppii -sivustoa luotsaava **Annele Wiman**.

Wimanin mukaan lieviä ja keskivaikeita oppimisvaikeuksia ei alakoulussa aina tunnisteta. Usein nähdään vain

Kolme käsitettä

MINÄPYSTYVYYS: yksilön oma käsitys kyvystä suoriutua annetuista tehtävistä

SOSIAALINEN HAHMOTUSVAIKEUS: vaikeus hahmottaa asioita erilaisista näkökulmista

TOIMINNANOIJAUUS: kyky pysähtyä, suunnata tarkkaavuutta ja joustavasti suunnitella, koordinoida ja valvoa omaa toimintaa

jäävuoren huippu, ja lapsen vaikeuksien juurisyöt jäävät pimentoon.

Esimerkiksi levottoman käytöksen takaa ei välttämättä huomata aistiherkkyttä, oppimisvaikeuksia tai toiminnanohjauksen pulmia, vaan haastavaa käytöstä korjataan rangaistuksin. Niinpä lapsen käyttäytymistä saattaa ohjata häpeä tai pelko rangaistuksesta.

Neuropsykologin puheilla

Kun suppeammat tutkimukset eivät selvennä tilannetta, tarvitaan neuropsykologin apua. Neuropsykologi tekee arvion, jonka pohjalta voidaan suunnitella tukitoimia kouluun ja kotiin. Joskus suositellaan myös neuropsykologista kuntoutusta.

Huomio kohdistetaan aina lapsen vaikeuksien ohella tämän vahvuuksiin. Ongelmien ratkaisun lähtökohtana ►►

Vinkkilista vanhemmille

- Luota intuitioon ja vanhemman vaistoon.
- Ota yhteyttä kouluun, terveydenhuoltoon tai yksityiseen toimijaan, kun epäilykset oppimisvaikeuksista heräävät.
- Rauhoita koti, rajoita ja valikoi ahdistavaa uutisvirtaa.
- Tue, kannusta ja myötäelä, mutta älä käy koulua lapsen puolesta.
- Ole aktiivinen, hae tietoa ja tutustu perheesi oikeuksiin.
- Liity vertaistukiryhmiin, jaa ja juttele
- Uskalla pyytää ja vastaanottaa apua lähipiiriltä.
- Tarjoa lapselle onnistumisia koulun ulkopuolella, tue lapsen vahvuuksia.
- Kehu ja kannusta, iloittaa pienistäkin onnistumisista!

on niiden mahdollisimman selkeä jäsentäminen.

”Lapsella voi olla vahva käsitys siitä, ettei hän osaa mitään, vaikka tilanne olisi se, ettei hän kuule tai erota äänneitä”, valaisee neuropsykologian erikoispsykologi **Liisa Klenberg** Hippo Terapiaklinikalta.

Kuntoutuksen nopea vaikutus lapsen itsetuntoon kannustaa Klenbergiä hänen työssään. Asiat asettuvat oikeisiin raameihin, kun pohditaan lapsen kanssa yhdessä, mitkä oppimisen, koulunkäynnin tai sosiaalisen vuorovaikutuksen alueet ovat vaikeita. Mikä kuormittaa ja teettää töitä? Mikä taas sujuu hyvin ja tuottaa iloa?

”Lapsi tai nuori saa oivalluksen siitä, että vaikeudet rajautuvat vain tiettyihin taitoihin ja näitä taitoja voi harjoitella. Arvolataus poistuu. On tärkeä huomata, että oppimisvaikeudet kuormittavat erityisesti kouluaikana, ja myöhemässä elämässä niiden vaikutus on vähäisempi”, Klenberg sanoo.

Sopivan kokoisia haasteita

Nykyhetken pulmien ja huonon itsetunnon kanssa kipuileva lapsi ei näin kauas

tulevaisuuteen aina näe – etenkin vertailuun taipuvaisessa yhteiskunnassa, joka mittaa onnistumista arvostanoilla. Siksi tukitoimet ja kuntoutus on saatava mahdollisimman yksilöllisiksi. Lapsi tarvitsee oman oppimissuunnitelman ja oikean kokoisia haasteita.

Oppimisvaikeudet ovat vahvasti periytyviä. Usein adoptoidun lapsen perimästä tai oppimiseen vaikuttavista syytekijöistä ei ole mitään tietoa, mutta se ei Klenbergin mukaan haittaa.

”Myös vakavat, lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti vaikuttavat tekijät ovat osasyitä oppimisvaikeuksiin. Lapsen saama tuki kasvuvaiheessa vaikuttaa kuitenkin paljon. Ei ole kyse tyhmydestä tai laiskuudesta vaan taidoista, joita voidaan harjoitella”, toteaa Klenberg.

Moni selviää oppimisvaikeuksien kanssa hyvin, jos saa tarvitsemaansa tukea. Jos tuki puuttuu, oppimiseen liittyvä minäkäsitys heikkenee ja lapsi välttelee tehtäviä. Haavekuvat omasta tulevaisuudesta latistuvat.

Klenbergin mukaan ympäristön kasvavat vaatimukset, kuten itseohjautuvuutta edellyttävät laajat koulutehtävät, lisäävät oppimisvaikeuksiin liittyviä haasteita. Erilaiset käyttäytymisen ongelmat tai kompensatiotaidot saattavat peittää oppimisongelmia.

Vanhempi tukena ja turvana

Ponnistelu sopivissa määrin kuuluu elämään. Jos vanhemmat liiaksi silottelevat lapsen tietä, minäpystyvyys hämärtyy eikä lapsen terve itsetunto kehity. Lasta kannattaa kehua ja kannustaa pienistäkin onnistumisista.

Vertaistuen merkitystä molemmat asiantuntijat korostavat. Avunsaanti on usein kovan työn takana, ja uupumuksen keskellä helpottaa tietää, ettei perhe ole yksin ongelman kanssa. Monissa tukiryhmissä saa pätevää tietoa ja arvokkaita kokemuksia.

Liisa Klenbergin mukaan oppimisvaikeuksien kanssa pärjäämisen kannalta keskeistä on se, miten lasta tuetaan. Tekeekö vanhempi lapsen puolesta vai kulkeeko rinnalla? Jos vanhempi lukee ääneen koealueen, selventää ja kertoo, hyvästä tarkoituksesta voi Klenbergin mukaan seurata uupunut vanhempi, joka käy koulua lapsen puolesta, koulu, joka olettaa, että hyvin menee, ja

lapsi, joka putoaa koko kuvioista.

”Vanhemman myötäeläminen, tuki ja läsnäolo on tärkeää, mutta lapsi tarvitsee harjoituksen avulla kokemuksen siitä, että hän osaa ja oppii. Annetaan hänen itse lukea ja tiivistää lukemaansa sopivissa osissa. Näin vanhempi saa käsitteksen siitä, missä raja tulee vastaan. Onko läksyjä liikaa? Yhdessä koulun kanssa pitäisi voida pohtia pitkän tähtäimen suunnitelmaa”, Klenberg sanoo.

Ei koulua varten

Wiman puolestaan toteaa, että vanhemmilla vaaditaan paljon perehtyneisyyttä, aktiivisuutta ja sitkeyttä. ”On hyvä, että vanhemmilla on tietoa lapsen kasvuvaiheiden solmukohdista. Mitä aikaisemmin solmuja ryhdytään aukomaan, sitä varmemmin välttytään umpisolmuilta.”

Samalla, kun oppimisvaikeuksien kanssa elämiseen etsitään ratkaisuja, on huolehdittava siitä, että yhteys vanhemman ja lapsen välillä säilyy. Kodin olisi Wimanin mukaan hyvä olla turvapaikka, jossa ahdistus ja uupumus helpottavat.

Vanhempi ja lapsi voivat yhdessä etsiä lapsen vahvuuksia ja laajempaa näkökulmaa, punaista lankaa. On hyvä muistaa, että lapset eivät opi koulua tai opettajaa varten. Lohduttavaa on sekin, että aivot muokkautuvat – ja oppiminen jatkuu – vielä aikuisenakin. ●

Lähteet:

- Terveystieteiden tutkimuskeskus (1326/2010)
- Lääkärilehti 12/15
- http://www.kesayliopistohki.fi/materiaali/Avoin_yo/Lanu/Oppiminenjakouluosuoriutuminen/Mikkonen_%20etLartikkeli.pdf
- <https://oppimisvaikeus.fi/tukea/tunnistus/oppimisvaikeuksien-arviointi/neuropsykologinen-tutkimus/>

Lue lisää:

- Timo Ahonen, Mikko Aro, Tuija Aro, Marja-Kristiina Lerkkanen & Tiina Siiskonen (2019): Oppimisen vaikeudet. Niilo Mäki-Instituutti.
- nmi.fi
- lukimat.fi
- oppimisvaikeus.fi
- eoliitto.fi/tukea-ja-neuvontaa

Oppimisvaikeuksien lisäksi myös kiintymystrauma voi aiheuttaa opiskeluvaikeuksia. Minnan lapselle tarpeellinen emotionaalinen ja toiminnanohjauksen tuki on löytynyt pienryhmästä. Positiivinen palaute ja ratkaisukeskeisyys ovat rauhoittaneet myös kotioloja.

Taakka keveni itsetunnon tukemisella

LAPSENI HALUAA olla aina paras ja selviytyä yksin. Hänen heikko itsetuntonsa vaatisi jatkuvaa positiivista palautetta ja tukemista. Koen, että lapselta omatoimisuutta vaativa peruskoulu on osaltaan pahentanut tätä ongelmaa.

Kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana normaaliluokassa ei erityisen tuen päätöksestä huolimatta tuettu lastani riittävästi, vaan lähes kaikki haastavaa käytöstä koskeva tuki jätettiin yksin kodin hoidettavaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että illat kotona olivat usein taistelua.

Esimerkki: lapsella ei ole tietoa, tuliko läksyjä, kun opettaja ei niitä mihinkään merkitse ja lapsi itse ei osaa. Koulun mielestä läksyjen kirjaaminen pitää oppia, ja on parempi laittaa Wilmaan läksymuikkari kuin merkitä sinne läksyt. Sitten itketään ja tehdään väärää läksyjä.

Tai lapsi kirjoittaa vihkoon kaikki töppäykset päivän ajalta ja tuo kotiin allekirjoitettavaksi. Nämä on meidän koulupolulla nähty. Yritä siinä vakuuttaa lapselle, että hän on rakas ja riittää sellaisena kuin on.

SUOMALAINEN KOULU on varmasti hyvä tukemaan lasta oppimisessa, mutta se ei oman kokemukseni mukaan pysty yhtään auttamaan lasta, jolla on ongelmia tunteissa, käytöksessä tai itseohjautuvuudessa. Kun lapsi on helposti muiden vietävissä ja hakee huomiota kyseenalaisin keinoin, kotiin sataa negatiivista palautet-

ta, mikä taas näkyy lapsen turhautumisena ja kiukkuna iltaisin. Se on koti, jonka tämä asia pitää hoitaa.

Meillä tilanne on onneksi alkanut kääntyä tänä syksynä hieman paremmaksi, kun lapsi on päässyt pienluokkaan. Nyt on tullut koulusta enemmän positiivista palautetta kuin kolmen ensimmäisen vuoden aikana yhteensä. Lapsi on edelleen se sama poika, mutta koulun lähestymistapa on toinen – ratkaisukeskeinen. Edelleen lapsi hakee huomiota kyseenalaisin keinoin, mutta nyt asiasta jo välillä päästään puhumaan, mikä on iso muutos.

En yritä sanoa, että lapsemme ongelmat olisivat koulun vika. Kyllä syyt ovat muualla. Koulun suorituskeskeinen tapa tukea lasta, joka haluaa olla paras, jotta hänet hyväksyttiin, näkyy kuitenkin kotona aggressiivisuutena, kiukkuna ja tyytymättömyytenä. Se lisää taakkaa, joka jo ennestään on raskas kantaa.

Silloin ajaututaan helposti tilanteeseen, jossa jokainen

pienikin pieleen mennyt juttu on maailmanloppu. Tämä heijastuu ihan kaikkeen – niin kaverisuhteisiin, perhesuhteisiin kuin muuhunkin tekemiseen.

Onneksi lapsella on nyt harrastus, joka tukee positiivisesti itsetunnon kehitystä. Toivottavasti se pysyy mukana auttamassa.

Minna

KUVA Frank McKenna / Unsplash

Levottomuutta, keskittymisvaikeuksia, haasteita siirtymätilanteissa... Tarkkaavuushäiriöoireilua ja traumaoireilua on usein vaikeaa erottaa toisistaan. Sopivimman hoidon ja tukitoimien saamiseksi oikea diagnoosi on kuitenkin tärkeä. Nuorisopsykiatrian erikoislääkäri **Nina Pyökäri** havainnollistaa asiaa kuvitteellisella tapausesimerkillä 9-vuotiaasta Atesta.

TEKSTI **Nina Pyökäri** KUVAT **Sam Poullain, Kirill / Unsplash**

Tarkkaavuushäiriö vai traumaoireilua?

Atte on 9-vuotias perusterve poika, joka on adoptoitu 2,5-vuotiaana ulkomailta Suomeen. Hän on tiettävästi syntynyt täysiaikaisena, mutta mitään varmoja tietoja perhetaustasta tai syntymäolosuhteista ei ole käytettävissä. Atte löydettiin yleiselle paikalle jätettynä arviolta muutaman viikon ikäisenä, ja hän on ollut tuolloin kuivunut ja huonossa ravitsemustilassa. Tämän jälkeen hän oli adoptioonsa asti lastenkodissa ja yhdessä sijaisperheessä, jossa oli myös lukuisia muita lapsia. Aten sijaisäiti kuvaili häntä tyytyväiseksi pojaksi, joka itkee vain harvoin. Kehitys oli jonkin verran viiveistä, mutta ei taustan huomioiden huoletuttavasti.

Atte on adoptioperheensä ensimmäinen ja ainoa lapsi. Adoption jälkeen Atte saavutti ensimmäisten vuosien aikana motorisessa ja kielellisessä kehityksessä ikätasonsa, joskin sosiaalisilta taidoiltaan hän on ollut koko ajan ikätovereitaan jäljessä. Hän oli kotiin tultuaan kotihoidossa vuoden ajan ja sitten päivähoitossa koulun aloitukseen asti.

Päivähoidossa huolenaiheina olivat Aten taipumus levottomuuteen ryhmätilanteissa ja ajoittainen impulsiivisen aggressiivinen reagointi toisia lapsia kohtaan. Ohjattuna ja kiinnostavan

tehtävän äärellä Atte kuitenkin keskittyi hyvin jo alle kouluikäisenä. Atte kävi esikoulun vielä päiväkodin yhteydessä, mutta tämän jälkeen hän siirtyi keski-suuren kotikaupunkinsa alakouluun. Koulussa on viime vuosina panostettu avoimiin oppimisympäristöihin ja pyritään luopumaan luokkamutoisesta opetuksesta.

Tarkkaavuushäiriö-lääkityksestä voi olla traumaoireilussa merkittävää haittaa.

Aten ensimmäisten kouluvuosien aikana on noussut esiin runsaasti huolenaiheita liittyen koulussa pärjäämiseen. Wilmassa on lähes päivittäin merkintöjä keskittymisvaikeuksista, levottomuudesta ja jopa vaikeudesta saada kontaktia Atteen hänelle hankalissa tilanteissa. Kun siirrytään paikasta toiseen, Aten toiminnanohjaus on kaoottista ja häntä on jouduttu ohjaamaan paljon kädestä pitäen. Aten on myös ollut haastavaa muodostaa kaverisuhteita luokkatovereihin. Varsinaisista oppimisvaikeuksista ei ole kuitenkaan tullut vaikutelmaa, ja Atte on pystynyt kotona tekemään tehtäviä hyvin.

ADHD-tukitoimista voi olla myös apua

Opetushenkilökunta kokee Aten vaatiman tuen ja ohjauksen kuormittavana. Koululääkäri päätyy pyytämään ADHD-tutkimuksia lastenpsykiatrian poliklinikalta. Vanhemmat kokevat riittämättömyyttä kyvyissään tukea Attea, jonka haasteet eivät näy perheen pääsääntöisesti rauhallisessa arjessa lainkaan koulun kuvaaman kaltaisina. Vanhemmat ovat myös huolissaan Aten lisääntyvästä alakuloisuudesta, jonka he uskovat liittyvän toistuviin epäonnistumisen kokemuksiin koulussa ja kaverisuhteiden vaikeuksiin.

Tutkimuksissa Atte täyttää monia tarkkaavuushäiriön diagnostisia kriteereitä. Hän häiriintyy helposti ulkopuolisista ärsykkeistä, siirtymätilanteet ovat hänelle haasteellisia, hän liikkuu tunteilla levottomasti ja vääntelehtii tuollillaan. Atte liikkuu tilanteissa, joissa se ei ole suotavaa, hänen kykynsä järjestää tehtäviä ja toimintoja on heikko, eikä yksityiskohtiin paneutuminen onnistu kouluympäristössä. Ohjeiden noudattaminen on Atelle hankalaa, hän ei jaksa odottaa vuoroaan ja on liian vetäytyvä tai tunkeileva suhteessa kavereihin.

Jos päädytään tarkkaavuushäiriödiagnoosiin, monet tarjottavat tuet ovat avuksi Atelle, vaikka kysymyksessä olisi

todellisuudessa traumataustaan liittyvä oireilu. Atte todennäköisesti hyötyisi esimerkiksi pienemmästä ryhmästä, yksilöllisemmästä aikuisen tuesta, erillisestä koetilasta ja pysyvyydestä opetustilojen ja opettajien suhteen. Toimintaterapiastakin voi olla osaltaan hyötyä, joskin parhaiten sopivat kuntoutustavat löytyvät oikean diagnoosin myötä.

Tarkkaavuushäiriölääkityksestä sen sijaan voi olla traumaoireilussa merkittävää haittaa. Lääkitys ei tuolloin vaikuta tarkkaavuuden säätelyä parantavasti vaan voi lisätä ahdistuneisuutta, univaikeuksia ja sympaattisen hermoston yliaktiivisuutta. Tarkkaavuushäiriön taustalla on kehityksellinen neuropsy-

kiatrinen häiriö, jonka yksityiskohtiin tässä kirjoituksessa paneuduta tarkemmin. Keskitytään sen sijaan siihen, millaiset seikat Aten tapauksessa viittaavat traumaoireiluun.

Traumaoireileva on hälytysvalmiudessa

Atte on kokenut varhaisvaiheissaan useita kiintymyssuhdekatkoksia: eron biologisesta äidistä, lastenkodin hoitajista ja sijaisäidistä. Kiintymyssuhdekatkokset ovat merkittäviä traumaattisia kokemuksia, sillä ero biologisesta vanhemmasta on jopa eloonjäämistä uhkaava traumakokemus. Mitä toisintuvampia nämä kokemukset ovat, sitä kuormittavampia ne ovat lapselle ja sitä

haastavampaa lapsen on asettua turvalliseen kiintymyssuhteeseen adoptiovanhemman kanssa.

Atte on kokenut ensimmäisten viikkojensa aikana lisäksi voimakasta fyysistä uhkaa ravitsemuksen laiminlyömisestä vuoksi. Vaikeat traumakokemukset muovaavat kehittyvän lapsen hermostoa ja herkistävät elimistön valmistautumaan uusiin mahdollisiin eloonjäämistäisteluihin.

Traumaoireilussa lapsi pyrkiikin jatkuvasti suurella valppaudella skannaamaan ympäristöstään potentiaalisia uhkia. Skannaaminen voi jatkua jopa öisin, jolloin uni jää katkonaiseksi ja pinnalliseksi. Traumatisoituneella lapsella voi myös olla tarve tietää koko ▶▶

ajan kaikki ympäristönsä tapahtumat ja muiden ihmisten aiheet, mikä on tietenkin mahdollista ja lisää hälytystilaa ja ahdistuneisuutta.

Traumaoireilevan lapsen hälytysvalmius estää tarkkaavuuden säätelymekanismien tarkoituksenmukaisen käyttämisen. Kun ihminen taistelee eloonjäämisestään, kaikki käytettävissä oleva energia suunnataan siihen ja vähemmän tärkeitä korkeammat aivotoinnot saavat väistyä. Karhua pakoon juostessa ei pysty laskemaan päässä-laskuja, vaikka joku yrittäisi vakuutella, että niin kannattaa tehdä.

Kaotettujen tuntuinen koulu

Atte pärjäsi tuetummassa päiväkotiympäristössä paremmin, ja koulun aloituksen myötä ongelmat nousivat selvemmin esiin. Päiväkodissa hän oli tutussa rajatussa ympäristössä, hoitajat pysyivät samoina ja päivissä oli selkeät samanlaisina toistuvat rutiinit. Tämä auttoi Attea tuntemaan olonsa turvallisemmaksi ja laski hälytysvalmiuden tasoa.

Päiväkodissa Atelta ei vaadittu opillista suoriutumista siinä määrin kuin koulussa, joten tarkkaavuuden ohjaamisen pulmat jäivät taka-alalle ja sosiaalisten suhteiden ongelmat korostuivat. Atte sai kuitenkin päiväkodissa koulua enemmän aikuisen tukea ja ohjausta myös sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Aten on traumataustansa vuoksi vaikea tunnistaa ja säädellä omia tunteitaan ja tehdä oikeita tulkintoja toisten tunnetiloista. Lastenkodissa lapsi ei yleensä saa riittävää johdonmukaista palautetta hoitajilta, jotta hän voisi oppia vuorovaikutuksen perusasioita. Niinpä kokemus itsestä voi olla monin tavoin erilainen kuin biologisen vanhemman hoivassa kasvaneella lapsella.

Koulussa Atte joutui itselleen selkeästi liian vaativaan ympäristöön, ja samalla oppimiseen sekä sosiaalisiin taitoihin ja vuorovaikutukseen liittyvät vaatimukset lisääntyivät. Aten sisäinen kokemus koulupäivistä oli kaotettujen. Hän ei kyennyt jäsentämään milloin hänen tulisi olla missäkin, ei suuntaamaan ajatuksiaan avoimessa ärsykyttä täynnä olevassa tilassa pitkäaikaisesti mihinkään eikä kokemaan iloa ja onnis-

Traumaoireilevan lapsen hälytysvalmius estää tarkkaavuuden säätelymekanismien tarkoituksenmukaisen käyttämisen.

tumisen kokemuksia päivien aikana.

Vaikkeissa traumakokemuksissa koetaan yleensä hallinnan tunteen menettäminen. Aten kouluympäristössä tämä kokemus toistui päivittäin, mikä aktivoi ja vahvisti samalla Aten epätarkoituksenmukaisesti toimivaa hermoston hälytysjärjestelmää. Atte oli asetettu tilanteeseen, josta hänellä ei ollut alun perinkään mitään mahdollisuuksia selvittää yksin.

Varhaiset tukitoimet auttavat lasta

Kuten tarkkaavuushäiriössä, myös traumataustaisella lapsella on kohonnut riski joutua negatiivisen palautteen

kierteeseen. Jatkuva kielteinen palaute vaikuttaa väistämättä lapsen kokemukseen itsestä ja välillisesti mielialaan. Tukitoimet tulisikin saada käyttöön tarpeeksi varhaisessa vaiheessa, jotta liitännäisoireita ei ehtisi kehittyä.

Tulee myös muistaa, että lapsella voi olla traumataustansa ja siihen liittyvän oireilun lisäksi myös neuropsykiatrisen tarkkaavuuden säätelyn häiriö. Tällöin hoito ja kuntoutus on ymmärrettävästi erityisen vaativaa.

Kokonaisvaltaiseen lapsen ja nuoren hyvään hoitoon kuuluu aina mahdollisen lääkityksen lisäksi psykososiaalista tukea ja kuntoutusta. Hyvä yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa ja traumasymptomien lisääminen johtavat parempaan hoitotulokseen ja lapsen tai nuoren hyvinvoinnin lisääntymiseen, millä on parhaimmillaan merkittävä positiivinen vaikutus pitkälle aikuisikään. ●

Kirjoittaja on adoptioäiti, nuorisopsykiatrin erikoislääkäri ja psykoterapeutti. Tämä artikkeli ja muita Nina Pyökärin traumaan liittyviä kirjoituksia on luettavissa nettisivullamme adoptiooperheet.fi/erityistarpeisuus.

VAARIN KYNÄSTÄ

Kiinasta adoptoidun tytön vaari seuraa ja tulkitsee lasten maailmaa isovanhemman silmin.

- LAKU VALMISTAUTUU LAUKKAAN!

Ihana, kamala yläkoulu

Lapsen siirtyessä yläkouluun sekä vanhemmat että tuore yläkoululainen kohtaavat uusia jännittäviä ja mieltä askarruttavia asioita. Opettajat vaihtuvat, päivät pitenevät, ja nuoren itsenäisyys ja vastuu omista tekemisistään kasvavat. Miten vanhemmat voivat tukea lastaan siirtymässä yläkouluun?

TEKSTI *Pia Eskelinen* KUVAT *Kirill, Sam Poullain / Unsplash*

Yläkouluun meno osuu lapsen elämässä haasteelliseen kehitysvaiheeseen, alkavaan murrosikään. Myös koulunkäyntiin liittyvät paineet kasvavat, sillä yläkoulun aikana luodaan pohja ja perusta ammatillisille ja yleisivistäville jatko-opinnoille. Koulupäivät pitenee, ja luokanopettajan tilalle tulee useita aineenopettajia. Läksyjen tekemiseenkin on käytettävä enemmän aikaa.

Vanhemmasta voi tuntua, että yläkoulussa koulu ei huolehdi oppilaistaan

kuten alakoulussa. Joskus vanhemman mielestä yläkouluun siirtyminen vaatii ja edellyttää nuorelta sellaista vastuunottoa ja sopeutumista, johon tämä ei vielä ole valmis. Usein vanhemmat kuitenkin yllättyvät iloisesti siitä, että oma nuori pärjääkin erinomaisesti.

Uudet yläkoululaiset ovat kuin kulkureita, kun he vaeltavat koulun käytäviä reput selässä. Oman kotiluokan ja pulpetin tuoma fyysinen turva puuttuu. Kun omaa luokanopettajaa ei enää ole, nuoren on luotava suhde moneen eri aineenopettajaan. Tilanne on vaativa ke-

nelle tahansa, mutta erityisen haastava se on itsestään epävarmalle adoptoidulle nuorelle.

Yläkoulussa yhdelläkään opettajalla ei ole lapsesta samanlaista kokonaiskuvaa kuin alakoulun luokanopettajilla. Tämän vuoksi vanhempien aktiivisuus ja tiivis yhteydenpito luokanvalvojaan ovat aiempaa tärkeämpiä.

Adoptiolapsen kasvaminen yläkoulun aikana lapsesta nuoreksi voi aiheuttaa erilaisia reaktioita sekä lapsessa että vanhemmissa. Varhaisnuori saattaa miettiä enemmän esimerkiksi omia ►►

juuriaan ja identiteettiään. Vanhemmat puolestaan voivat jännittää lapsen tulevaa murrosikää ja mahdollisia vaikeita kysymyksiä, joihin ei ole vastauksia.

Uusi mahdollisuus

Yläkoulun aloitusvaihe voi olla myös uusi mahdollisuus, sillä se tarjoaa tilaisuuden uusiin kavereihin. Jos alakouluaikeiset kavereisuhteet eivät tunnu enää oikeilta tai hyviltä, tilanne tarjoaa mahdollisuuden uuteen alkuun ja uusiin ystäviin. Adoptoidulle nuorelle voi olla esimerkiksi helpotus, että pääsee uuteen kouluun, jos alakoulussa on joutunut kiusaamisen kohteeksi. Toisaalta taas vanhoista ystävästä eroaminen voi aiheuttaa suurtakin surua.

Nuoruudessa tarve kuulua joukkoon ja toisaalta tarve yksinäisyyteen vaihtelevat. Jos yksinäisyys ei ole oma valinta ja nuori jää tahtomattaan porukan ulkopuolelle, se voi olla hyvinkin haavoittava kokemus.

Nuorten taidoissa solmia uusia ystävyssuhteita on myös eroja. Aikuinen voi kannustaa nuorta ystävyssuhteiden muodostamiseen ja esimerkiksi muistella adoptionuoren kanssa myönteisiä kokemuksia sellaisista tilanteista, kun nuori on onnistunut ystävyssuhteissa. Nuoren kanssa voi pohtia, millainen ystävä hän itse on ja mitkä ovat hänen hyviä puoliaan, ja näin vahvistaa nuoren itsetuntoa. Nuorta voi myös ohjata sopivan harrastuksen pariin tai rohkaista käymään esimerkiksi nuorisotalolla.

Vapaus ja vastuu

Alakoulun ohjatun opiskelun jälkeen yläkoulun itseohjautuvuus voi tuntua jopa ahdistavalta. Opiskelu uudessa koulussa muuttuu entistä itsenäisemmäksi, sillä vastuu opiskelusta, tehtävien hoidosta ja omasta roolista kouluyhteisön jäsenenä siirtyy entistä enemmän lapselle itselleen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton tekemän tutkimuksen mukaan seitsemäsluokkalaisten vastauksista ilmeni, että opiskelun lisääntynyt vapaus on suurimpia eroja aiempaan verrattuna: oma opettaja ei ole koko ajan seuraamassa, ja nuori saa liikkua koulussa ja koulun alueella vapaasti.

Huumaava mutta myös petollinen vapauden tunne aiheuttaa usein sen, että uudet yläkoululaiset kokeilevat omia ja koulun rajoja. Mitähän ope sanoo, jos menen oppitunnille vasta, kun huvittaa? Huomaakohan kukaan, jos käyn välitunnilla kadun toisella puolella kaupassa?

Vapauden mukana tulee kuitenkin myös vastuu. Jos nuori myöhästyy tunnilta tai jos hän käy luvatta kaupassa, tulee nuoren muistaa, että hän on itse vastuussa teoistaan. Vanhempien täytyy tukea nuoren koulunkäyntiä ohjaamalla tätä ottamaan itse vastuuta koulustaan ja itsestään. Tämän lisäksi vanhempien on tärkeää muistaa, että heidän ensisijaisena tehtävänä on kuitenkin huolehtia, että nuori käy koulua: nousee ajoissa sängystä ja menee kouluun asianmukaisesti varustautuneena.

Nuorta voi auttaa esimerkiksi pyytämällä häntä lähettämään vanhemmalle tekstiviestin heräämisensä jälkeen ja tekemällä hänelle aamiaisleivät valmiiksi jääkaappiin. Vanhemman tulisi myös huolehtia siitä, että nuori saa riittävästi unta, ruokaa ja liikuntaa. Nuorella tulisi olla mahdollisuus rauhalliseen tilaan, jossa hän voi keskittyä koulutehtäviin.

Kuuntele ja pysy kärryillä

Yläluokilla lukujärjestyksessä vilisee erilaisia lyhenteitä ja numerokoodeja, eikä oppituntien alkamisajokajaan ole välttämättä merkitty näkyviin. Myös vanhempien on tarpeen opetella lukemaan nuoren lukujärjestyksestä. Heidän tulee tietää, mitä oppiaineita minäkin

Adoptiolapsen kasvaminen yläkoulun aikana lapsesta nuoreksi voi aiheuttaa erilaisia reaktioita sekä lapsessa että vanhemmissa.

päivänä opiskellaan ja mihin kellonaikaan koulu milloinkin alkaa. Nuori ja vanhemmat voivat tehdä yhdessä jokaisen jakson alussa omaa lukujärjestyksestä selkeämmän aikataulun perheen käyttöön.

Yläkoulun alkaessa tai sen aikana nuori ottaa vanhempiin etäisyyttä, ja suhde vanhempiin alkaa pikkuhiljaa muuttua. Vanhempien kanssa saattaa tulla enemmän kiistoja kuin ennen, ja nuori myös kyseenalaistaa vanhempien asettamia rajoja. Välillä toinen vanhempi on suosiossa, välillä taas toinen.

On hyvä muistaa, että vaikka vanhemmat ovatkin toisinaan elämässä enemmän taustalla, ovat omat vanhemmat tärkeimpiä ihmisiä adoptionuoren elämässä. Vanhempien vaativana tehtävänä onkin antaa nuorelle sopivasti vapautta omien siipien kokeilemiseen mutta myös rajoja, jotta nuori on turvassa ja hänellä on tunne, että hänestä välitetään.

Adoptoitujen nuorten pohdinnat murrosiässä ovat usein raadollisia, ja niiden kohtaaminen voi ahdistaa myös vanhempia. Nuoren ajatuksia ei kuitenkaan pidä pelästyä tai tukahduttaa. Vanhempi tarvitsee herkkyyttä, jotta hän osaa olla nuoren kanssa oikeassa hetkessä, tehdä asioita yhdessä ja samalla keskustella ja kuunnella aidosti. ●

Lähteet:

- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Yläkoulu alkaa -opas
- Mielensterveystalo
- Nuorten netti

Pistin kaiken peliin, kun vaihdoin yläkouluun, josta en tuntenut ennalta ketään. Halusin ilmaisutaidon painotusluokalle, ja se osoittautui nappivalinnaksi. En voisi olla tällä hetkellä tyytyväisempi koulunkäyntiin.

KUVA: iStockphoto

”Yläkoulu onkin tosi cool!”

ALAKOULUSSA LUOKALLANI oli tyttöjä, jotka jättivät minut porukan ulkopuolelle ja loivat silmäyksiä toisiinsa, jos vaikka joskus rohkenin tehdä jonkun ehdotuksen. Toisella luokalla sain onneksi uuden luokkakaverin, josta tuli tärkeä ystäväni. Luokkahenkeä ei meidän luokalla mielestäni kovinkaan paljon ollut.

Koko alakouluaikana meitä oli isossa koulussa vain kaksi ruskeaihoista oppilasta. Jouduin ihonväринi vuoksi luokkani poikien sanallisen kiusaamisen kohteeksi muutaman kerran, mikä tuntui kurjalta. Onneksi rehtori puuttui pahimpiin tilanteisiin.

Olin ehkä epävarma itsestäni, mutta koulu meni hienosti. Äitini on kertonut, että olin tehostetun tuen piirissä. Käytännössä se tarkoitti sitä, että opettajani seurasi minua herkillä korvalla ja suurella sydämellä.

Opettajalla oli tapana päästää meidät käsien pesulle ruokailua varten siten, että tiettyä väriä vaatteissaan olevat saivat mennä ensin. Sitten oli jonkun toisen värin vuoro ja niin edelleen. Aika usein ensimmäinen väri oli sellainen, jota minulla oli vaatteissani. Opettaja ymmärsi, että tarvitsin aikaa syömiseen.

KUUDENNELLA LUOKALLA en ollut yhtään kiinnostunut jatkamaan samaan kouluun muiden kanssa. Ajattelin, että ystävääni voisin tavata muutenkin, etenkin kun myös meidän perheemme viihtyvät keskenään.

Kiinnostuin ilmaisutaitopainotteisesta luokasta yläkoulussa, joka sijaitsee aika kaukana kotoani. Kävin soveltuvuuskokeessa – ja ilokseni pääsin sisään.

Ensimmäisestä koulupäivästä lähtien yläkoulussa

Minulle muun kuin lähikoulun valinta on merkinnyt valtavaa muutosta elämässäni.

on ollut tosi kivaa. Luokkani ryhmähenki on mielettömän hyvä: ketään ei dissata vaan tsemptataan ja rohkaistaan. Jokainen voi olla oma itsensä, ja tunneilla on opiskelurauha.

Uuden koulun, uusien luokkakavereiden ja opettajien lisäksi sain tietenkin myös uusia oppiaineita. Oli hauskaa päästä laittamaan ruokaa ja leipomaan köksäntunneilla. Fysiikasta ja kemiasta olen tosi innostunut: ne loksahavat aivoihini yhtä helposti kuin matikka. Toivoisin, että koulussa voisi opiskella myös tähtitiedettä.

Vaikka alakoulun opettajani oli ihan huippu, on minusta kivaa, kun yläkoulussa on aineenopettajia. Ainakin meillä opet ovat tosi innostuneita omasta aineestaan ja tietävät siitä valtavasti. Matikanopettajakin on välillä aivan kuin omissa maailmoissaan, kun selittää niin lumoutuneena jotakin asiaa. Se on siistiä.

OSA HAKEUTUU ilmaisutaitoluokalle teatteriharrastuksen vuoksi, mutta moni siksi, että tarvitsee tukea itsensä ilmaisuun. Minulle muun kuin lähikoulun valinta on merkinnyt valtavaa muutosta elämässäni. Turvallisuudentunteeni on lisääntynyt, kun olen saanut harjoitella itseni ilmaisemista samanhenkisessä ryhmässä. Olen tehnyt monia sellaisia juttuja, joihin en aiemmin olisi kuvitellut pystyväni, ja itsetuntoni on vahvistunut todella paljon.

Yläkouluun siirtyminen jännitti, mutta turha siitä oli stressata. Yläkoulu onkin tosi cool.

Ylpeästi yläkoululainen

Juuret kolmessa kulttuurissa

Inarissa on totuttu kohtaamaan ihmisiä maailman eri kolkista, sillä kunnan kautta kulkee suosittu reitti Jäämerelle. Mubemihkkal, Sofia ja Lauri ovat inarilaislapsia, joiden perheisiin kuuluu kolme eri kulttuuria. Lasten koulussa opetusta voi saada kolmella eri kielellä. TEKSTI Päivi Suutari KUVAT Heidi Kitti, Iiris Mäenpää

Mubemihkkal on yksi harvoista tummaihoisista saamelaisista Suomen puolen saamelaisalueella”, kertoo pojan äiti, Inarissa asuva ja Karigasniemestä kotoisin oleva saamelainen Heidi Kitti.

10-vuotias Mubemihkkal tuli kotiin Etiopiasta kaksivuotiaana, neljä ja puoli vuotta kestäneen adoptioprosessin päätteeksi. Perheeseen kuuluvat myös suomalainen isä Vesa ja Mubemihkkalin 16-vuotias isovelji Riigo.

Heidin mukaan saamelaisyhteisö suhtautui mutkattomasti siihen, että perheeseen tuli lisäystä Etiopiasta. ”Saamelaiset ottivat Mubemihkkalin erittäin hyvin vastaan. Poika on tullut näkyväksi hahmoksi, koska hän rakastaa koko maailmaa: on esiintynvä ja sydän auki”, Heidi kuvailee hymyillen.

Saamelaisuus juurtuu

Mubemihkkal käy koulua Inarin koulun pohjoissaamenkielisellä luokalla. Yhtenäiskoulussa on 130 oppilasta, ja koulua voi käydä suomen ja pohjoissaamen kielen lisäksi myös inarinsaameksi. Heidn mukaan kaikki saavat periaatteessa samanlaista opetusta kielestä riippumatta, mutta saamenkielisillä luokilla opettajat tuovat esiin myös saamelaisista kulttuuria.

Heidille Mubemihkkalin koulukielen valinta oli itsestäänselvyys. ”Suomen kieltä ja kulttuuria tulee joka tuutista. Saamenkielisellä luokalla saamelaiset

”Saamenkielisellä luokalla saamelaiset juuret ja identiteetti vahvistuvat.”

Heidi Kitti, adoptioäiti

juuret ja identiteetti vahvistuvat.”

Kodin sijainti saamelaisalueella on Heidille tärkeää. Saamelaiskulttuurin lisäksi kotia ja perhettä ympäröi Saamenmaan kaunis luonto. ”Myös sillä on suuri merkitys, että Norjaan on lyhyt matka, sillä sukulaisiamme asuu molemmin puolin rajaa”, pohjoissaamen kieltä ja kulttuuria työksensä opettava Heidi sanoo.

Identiteetin mosaikki

Vanhempien keskinäinen kotikieli on suomi. Heidi ja Mubemihkkal puhuvat toisilleen saamea, kun taas isä puhuu pojalleen suomea.

Heidi seuraa mielenkiinnolla jääkiekkoa, tanssia ja dj-hommia harrastavan lapsensa identiteetin kehitystä. Hän toivoo, että se rakentuisi vahvan saamelaisuuden lisäksi sekä suomalaisuudesta että etiopialaisuudesta.

”Poika on luonteeltaan hyvin vahvasti etiopialainen. Hän on eloisa, ja laulaa ja tanssii koko ajan. Ei sitä saa tukahduttaa ja koittaa tehdä hänestä pelkästään saamelaisista tai suomalaista.”

Etiopia ja Mubemihkkalin biologiset vanhemmat ovat läsnä arjen keskusteluissa. ”Kun Mubemihkkalin äädjä (isoisä) kuoli, poika ehdotti, että äädjä-enkeli voisi liidellä etsimään biologista äitiä ja pudottaa lapun meidän pihalle. Siten saisimme hänestä tiedon.”

Vertaisuutta omalla kylällä

Seiskaluokkalainen Sofia Aarnio on syntynyt Mubemihkkalin tapaan Etiopiassa. Sofian arki täyttyy liikunnasta: harrastuksiin kuuluvat maastohiihto, lumilautailu ja lentopallo. Tänä syksynä tytön hiihtovalmennus siirtyi osittain Rovaniemelle, jossa Sofia käy koulua kaksi viikon jaksoa lukukaudessa ja saa sieltä treniohjelmat mukaan kotiin.

Sofialla on kaksi pikkuveljeä, Etelä-Afrikasta adoptoitu Lauri, 8, ja perhee-

seen syntynyt **Eero**, 6. Kesäisin Laurin aika kuluu kalastuspuuhissa omalla kotijoella tai perheen mökillä Norjassa. Talvisin pojan arkea rytmittävät jääkiekkoharrastus ja laskettelu.

”Liikkuvaisen perheen äidin rooli on olla autokuski”, Sofian ja Laurin äiti **Sari Aarnio** naurahtaa.

Sarin ja Heidin perheet pitävät tiiviisti yhteyttä keskenään. Yhteisiä puheenaiheita löytyy niin adoptiota, Etiopiasta, lasten koulunkäynnistä kuin elämästä ylipäätään. Myös vaikeat teemat on helppo nostaa keskusteluun vertaisten kanssa.

Rasismi tulee yhteisön ulkopuolelta

Kun Sofia aloitti koulun, hän oli ensimmäinen tummaihoisen lapsi Inarin koulussa, kenties joitain lyhyellä kokenuksella olleiden perheiden lapsia lukuunottamatta. Paikalliset asukkaat ovat suhtautuneet perheen adoptoituihin lapsiin alusta saakka erittäin hyvin. ”Lapset ovat saattaneet koulussa kysyä

kerran Sofian tai Laurin taustasta ja se jäi siihen. Täällä kukaan ei kyseenalaista mitään, sillä kaikki tuntevat toisensa”, Sari kiittelee.

Sen sijaan Inarin läpi ajavien tunteuttomien vieraspaikkakuntalaisten taholta massasta erottuva tyttö on saanut rasismia osakseen. ”Ajavat viereen ja huutelevat lapselle. Tilanteet, jotka tulevat puskista, ovat vaikeita, ei niihin osaa suhtautua mitenkään. Ne vetävät sanattomaksi.”

Sofian pikkuveljellä Laurilla ei ole vielä käsitystä siitä, että joku voisi puuttua hänen ihonväriinsä. ”Laurilla oli yksi rasismikokemus päiväkodissa, jota hän ei itse edes ymmärtänyt, ja siihen onneksi puututtiin heti”, Sari kertoo.

Mubemihkkalin äiti Heidi pohtii rasismia paitsi kahteen eri vähemmistöryhmään kuuluvan poikansa, myös omien kokemustensa kautta. ”Meitä saamelaisia kohtaan on paljon vihapuhetta, etenkin verkossa. Osa ihmisistä kokee, että me saamme jotakin ekstrapä, vaikka kyse on samoista asioista, joita

suomalaisetkin saavat. Osaan asettua rasismien kohteen asemaan, koska olen itsekin kokenut sitä.”

Kiitosta kunnalle ja koululle

Koulussa lapset eivät ole joutuneet rasismien kohteeksi, ja muutenkin Sari kiittelee lastensa opinajoa. ”Meillä on osaavat, ammattitaitoiset opettajat, jotka osaavat ja pystyvät ottamaan yksilöllisesti oppilaat huomioon. Erityisopetustakin saadaan ilman taistelua. Koulusta löytyy monenlaisia osaajia ja eri alojen ammattilaisia.”

Vuolaista kehuja saa myös kotikunta Inari. Vaikka paikkakunta on pieni, ulkoilmamiehille riittää Sarin mukaan paljon tekemistä. Kulttuuritarjontaan on hänen mukaansa valtavasti.

Mubemihkkal laajentaa alueen kulttuuritarjontaa omalla osaamisellaan. ”Pojalla on älytön rytmitaju ja tarve tanssia. Hän teki saamelaisien kansallispäivään itse koreografian, jonka esitti upeasti”, Heidi kertoo.

Kaukana mutta kuitenkin lähellä

Sofia pitää Etiopiaa tärkeänä osana identiteettiään. Tokaluokkalainen Lauri puolestaan ei pidä tällä hetkellä kovin paljon esillä eteläafrikkalaisia juuriaan, mutta tilanne vaihtelee. Perheen isän puolen sukulaisia asuu Etelä-Afrikassa, joten maahan on luonteva yhteys.

Spontaanisti Sari vastaa, etteivät lasten synnyinmaat ole arjessa juurikaan läsnä. Hetken mietittyään hän kuitenkin kääntää nauraan kelkkansa. ”Kai tähän on jo niin tottunut, ettei enää edes huomaa, miten Etiopia ja Etelä-Afrikka ovat osa normaalia perhearkeamme.”

Vaikka Inarista on pitkä matka Etiopiaan, Heidi löytää vahvoja yhteyksiä oman ja lapsensa synnyinmaan kulttuurin välillä. ”Etiopiassa ollaan tosi uskonnollisia, ja henkisyys puskee vahvasti läpi myös Mubemihkkalin geneistä. Henkisyys on myös itselleni ollut aina erityisen tärkeää.”

Ehkä juuri siksi äidin on niin helppo lukea poikaansa, ja lapsi on tuntunut ensihetkestä asti niin läheiseltä ja oikealta. ”Ja me kumpikin Mubemihkkalin sanoin ragetaan yhtä helposti”, Heidi lisää hersyvästi nauraan. ●

Musiikkia, kiitos!

Musiikki voi auttaa traumataustaista lasta monin tavoin. Musiikkia käytetään hoitokeinona terapioissa, mutta myös tavalliseen arkeen ja vaikkapa koulunkäyntiin sisältyvä musiikki ja musiikillisuus tukevat lapsen hyvinvointia.

TEKSTI Päivi Suutari KUVA Mpumelelo Macu / Unsplash

Vauva on syntyessään musiikillinen olento. Hän bongaa nimenomaan musiikillista informaatiota vuorovaikutuksesta hoivaaajansa kanssa”, kertoo musiikki-, Theraplay®- ja DDP®-vuorovaikutusterapeutti **Kirsi Tuomi**.

Ihmiset tarjoavatkin pienelle lapselle tätä musiikillista informaatiota sisäsyntyisesti. Vauva ei ymmärrä sanoja, mutta hän ymmärtää puheen sävyjä, melodian ja rytmin. Vauvan kanssa kommunikoidessamme käytämme monipuolisesti äänen sävyjä ja rytmittämme intuitiivisesti puhettamme enemmän kuin aikuiselle puhuessa. Tällä ”lässytyksellä” tarjoamme lapselle musiikillista olemisen tapaa. Sillä on suuri merkitys lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiselle.

”Pulmat tulevat siinä vaiheessa, jos vanhemmalla tai lapsella on jotakin, joka estää musiikillisen vuorovaikutuksen syntymisen, tai vuorovaikutuksen määrä jää vähäiseksi”, Tuomi kertoo. Adoptoidun lapsen pääsemistä osaksi musiikillista vuorovaikutusta ovat voineet häiritä tai estää esimerkiksi biologisen vanhemman päihde- tai mielenterveysongelmat tai lastenkodin hoitajien vähäinen määrä.

Rytmi ja oppiminen

Musiikkia on käytetty kaikkialla maailmassa oppimiseen kautta aikojen. Kouluissa lauletaan viikonpäiviä tai vieraan kielen sanoja.

”Laulut tallentuvat aivoihin syvyyssuunnassa vertikaaliksi ja kumpaan-

kin aivopuoliskoon lateraalisesti. Näin oppiminen on saman tien laaja-alaista. Lorut ja runot ajavat samaa asiaa kuin laulut, sillä niissä on pääosassa rytmi. Loruilu on musiikillista.”

Rytmi on perustavaa laatua oleva asia elämässä. Rytmien lapsi kuulee jo kohdussa, jossa hengitys ja sydämen rytmi ovat voimakkaasti läsnä. Lapsia on perinteisesti nukutettu kehoissa ja keinutuoleissa, ja kävelyn rytmi rauhoittaa sekä sylissä kannettavaa lasta että rauhallisessa rytmisessä kävelevää vanhempaa.

”Rytmi ja kaaos ovat tavallaan toistensa vastakohtia, myös oppimisessa. Ellei ole rytmiä, ollaan kaaoksessa. Struktuuri auttaa oppimisessa. Rytmia käytetään puhumaan, kirjoittamaan ja lukemaan oppimisessa. Sitä hyödynnetään esimerkiksi tavutuksessa taputtamalla”, Tuomi kertoo.

Perimäkin vaikuttaa rytmiin

Jokaisella ihmisellä on oma henkilökohtainen rytmensä. Työssään tera-

peuttina Tuomi on nähnyt tilanteita, joissa lapsen rytmi on paljon nopeampi kuin hänen adoptiovanhempansa rytmi. Tähän vaikuttavat muun muassa temperamentti ja geenit.

”Keskimäärin meillä Suomessa ollaan suhteellisen verkkaisia rytmiltämme verrattuna vaikkapa Etelä-Amerikkaan. Rytmit saattavat mennä ikään kuin ohi, mistä seuraa eräänlainen rytmillinen mismatch”, hän kuvailee.

Tällöin on aikuisen tehtävä säädellä ensin omaa olemisen tapaansa ja ikään kuin virittäytyä lapsen taajuudelle. Näin mahdollistuu myös tunteiden yhteisäätely.

Jokaisen henkilökohtainen rytmi voi aiheuttaa melkoinen haasteen koulu- luokissa, joissa on yhtä monta rytmää kuin oppilastakin. Uuden oppilasryhmän ryhmäytymisessä on kyse tutustumisen lisäksi yhteisen rytmien löytämisestä, eräänlaisesta synkronoinnista. Näin myös jokaiselle ryhmälle muodostuu oma rytmensä.

Vuorovaikutus, kiintymys-trauma ja musiikki

Jos adoptiolapsella on vuorovaikutukseen ja kiintymys-traumaan liittyviä haasteita, ne ovat usein varhaisella, ei-sanallisella tasolla. Tuo taso voidaan tavoittaa musiikin avulla. Vuorovaikutustaitojen harjoittelemista ilman sanoja tehdään traumatisoituneiden lasten kanssa Theraplayssa ja musiikkiterapiassa, mutta myös tavalliseen arkeen – esimerkiksi koulunkäyntiin – integroitu musiikki ja musiikillisuus

”Musiikin tekeminen ja laulaminen jäsentävät lapsen olemista hurjan monella tavalla.”

Musiikki-, Theraplay®- ja DDP®-vuorovaikutusterapeutti Kirsi Tuomi

tukevat lapsen sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia.

Tuomen mukaan musiikin voima ei ole pelkästään vuorovaikutuksessa, vaan siihen liittyy myös muita kiintymystraumatisoituneen lapsen kuntoutumista tukevia elementtejä.

”Musiikkiin on sisäänrakennettuna vuorovaikutuksen lisäksi struktuuri: laulu alkaa ja päättyy, ja siinä on tietty tempo. Musiikin kautta pystyy myös ilmaisemaan itseään. Musiikki tuottaa iloa ja usein myös jakamisen kokemuksia. Musiikin tekeminen ja laulaminen

jäsentävät lapsen olemista hurjan monella tavalla. Hyvässä tapauksessa minäkuva ja itsetunto pääsevät vahvistumaan musiikillisen toiminnan kautta.”

Kouluterveyskyselyt ovat osoittaneet, että adoptoidut nuoret kokevat selvästi ei-adoptoituja enemmän ahdistusta. Siihenkin musiikki voi auttaa; käytetäänhän sitä kaikkialla maailmassa tunteiden säätelyyn ja ilmaisuun.

”Nuoriso kuuntelee musiikkia itse säätelyn tueksi. Musiikin kuuntelusta tulee parempi fiilis, tai se auttaa suremaan, jos on surullinen. Musiikin avulla

saa tunteita ulos samoin kuin vaikkapa piirtämällä”, Tuomi kuvailee.

Musiikin apu tunnesäätelyssä on erityisen tärkeä niille lapsille ja nuorille, jotka käpertyvät itseensä tunteiden kääntyessä sisäänpäin. He ovat juuri niitä oppilaita, joiden pulmia opettajan ei ole helppo havaita, kun rajalliset resurssit on keskitettävä ulospäin oireileviin lapsiin ja nuoriin.

Musiikillisuus tärkeämpää kuin musikaalisuus

Tuomen mukaan perinteisessä musiikin opettamisessa ja harrastamisessa musiikin oikea ja väärä saattavat usein vieläkin olla keskiössä. Monet keskiikäiset vanhemmat muistavat suorittaneensa koulussa laulukokeita muun luokan edessä. Myös soittoharrastuksissa palaute saattoi olla tuohon aikaan murskaavaa. Tuomi muistaa omastakin lapsuudestaan tilanteita, joissa häntä häpäistiin soittovirheiden tekemisestä.

Onneksi häpeän kulttuuri on aikojen saatossa vaimentunut. Sensitiivisyyden tarvetta ei silti voi liikaa korostaa vieläkään, etenkin traumataustaisten lasten kohdalla. ”Jos lapsella on takanaan trauma, hän ei arvosta itseään, vaan painaa helposti itseään alaspäin. Musiikin tiukka pipoinen harrastaminen voi jopa huonontaa itsetuntoa, jos opettaja antaa murskaavaa kritiikkiä”, Tuomi toteaa.

Erityisen herkkä tilanne on laulaminen, sillä laulu on niin henkilökohtaista. Ilman soitinta lapsi on oman äänensä kanssa yksin.

Musiikkisuhdetta on tärkeä rakentaa ja vaalia myös sen vuoksi, että muiden taideaineiden tapaan musiikki kasvattaa lasta luovuuteen. Luova ongelmanratkaisukyky on taito, jota meistä jokainen tarvitsee elämässään monessa kohdassa – tästä viimeisimpänä esimerkkinä koronan aiheuttamat muutokset arjessa.

Tuomi korostaakin, että koulun musiikin oppituntien merkitys on paljon suurempi kuin se, oppiiko lapsi soittamaan nokkahuilua vai ei. ”Luovat aineet kannustavat siihen, että pääsemme out of the box -ajattelusta. Jos ihmisellä on luovuutta, hän ei jää yllättävissä tilanteissa jumiin, vaan alkaa aktiivisesti keksiä uudenlaisia ratkaisuja.” ●

Kirjallinen kysymys adoptiohakumatkojen edistämisestä

KANSAINVÄLISTEN adoptioiden hakumatkat ovat olleet jäissä kevästä lähtien koronapandemian takia. Ensimmäisiä hyviä uutisia rajojen avautumisesta myös hakumatkojen osalta on jo syksyllä saatu, mutta moni perhe odottaa edelleen epätietoisena.

Eduskunnan adoptioryhmän puheenjohtaja, kansanedustaja **Saara-Sofia Sirén** (kok.) teki kirjallisen kysymyksen (7.8.2020) adoptioasioista vastaavalle perhe- ja peruspalveluministeri **Krista Kiurulle** siitä, miten hallitus aikoo adoptiohakumatkoja edistää.

Ministerin vastauksen mukaan hakumatkojen toteutuminen edellyttää sitä, että lapsen lähtömaa sallii mahdollisista koronakriisistä johtuvista rajoituksista riippumatta adoptiovanhempien saapumisen maahan. Ministerin mukaan Suomen mahdollisuus hakumatkojen edesauttamiseen lasten lähtömaassa rajoittuu kansainväliseen yhteistyöhön, johon Suomi on jo ryhtynyt.

Muilta osin adoptioasioiden keskusviranomaisena toimiva adoptiolautakunta selvittää, miten koronakriisin jatkuessa voidaan edistää kansainvälistä adoptiota odottavien perheiden asiaa.

Ylen A-studiossa keskusteltiin adoptiohakumatkoista

HAKUMATKAA ODOTTAVIEN adoptio-odottajien sietämätöntä tilannetta on käsitelty useassakin mediasa kesän ja syksyn aikana. Asiaa käsiteltiin myös Ylen A-studiossa 7.10.2020. Ohjelma on nähtävissä Yle Areenasta.

Pauliina Pulkkinen

Keskusteluun osallistuivat Adoptioperheet ry:n puheenjohtaja **Pauliina Pulkkinen**, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälisen adoptiopalvelun esimies **Marjo Mäenpää** ja adoptiolautakunnan puheenjohtaja **Irene Pärssinen-Hentula**.

Osa perheistä on pandemian takia joutunut odottamaan tähän mennessä yli vuoden lapsiesityksen saamisesta hakumatkalle pääsyä. Viivästysten vuoksi monilla on vanhenemassa adoptiolupa tänä syksynä. Adoptiolautakunnan puheenjohtaja Irene Pärssinen-Hentula lohdutti odottajia, että adoptiolautakunta hylkää erittäin harvoin adoptiolupien jatkohakemuksia, joten adoptiolupaansa jatkoaikaa hakevat odottajat voivat olla lupa-asioiden suhteen rauhallisin mielin.

Kansallisen lapsistrategiakomitean työ etenee

SUOMEN HALLITUS päätti asettaa parlamentaarisen komitean valmistelemaan YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvaa, hallituskaudet ylittävä ja eri hallinnon aloja yhdistävää kansallista lapsistrategiaa. Komitean on tarkoitus saada työssä valmiiksi vuoden 2020 aikana.

Komitean puheenjohtajana toimii perhe- ja peruspalveluministeri **Krista Kiuru** (sd.) ja varapuheenjohtajana opetusministeri **Li Andersson** (vas.). Komiteassa ovat edustettuina kaikki eduskuntapuolueet. Komitean pääsihteerinä toimii varatuomari **Johanna Laisaari**.

Adoptioperheet ry on ollut aktiivisesti mukana strategian valmistelussa. Annoimme keväällä lausunnon koronan vaikutuksista lasten ja perheiden hyvinvointiin, johon kysimme kokemuksia ja huomioita kohderyhmältämme. Lisäksi olimme perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiurun kuultavana pyöreän pöydän keskustelussa adoptioaiheista strategiassa sekä osallistuimme lapsistrategian osallisuustyöpajoihin.

Adoptioperheet ry:n tavoite on, että adoptio on sisällytetty lapsistrategiaan. Iloitsemme siitä, että olemme päässeet monessa vaiheessa lausumaan adoptioaiheista strategian valmistelun aikana.

Lähde ehdokkaaksi kevään kuntavaaleihin!

KUNNISSA PÄÄTETÄÄN tärkeistä isoista ja pienistä asioista. Niistä, jotka kaikkein eniten vaikuttavat meidän jokapäiväiseen elämäämmme. Vaikka sosiaali- ja terveystalvet jossain vaiheessa siirtyvätkin kunnilta maakunnille, jää kunnille vielä rutkasti töitä. Koulut, päiväkodit, pyörätiet. Liikuntapaikat, kirjastot, kadut.

Seuraavat kuntavaalit järjestetään 18.4.2021 ja ehdokaslistat jätetään 9.3.2021 mennessä. Puolueet ja valitsijayhdistykset etsivätkin juuri tällä hetkellä kuumeisesti ehdokkaita ensi kevään vaaleihin. Adoptioperheiden ja adoptoitujen ainutlaatuista ääntä tarvitaan, kun kuntien palveluita kehitetään.

LÄHDE MUKAAN tekemään kuntaa, jossa adoptoidun on hyvä elää. Eduskuntapuolueiden ehdokkaaksi voit hakeutua:

- **Keskusta:** keskusta.fi/vaalit
- **Kokoomus:** kokoomus.fi/kuntavaalit
- **Kristillisdemokraatit:** kd.fi/osallistu/lahde-kuntavaaliehdokkaaksi
- **Liike Nyt:** liikeny.fi/s/ehdokkaaksi
- **Perussuomalaiset:** perussuomalaiset.fi/lahde-ehdolle-kuntavaaleihin
- **SDP:** sdp.fi/kuntavaaliehdokkaaksi
- **SFP/RKP:** sfp.fi/stallupp
- **Vasemmistoliitto:** vasemmisto.fi/kuntavaalit
- **Vihreät:** vihreat.fi/ehdokkaaksi

JOS TARVITSET APUA ehdokkaaksi asettumisessa, ota yhteyttä yhdistyksemme toiminnanjohtaja **Jenny Nymaniin** jenny.nyman@adoptioerheet.fi / 040 538 4652. Etsitään yhdessä sinulle oikea väylä asettua ehdolle!

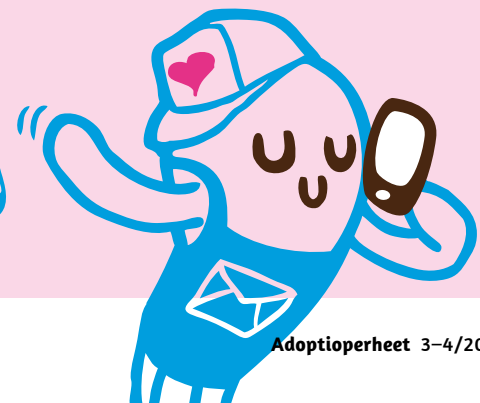
KAIKEN TIEDON
vaaleista löydät
osoitteesta
vaalit.fi

Löydät lisätietoa nettisivujemme edunvalvontaosioista (adoptioerheet.fi/edunvalvonta) ja ammattilaisille suunnatuilta sivuilta (adoptioerheet.fi/ammattilaiselle).

APUA EDUNVALVONTAKYSYMYKSISSÄ
Toiminnanjohtaja **Jenny Nyman**
jenny.nyman@adoptioerheet.fi
040 5384 652

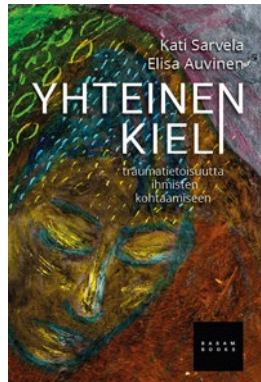

Kohti trauma-tietoisuutta

Miten trauman vaikutukset näkyvät sosiaali- ja terveyspalveluissa, kouluissa tai ihmissuhteissamme? Miten rakentaa traumasta toipumista tukevaa, terveellisempää ja turvallisempaa kulttuuria?

TÄNÄ VUONNA ILMESTYNYT *Yhteinen kieli – Traumatietaoisuutta ihmisten kohtaamiseen* -teos pyrkii vastaamaan muun muassa näihin kysymyksiin. Kirjan tekijöinä on kymmenen sote- ja kasvatusaloilla toimivaa ammattilaista. Teos on tekijöiden mukaan suunnattu erityisesti ihmistyön ammattilaisille, mutta myös kaikille traumaa kokeville ja heidän läheisilleen. Kahdestatoista alaluvusta voi helposti valita luettaviksi ne, jotka kiinnostavat eniten.

Teoksessa korostetaan ammattilaisten oman itsetuntemuksen ja traumojen käsittelyn merkitystä, jotta asiakkaat tai oppilaat on mahdollista kohdata myötätuntoisesti. **Elisa Auvinen** kirjoittaa artikkelissaan kiinnostavasti kasvattajan itsetuntemuksesta ja siitä, miten Internal Family Systems -mallin avulla voi oppia ymmärtämään omia tunnereaktioitaan eri tilanteisiin – esimerkiksi lapsen, terveellisempää ja turvallisempaa avuttomuuden herättämää vihastumista. "Omiin tarpeisiin liittyvä, tunteiden tasolla tapahtuva hylkääminen on perheissä hyvin tavallista

Yhteinen kieli – Traumatietaoisuutta ihmisten kohtaamiseen

Kati Sarvela ja Elisa Auvinen (toim.)
Basam Books 2020

ja kenelle tahansa lapselle sietämätöntä". Auvinen huomauttaa. Usein aikuinen voikin löytää reaktioidensa taustalta lapsuuden kokemuksia.

Auvinen esittää myös kriittisen näkökulman mindfulness-harjoituksiin, jotka on nivottu osaksi arkea monissa kouluissa ja organisaatioissa. Stressinhallintaan tähtäävillä läsnäoloharjoituksilla saadaan ehkä

Kirjoittajat korostavat ammattilaisten oman itsetuntemuksen ja traumojen käsittelyn merkitystä.

hiljennettyä "keskittymistä häiritsevät" ajatukset ja tunteet, mutta myös niiden käsitteleminen saattaa vaikeutua. Auvinen huomauttaa, että meidän pitäisi myös olla valmiita toimimaan stressiä tuottavien olosuhteiden muuttamiseksi, ei vain muovata yksilöitä paremmin stressiä sietäviksi.

Organisaatioiden kehittämisestä kiinnostuneille kirjassa esitellään traumainformoidun työotteen käytäntöjä ja huomioita siitä, miten myös organisaatio voi traumatisoitua. **Anne Pelkonen** ja **Kati Sarvela** tekevät luvussa *Traumainformoitu hoito – läsnäoloa, myötätuntoa ja tunnetaitoja auttajille* kiinnostavan havainnon siitä, miten sote-yksiköt voivat heijastella traumatistuneiden potilaidensa ongelmia niin, että niissä vallitsee jatkuva kriisilähtöisyys ja ylivireystila.

Trauman käsitettä käytetään eri merkityksissä arjessa ja eri tieteenaloilla. Nykyään traumasta myös puhutaan yhä enemmän. Kirjoittajatkin mainitsivat johdannossa, että traumaan liittyvä kielenkäyttö on epämääräistä: monille on epäselvää, mistä puhutaan, kun puhutaan traumasta.

Tartuin teokseen sattumalta pian sen jälkeen, kun olin lukenut Long Play -verkkojulkaisusta toimittaja **Ilkka Pernun** artikkelin *Menneisyyden vangit*, joka käsittelee traumojen hoitoa ja sen historiaa. Artikkelissa tulee esiin, että monimuotoinen trauma – eli muu kuin äkillisten kriisien aiheuttama trauma – on asiantuntijoiden ja etenkin psykiatrien keskuudessa kiistanalainen ilmiö. Yhteinen kieli -kirjassa alan sisäistä kiistelyä ei juuri tuoda esiin, ja esimerkiksi monimuotoinen trauma luetaan itsestään selvästi traumojen joukkoon. Maallikkokujana olisin kaivannut myös sen auki kirjoittamista, että trauma voidaan ymmärtää monella tavalla. **Veera Adolfsen**

Också på svenska!

Adoptoitu: Kysy ammattilaiselta!

Mietittyvätkö sinua esimerkiksi perintöasiat, adoptoidun oikeudet, ihmis- tai perhesuhteet, oma adoptiotausta, juuret tai niiden etsiminen?

Esitä asiantuntijoillemme sinua askarruttava kysymys! Kysymyksiin vastaavat adoptioon perehtyneet **psykoterapeutti, asianajaja** sekä **sosiaalityöntekijä**.

Kysymyksiä voi esittää **suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi**. Lähetä kysymyksesi sähköpostitse Minnalle (minna.vihavainen@adoptioerheet.fi) tai Eliakselle (elias.helminen@adoptioerheet.fi) ja välitämme kysymyksesi nimettömänä asiantuntijallemme. Kerro viestissäsi kenelle asiantuntijalle haluat kysymyksesi esittää ja saako kysymyksen sekä vastauksen julkaista anonymisti verkkosivuillamme, jotta siitä voisi olla apua muillekin. Vastaus lähetetään sinulle sähköpostitse. **Käsittelemme kaikki kysymykset ja tiedot luottamuksellisesti.**

Lue lisää (också på svenska): adoptioerheet.fi/kysy-ammattilaiselta

Hyvä tyyppi – Supervoimien käsikirja
Merja Kalm & Mira Mallius
Lasten Keskus 2020

"MISTÄ ON HYVÄT TYYPIT TEHTY? Rohkeudesta, rehellisyydestä, ystävällisyydestä ja oikeudenmukaisuudesta, ahkeruudesta ja avulaisuudesta, hyväntahtoisuudesta ja joustavuudesta, huomaavaisuudesta, ante-laisuudesta ja kohteliaisuudesta..."

Jo ensi lehdillä Supervoimien käsikirja sytyttää mielenkiintoni. Perinteistä runoa mukaileva "Mistä on hyvät tyypit tehty" lämmittää erityisesti sellaisen vanhemman mieltä, joka ei toivo lastaan ohjailtavan pel-kästään virallisen sukupuolensa määrittä-mänä.

Kirjassa on useita tarinoita erilaisista hyveistä, arjen supervoimista. Pituudeltaan tarinat ovat niin lyhyitä, että pienempikin lapsi jaksaa niitä kuunnella yhden kerral-laan. Tarinan jälkeen esitetään lyhyt tie-toisku hyveestä ja annetaan tehtävä, jossa lukija voi pohtia mitä kyseinen supervoima hänen mielestään tarkoittaa tai tunnistaako hän lähipiiristään ihmisiä, joilla on kyseisen supervoima.

Lukijaa ohjataan myös miettimään, mitä voimia hän löytää itsestään ja huomaama-an, miten omia voimiaan voi kehittää. Kirja kannustaa positiivisen palautteen antamiseen ja rohkeuteen olla hyvä tyyppi.
Erja E.

Xing ja sukulaiset
Leena Virtanen
Tammi 2010

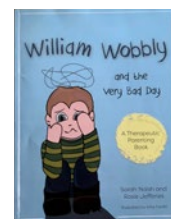
XING JA SUKULAISET on kansainvälisesti adoptoidun alakoululaisen aarreaitta. Se käsittelee oivaltavasti ja lämmöllä per-heeseen ja sukuun liittyviä kysymyksiä. Niitä, jotka toisaalta putkahtavat adoptoi-dun omaan mieleen ja toisaalta niitä, joita koulutoverit ja opettajat koulussa kysyvät: kuka minä olen, millainen perhe minulla on ja mistä olen kotoisin.

Leena Virtanen kirjoittaa lapsentajui-sesti ja turhia selitelyitä välttämällä. Hän taitaa kerronnan, joka jättää tilaa omille ajatuksille ja tunteille. Xingin johdolla on helppo "kuivaharjoitella" omia vastauksia perhetaustaan liittyen ja pohtia, mitä ai-heesta haluaa tai ei halua muille kertoa.

Meidän perheessämme luimme Xing-kirjoja kesällä tiuhaan, ja syksyllä koulu-maailmaan sijoittuvaa Xing ja sukulaiset -kirjaa on tankattu monena iltana use-ampaan kertaan. Kun kysyin, miksi kirja kiinnostaa, vastaus oli (tietysti), että "koska mutkin on adoptoitu ja multa kysytään koulussa samoja asioita!"

Xing-sarjan kirjoja löytyy kirjastois-ta. Kustantajalta ne ovat valitettavasti jo loppuunmyytyjä. Vanhoja kirjoja kannat-taa myös kysellä muilta adoptioperheiltä.

Anna Varakas

William Wobbly and the Very Bad Day: A Story about when Feelings Become Too Big
Rosie Jefferies & Sarah Naish
Jessica Kingsley Publishers 2016

IT IS UNCOMMON to find stories describing the peculiar feelings of adopted and foster kids from their perspective. This is why this book is a rare pearl.

William wakes up with an uneasy feeling. The morning rush, separating from mom to go to school, and his classmates do not help his anxiety. It all builds up to William pushing a friend and, worse, the teacher.

While waiting outside the principal's of- fice for his mother to pick him up, William battles with shame. When his mother ar- rives, she looks concerned. Then she sits down and takes the time to explain to Wil- liam why he finds things so hard and how she believes in him and his good heart. A simple story that normalises big feelings and renews self-confidence in children.

I appreciate how the story is explicit on how feelings evolve into behaviours: from tapping hands and feet on the break- fast table, to struggling to hear what the teacher is saying while overwhelmed, and being hyper-aware of mom's emotional state. The book is in English, but don't let this discourage you: the text is simple and can be translated on the fly. Age: 3+.

Paola Elefante

ADOPTIOPERHEET
KAIKILLE, JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

tukinet.

Tutustu nyt tuoreisiin **ADOPTIOVANHEMILLE**, **ADOPTIO-ODOTTAJILLE** sekä **ADONUORILLE** ja **AIKUISILLE ADOPTOIDUILLE** suunnattuihin keskustelufoorumeihin Tukinetissä!

Keskustelufoorumit ovat esimoderoituja ja niillä pääset keskustelemaan anonyymisti ja turvallisesti sinua kiinnostavista aiheista muiden adoptoitujen, adoptiovanhempien tai -odottajien kanssa.

2020 Tukinetissä luvassa myös **VERTAISCHATTEJA** adoptoiduille, adoptiovanhemmille sekä -odottajille.

Rekisteröidy Tukinettiin ja tule keskustelemaan **TUKINET.NET/REKISTEROIDY**

Haluaisitko **VERKKOVAPAAEHTOISEKSI** vetämään chatteja? Ota yhteyttä toimistolle!

Adoptoidun ajatuksia

Palstalla nuoret ja aikuiset adoptoidut kertovat elämästään ja ajatuksistaan. Tällä kertaa vuorossa on Priya Härkönen, Intiasta adoptoitu lukiolainen, joka käy kaksikielistä koulua ja haaveilee kansainvälisestä työstä yhteiskunnallisten asioiden parissa. | KUVA Sanni Lehtonen

Ranskan kulttuurin tuntijaksi

TULIN INTIASTA Suomeen vuonna 2005 ollessani 2,5-vuotias. Aloitin alueemme päiväkodissa 4-vuotiaana ja pääsin tutustumaan ensimmäisiin ystäviini. Opin suomen melko nopeasti, vaikka halkio vaikeutti puhumistani. En kuitenkaan ole antanut sen ikinä olla este, vaan olen aina pyrkinyt ilmaisemaan itseäni puhumalla.

Minulla on kaksi vanhempaa serkkua, jotka kävivät Helsingin ranskalais-suomalaista koulua aivan kotimme vieressä. Äitini päätti ilmoittaa minutkin samaan kouluun testeihin. Testeissä leikittiin ja laulettiin sekä kuunneltiin opettajaa. Tarkoituksena oli testata koulukypsyyttä: pystyykö lapsi omaksumaan uuden kielen?

Elokuussa 2008, kun ystäväni jatkoivat alueemme päiväkodissa, minulle puhalsivat uudet tuulet. Aloitin Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun leikkikoulussa.

Samaan aikaan minun kanssani aloitti monista eri taustoista tulevia lapsia. Suurimmalla osalla oli ranska ainakin toisena kotikielenä, ja lisäksi oli lapsia, jotka olivat asuneet ranskankielisessä maassa, kuten Belgiassa. En kuitenkaan ollut ainoa, jolla ei ollut minkäänlaista yhteyttä ranskan kieleen, joskin olin vähemmistössä.

Suomalainen opetussuunnitelma, ranskalaiset opettajat

Alkuun leikkikoulussa kaikki oli jännittävää ja uutta, ehkä hieman pelottavaakin, mutta kaiken sen arvoista. Ensimmäisen opettajani nimi oli Bruno, hän oli ranskalainen kovaaäninen mies, joka ei pelännyt pitää kuria.

Leikkikoulu sujui kuitenkin kirjaimellisesti leikiten. Ensimmäisenä vuonna opimme leikkien ja laulujen yhteydessä sekä arkisten asioiden parissa. Kaikki tapahtui ranskaksi, mutta luokassa oli kaksi tulkkiä tukemassa opiskelua. Ruokailujen aikana kirjoitettiin ja piirrettiin yhdessä taululle, mitä lautasella on, ja lausuttiin sanat ranskaksi.

Ensimmäisen vuoden jälkeen osasin jo muodostaa lauseita ranskaksi sekä ymmärsin paljon. Olin myös saanut paljon uusia ystäviä.

Alakoulussa meillä oli ranskalainen luokanopettaja sekä suomalainen opettaja. Suurin osa opetuksesta oli ranskaksi. Koulumme noudattaa kuitenkin suomalaista opetussuunnitelmaa.

Ranskalaiset opettajat koulussamme ovat Ranskan

”

Ranskalaiset opettajat koulussamme ovat Ranskan valtion palkkaamia, ja he työskentelevät koulumme palveluksessa keskimäärin 2–5 vuotta.

valtion palkkaamia, ja he työskentelevät koulumme palveluksessa keskimäärin 2–5 vuotta. Joskus juuri Suomeen muuttaneiden opettajien kanssa voi tulla myös pieniä kulttuurisia yhteentörmäyksiä. Tällaiset haasteet kuitenkin taklataan opettajien ja oppilaiden yhteistyöllä rennossa ilmapiirissä. Toisinaan ranskalaisten opetusmetodit ovat tuntuneet liian tiukoilta suomalaisen kouluun, mutta lähtökohtaisesti kaikki on sujunut hyvin.

Ikimuistoinen vaihtomatka

Alakoulun ehdoton kohokohta oli vaihtomatka 4. luokal-

la. Vaihto oli koko vuoden kestävä projekti, kun ensiksi jännitettiin, kuka osuu omaksi vaihto-oppilaaksemme ja mihin paikkaan suuntaamme. Matkaa rahoitettiin esimerkiksi luokan yhteisellä mokkapalamyynnillä. Kevättalvella vaihto-oppilaamme tulivat Suomeen, ja vietimme viikon yhdessä kivojen aktiviteettien parissa. En silloin tiennyt, että vaihto-oppilaastani Ilonasta tulisi minulle myöhemmin todella tärkeä ja kenties elinikäinen ystävä.

Kaikkien silloisten luokkalaisteni mieleen on varmasti jäänyt ikimuistoinen vaihtomatka Monacoon myöhemmin samana keväänä. Muistelen matkaa lämmöllä, oli hieno kokemus päästä Monacoon viikoksi näkemään, minkälaista arkea siellä eletään. Vaihtoviikon kaava oli sama kuin Suomessa, eli vietimme mukavan viikon hauskojen aktiviteettien parissa. Kirsikkana kakun päällä opimme ranskaa aidossa ympäristössä ja palasimme kotiin monia kokemuksia rikkaampina.

Yläkoulussa ranskan tunnit muuttuivat yhä haastavammiksi, eikä enää riittänyt, että osaa puhua ranskaa. Nyt piti osata tuottaa myös melko taitavasti tekstiä. Samaan aikaan yhä useampi aine vaihtui suomenkieliseksi, kuten esimerkiksi matikka, jota oli opiskeltu ranskaksi koko alakoulu. Yhdeksännen luokan päätteeksi kaikki saivat todistuksen siitä, että olivat päättäneet peruskoulunsa hyväksytysti ja kaksikielisesti.

Kansainvälinen kouluympäristö

Lukiomme on pieni, mutta olen viihtynyt paremmin kuin hyvin. Suoritamme suomalaisen ylioppilastutkinnon. Meillä on kuitenkin mahdollisuus suorittaa erikoispitkä ranska eli käytännössä 12 kurssia ranskaa. Ranskan kurssisuorituksen saa esimerkiksi, jos näyttelee musikaalissa ranskaksi tai käy fysiikan kurssin ranskaksi. Lisäksi ranskan kurssivalikoima on todella laaja.

Reilun 12 kouluvuoden jälkeen voin todeta, että olen tyytyväinen kouluuni. Koulutaipaleeseen on mahtunut monenlaisia hetkiä, niin hyviä kuin niitä epätoivonkin hetkiä. Onnekseni enemmän hyviä hetkiä. Tähän mennessä kouluni on tarjonnut minulle erinomaisen ranskan kielen taidon, mutta vielä tärkeämpänä pidän ranskalaista kulttuuritietämystäni. Lisäksi olen saanut kasvaa monikulttuurisessa ympäristössä.

Tulevaisuuden suunnitelmani ovat hieman hämärän peitossa. Mutta kuinka moni meistä oikeasti tietää mitä haluaa isona tehdä? Ja tietääkö sitä edes isona?

Kansainvälinen oppimisympäristö on kuitenkin osaltaan vaikuttanut tulevaisuudennäkömyini. Todennäköisesti haluaisin opiskella jotain yhteiskuntatieteisiin ja kansainvälisyyteen liittyvää ja kenties opiskella ulkomailla jossain vaiheessa elämää.

Priya Härkönen

Kaipaisitko **vertaista vierellä kulkijaa**, jonka kanssa voisit matalalla kynnyksellä viettää aikaa ja **jutella** luottamuksellisesti sekä pallotella ajatuksia esimerkiksi omaan adoptioosi, vanhemmuuteen, adoptiopeheen arkeen tai odotusprosessiin liittyen?

Tutustu toimintaan ja hae mukaan!

Skulle du önska att du med **låg tröskel och konfidentiellt** kunde bolla tankar och spendera tid tillsammans med någon som har liknande erfarenheter? Samtalsämnen kan variera allt från den egna adoptionsbakgrunden, föräldraskap, adoptivfamiljens vardag till adoptionsprosessen.

Bekanta dig med verksamheten och sök med!

MENTORITOIMINTA

MENTORVERKSAMHET

Tutustu mentoritoimintaan ja hakeudu mentoriksi tai aktoriksi osoitteessa: adoptiopeheet.fi/mentoritoiminta

Läs mer om mentorverksamheten och sök med som mentor eller adept på adressen: adoptiopeheet.fi/mentorverksamhet

* . MP72 *

Adoptiofaktoja opettajalle

- 1 SANOJEN VOIMAA.** Adoptio on monille lapsille uusi asia, ja aikuistenkin puheeseen voi eksyä loukkaavia termejä. Muistathan puhua **syntymävanhemmista** tai **biologisista vanhemmista** (oikeista vanhemmista), jotka **eivät voineet pitää huolta lapsestaan** (hylkäsivät, eivät halunneet pitää, antoivat pois), minkä vuoksi lapselle etsittiin adoptioperhe eli ihan tavalliset vanhemmat. Perheessä voi olla adoptoituja lapsia ja **perheeseen syntyneitä** eli **biologisia lapsia** (omia), mutta kaikki lapset ovat vanhempien **omia** ja keskenään ihan oikeita **sisaruksia**. Kansainvälisesti adoptoitu lapsi on **suomalainen**, vaikka Suomi ei ole hänen **syntymämaansa** (kotimaansa)! Nuoren on tärkeä saada itse määritellä, onko hän afrosuomalainen, musta vai tummaihoinen.
- 2 LAPSEN TARINA ON HÄNEN OMANSA.** Se on yksityinen ja erityinen. Adoptioon liittyy aina suuria menetyksiä ja niistä puhuminen voi olla vaikeaa – ei aina, mutta joissain tilanteissa. Adoptiolapsi on myös ylpeä juuristaan ja haluaa joskus niistä kertoa kuten kuka tahansa. Kiitos kun kuulostelet herkästi, millainen päivä lapsella on!
- 3 TUUNAA TEHTÄVÄT.** Adoptoitu tuntee kuuluvansa joukkoon, kun sukupuumonisteeseen on valmiiksi piirretty juuret syntymäperhettä varten, varhaisten vauvakuvien sijaan luokassa esitellään kaikenlaisia tärkeitä lapsuuskuvia, omakuvatyöpajassa löytyy tummanruskeaa paperia, isänpäivänä kortteja saa tehdä useammallekin isälle tai kenelle vain tärkeälle aikuiselle, ja ääneen luetaan kirjaa, jossa on erilaisia perheitä. Esikuvia tarvitaan – pyydä seuraavan kerran luokkaan vieraaksi tummaihoisen henkilö!
- 4 MUKANA AJASSA.** Kansainvälisesti adoptoitu lapsi on suomalainen siinä missä muutkin eikä hän ole syntymämaansa tai -kulttuurinsa asiantuntija tai edustaja. Omat tiedot lapsen syntymämaasta kannattaa päivittää, jotta voi välttää eksotisoinnin ja surkuttelun. Esimerkiksi Etelä-Afrikkaan on myönnetty kaksi kertaa enemmän Nobelin palkintoja kuin Suomeen, ja sieltä on kotoisin myös Teslan ja SpaceX:n kehittäjä!
- 5 RASISMI ON TOTTA.** Suomi on rasistinen maa, vaikka valkoihoisten voi olla vaikea sitä huomata. Jo päiväkotikiikarit osaavat käyttää ihonväriä vallan saamisen keinona, ja monille koululaisille rasistinen kohtelu on arkipäivää. Ethän ole ”värisokea” vaan näet tosiasiat: maailma – myös koulumaailma – on erilainen tummaihoisille ja vaaleaihoisille, aivan kuten se on erilainen tytöille ja pojille. Rasismista on tärkeä puhua ihan pienillekin – tutkimusten mukaan se suojaa heitä! Rasismi ei ole kaveritaito-ongelma vaan syvällä yhteiskunnan rakenteissa oleva ilmiö, jossa valkoihoisia pidetään ylivertaisina. Muista, että rasismia ei voi ”sopia”, vaan se on aina tuomittava teko. Omaan etniseen taustaan liittyvä sovittelu ei ole oikea tapa purkaa rasismia!
- 6 ADOPTIOVANHEMMAT TEKEVÄT YLEENSÄ MIELELLÄN YHTEISTYÖTÄ** koulun kanssa. Heillä on lapsen kohtaamisesta ja tukemisesta paljon tietoa ja kokemusta, jota kannattaa hyödyntää. Traumataustaisen lapsen kanssa tavanomainen logiikka ei aina toimi, pienetkin rutiinin muutokset voivat olla hankalia, ja perusturvallisuuden vahvistaminen vaatii paljon aikaa. Adoptioon ja kiintymyssuhteisiin edes vähän perehtynyt opettaja saa adoptiovanhemmilta kiitosta!